

Natuurbeheerplannen

We zijn niet akkoord met een beleid dat uitbreidingen van natuurgebieden in agrarisch gebied ondersteunt. ▶ P. 13

Bio Organic Day

23 september is het de Europese Dag van de Biolandbouw. Over de omschakeling lees je in ons dossier. ▶ P. 36

Kris Peeters: "Verlies deadline van bezwaar tegen verlies aan NER niet uit het oog!" ▶ P. 11

Boer&Tuinder

Dag van de Landbouw ▶ P. 16-30

“Boeren zijn ondernemers van wereldklasse en klimaatpioniers”

Yves Lampaert
Profwielrenner

Jens Lampaert
Landbouwer

Als ik rij, bel ik handsfree

Koop nu een Jabra-headset aan ledenprijs
73,29 euro in plaats van 129 euro*

Met deze headset kan je handenvrij bellen, muziek beluisteren of een podcast volgen terwijl je aan het werken bent. * Prijs is exclusief btw.

Hou het veilig op de weg. Bel handsfree!
www.boerenbond.be/ledenvoordelen/headset

In dit nummer

Van de week

5 Naar een gerichte aanpak van blauwtong

Actualiteiten

- 8 Bezoek aan door blauwtong getroffen veehouders
- 10 Data voor inzaai van vanggewassen verlengd
- 11 Uiterlijk tegen 1 oktober bezwaar tegen NER-verlies indienen
- 12 Europa
- 13 Natuurbeheerplannen: tot welk resultaat leiden de vele acties?

De markt

14 Marktberichten en commentaar

Dag van de Landbouw

15 Grote bewondering voor vakmanschap en innovatie

Dossier

36 Europese Dag van de Biolandbouw

Wie is?

42 Gerard Kenens uit Halen

Teelttechniek

- 32 Rassenproeven wintertarwe LCG
- 44 Binnenkort volgt de loofdoding van aardappelpercelen
- 54 Vezelhenep voor textieltoepassingen

Reportage

48 Melkrobots in combinatie met intensieve beweiding

Sociale zaken

50 Hoe moet het loon voor maand september betaald worden?

Regio

- 51 Agenda
- 57 Nieuws uit de provincie
- 66 Dagboek

© COVERFOTO: IVAN DE CLERCQ

32

Rassenproeven wintertarwe

Het Landbouwcentrum Granen legde dit jaar op acht plaatsen rassenproeven aan. De gemiddelde opbrengst lag meer dan vijf ton lager dan in het topjaar 2022.

8

Flauwe aardappelmarkt

Het aardappelseizoen is door het late aanplanten duidelijk achterop tegenover andere jaren. We stellen vast dat de prijsvorming op de vrije markt zeer zwak blijft.

14

© SHUTTERSTOCK.COM

Blauwtong

Lode Ceysens bezocht donderdag twee landbouwbedrijven die zwaar getroffen zijn door blauwtong. Het aantal veehouderijen dat getroffen wordt door het virus is sterk gestegen sinds midden juli.

“We hebben een versterking van het Sanitair Fonds nodig, geen verdere afbouw.”

Guy Vandepoel,
lid Hoofdbestuur. ▶ P. 7

“De hindernissen die boeren ervaren moeten worden aangepakt.”

Onze boeren zaaien voor een betere toekomst!

Op de Dag van de Landbouw bezochten honderdduizend Vlamingen afgelopen weekend onze boeren, stelden vragen en toonden een grote en oprechte interesse in hoe ons voedsel wordt geproduceerd. Onze 44 deelnemende bedrijven toonden met trots waar ze elke dag mee bezig zijn, hoe ze met passie voor hun dieren en teelten zorgen en welke inspanningen ze leveren, onder meer op vlak van klimaat. En die inspanningen zijn nodig, want onze land- en tuinbouwers ervaren als eerste de effecten van de klimaatopwarming. Gelukkig lonen de geleverde inspanningen ook.

Onze land- en tuinbouw is vandaag bij de klimaatvriendelijkste in de wereld. Neem nu onze steak. Dankzij de efficiëntie van ons witblauw ras is de koolstofvoetafdruk van een Belgische steak minder dan de helft van een Braziliaanse en een derde lager dan een Ierse. Ook op vlak van melk doen we het goed in Europa, zeker in Vlaande-

ren. Europa en India produceren op jaarbasis ongeveer evenveel, 160 miljard liter. In India doen ze dit met 122 miljoen koeien, in Europa met 23 miljoen. Dit dankzij de vakkennis van onze landbouwers en de efficiëntie van het productieproces, de raskeuze ...

Maar we zijn er nog niet. En er komen nog heel wat nieuwe uitdagingen op ons af. Volgens de Verenigde Naties moet er tegen 2050 als gevolg van de bevolkingsgroei 40% meer voedsel geproduceerd worden en 800 miljoen mensen leven met hongersnood. Maar voor dat extra voedsel hebben we o ha extra areaal beschikbaar. Daarom is het belangrijk dat de landbouwgronden die er nu zijn ook behouden blijven voor voedselproductie. Net als in andere sectoren blijven we onderzoek verrichten en innoveren om de klimaatimpact nog kleiner te maken. Maar om dat engagement verder te zetten, is er zekerheid nodig. Zekerheid dat er ook in de toekomst nog verder geboerd kan worden.

Die boodschap heb ik ook gebracht op de Dag van de Landbouw. De hindernissen die boeren ervaren moeten worden aangepakt. De Europese, federale en Vlaamse regelgeving moet realistischer worden, afgestemd op de noden van onze landbouwers. Want zonder boeren is er geen Dag van de Landbouw, geen lokale productie, en geen toekomst voor een duurzaam voedselsysteem. De passie en gedrevenheid van onze boeren, die ik en ook tienduizenden bezoekers aan de Dag van de Landbouw hebben gezien, sterken mij in mijn overtuiging dat boeren de ruggengraat zijn van onze samenleving. We hebben boeren nodig. En boeren hebben ons nodig om hun toekomst veilig te stellen. Als we oprecht bekommerd zijn om het klimaat, dan moeten we zorgen dat onze land- en tuinbouwers hier duurzaam voedsel kunnen produceren. Onze boeren zaaien voor een betere toekomst!

voorzitter@boerenbond.be

Naar een gerichte aanpak van blauwtong

Blauwtong woedt volop in heel België. Er is een zeer hoge virusdruk en de muggen zijn volop actief. We verwachten nog nieuwe uitbraken van de ziekte de volgende maanden. Het aantal bevestigde positieve bedrijven stijgt fors elke week, met heel wat impact en schade op de besmette bedrijven. Boerenbond pleit dan ook voor compensatie en een doordachte vaccinatiestrategie naar 2025.

Guy Vandepoel, lid hoofdbestuur; Roel Vaes & Els Goossens, adviseurs studiedienst

Illustraties: Joris Snaet

Wat is de huidige situatie?

Vorige week zijn er meer dan 2600 blauwtonghaarden vastgesteld op basis van een PCR-bevestigingstest. Dit is naar inschatting nog maar een fractie van het reëel aantal besmettingen. Zowel de schapen- als rundveesector zijn uitermate hard getroffen. Ook bij geiten, herten en alpaca's is de ziekte

aangetoond. De sterfte blijft, ondanks beschikbaarheid van het vaccin, aanzienlijk. Ondertussen heeft het blauwtongvirus type 3 zich vanuit Nederland in een razendsnel tempo verspreid naar heel West-Europa en zijn er nu ook gevallen in Noorwegen, Denemarken, Duitsland, Luxemburg, Frankrijk, Tsjechië, Zwitserland, VK en meest recent

in Oostenrijk, Zweden en Portugal. De huidige cijfers geven aan dat er kan verondersteld worden dat blauwtong over het hele Belgische grondgebied aanwezig is. Er kan ook aangenomen worden dat elk schaap of rund al in contact geweest is met het virus. Maar er is volgens de experts van Sciensano, het referentielaboratorium, geen sprake van een stabiele situatie. Wekelijks komen er nog een 200-tal bedrijven bij waar het virus met PCR-testen bevestigd wordt. De epidemie is nog volop aan de gang. Boerenbond pleit dan ook voor de onmiddellijke erkenning van deze epidemie. Rendac meldt dat er een kleine afname is in het aantal opgehaalde schapenkrensen, maar daar is nog geen sprake van in de rundveesector. ▶

In West-Vlaanderen luisterde voorzitter Lode Ceyskens naar het ondernemersverhaal van Wim en Liesbeth Kerkhove-Hanssens (melk- en pluimvee, en bloemeteelt).

Kwade herinneringen

De opluchting bij het ter beschikking komen van het eerste vaccin begin mei was even groot als de opluchting die de schapenhouders voelden in 2008, toen blauwtong type 8 grote sterfte en schade veroorzaakte. Half mei 2008 kon in België gestart worden met vaccineren en in het najaar 2008 was de virusverspreiding onder controle. Tijdens de winterscreening 2006-2007 bleek dat bijna 100% van de geteste rundveebedrijven al te maken gehad had met het virus. Blauwtong type 8 werd verantwoordelijk geacht voor sterfte van 30.000 schapen en 12.000 runderen. Boerenbond schatte de schade toen voor de rundvee- en schapensector op bijna 40 miljoen euro. Ondertussen is duidelijk dat de epidemie met het blauwtongvirus type 3 nu anders is dan die met het serotype 8 in 2006-2008.

Vroeg of laat gevaccineerd

Op dit moment zijn er drie vaccins beschikbaar tegen het blauwtongvirus type 3. Deze vaccins zijn niet volledig

getest geweest en data over veiligheid en werkzaamheid zijn gebaseerd op studies in gecontroleerde laboratoriumomstandigheden. Midden mei dit jaar, toen met vaccineren gestart kon worden, was het bovendien niet duidelijk welke dieren al in contact geweest waren met het virus, of welke dieren op dat moment besmet waren. Ook waren er geen gegevens over welke dieren al antistoffen hadden of welke dieren enige weerstand opgebouwd hadden. Bedrijven die zo vroeg mogelijk gevaccineerd hebben, rapporteren over het algemeen weinig ziekteverschijnselen en weinig sterfte. Bedrijven die later gevaccineerd hebben, lijken wisselende resultaten te hebben. Dit zorgt voor verwarring en onduidelijkheid over de veiligheid en de werkzaamheid van de vaccins. Ook in Nederland, Duitsland en Frankrijk wordt nu gevaccineerd in omstandigheden waarin het virus volop rondgaat. Boerenbond dringt dan ook aan op een goede samenwerking met deze landen en een snelle analyse van de beschikbare gegevens uit het veld. We roepen veehouders en

dierenartsen op om zo veel mogelijk data te delen en meldingen van vermoeden van niet-werkzaamheid of bijwerkingen van de vaccinatie door te geven aan overheid en vaccinproducenten. Er moet zo snel mogelijk klaarheid geschept worden rond de veiligheid en werkzaamheid van de vaccins tegen blauwtong serotype drie.

Afweging per bedrijf en dier

Vaccinatie blijft zonder twijfel het enige preventieve middel tegen het blauwtongvirus. Insecticiden, anti-parasitaire middelen werken niet of nauwelijks preventief. Dierenartsen kunnen besmette schapen en runderen ondersteunen wanneer ze ziek zijn met koortswerende en pijnstillende middelen en aangepaste zorg, maar het dier moet het virus zelf de baas kunnen. Enkel gezonde dieren kunnen gevaccineerd worden. Het dier moet immers in goede conditie zijn, om zelf een weerstand te kunnen opbouwen na vaccinatie. Het vaccineren van zieke of herstellende dieren of dieren met koorts is af te raden. Ook voor dieren die te maken hebben met zware parasitaire besmettingen of die bijvoorbeeld drachtig zijn, is vaccinatie af te raden. Per bedrijf en zelfs per dier moet, met hulp van de dierenarts, de afweging gemaakt worden of een (her)vaccinatie met blauwtongvaccins nuttig kan zijn. Ook kan de dierenarts tips geven over stalklimaat, voeding, scheren, enzovoort. Er is geen enkele wetenschappelijke ondersteuning die aantoont dat het gebruik van huis-, tuin- en keukenmiddeltjes effectief zou zijn.

Schade loopt op

De infectie met blauwtong heeft op heel wat bedrijven veel schade aangericht. In de schapenhouderij liep de sterfte op heel wat bedrijven op tot meer dan 10%. Bij rundvee waren het vooral koorts, klauwproblemen en terugvallen van de melkproductie. Daarnaast zijn er ook

signalen dat dieren vroeger afkalven en dat er verwerpingen en kalveren met afwijkingen bij geboorte zijn. Vermoedelijk zal er ook een effect zijn op vruchtbaarheid, maar het is momenteel nog te vroeg om de impact hierop correct in te schatten. Specifiek voor de schapenhouderij zijn er veel problemen met onvruchtbare rammen, nu het dekseizoen volop van start is gegaan. Uit recente cijfers van Rendac blijkt dat in augustus de sterfte van volwassen runderen bijna dubbel zo hoog lag dan augustus vorig jaar. Bij de schapen lag de sterfte zelfs vier keer hoger. En dan komt uiteraard de vraag naar schaderegelingen. Gezien de federale en Vlaamse regering in lopende zaken zijn is het niet mogelijk hier op korte termijn budgetten voor uit te trekken.

Inzetten op meerdere sporen

Tussenkomsten voor dode dieren en economische schade wordt niet gedekt door het Sanitair Fonds. Het wettelijk kader met betrekking tot toekenning staatssteun laat dat niet toe en bovendien zijn de reserves te beperkt. Boerenbond pleit om een tussenkomst te vragen in het kader van de Europese crisisreserve voor bedrijven met herkauwers die getroffen zijn door blauwtong en die daardoor geconfronteerd worden met overmatige sterfte. Wallonië ondersteunt deze vraag. Eerder voorzag deze Europese crisisreserve al tussenkomsten in het kader van Afrikaanse varkenspest in Wallonië en de gevolgen van de Oekraïne-oorlog. Daarnaast pleit Boerenbond ook voor een kostenverlaging, door tussenkomst in de Rendactuur en FAVV-bijdragen. Op vlak van fiscaliteit wordt onderzocht om in het barema extra aftrek mogelijk te maken voor verliezen opgelopen door Blauwtong. Niet enkel sterfte, maar ook verminderde groei en melkproductie kunnen na een vaststelling door de veearts in mindering gebracht worden. Een gelijkaardige regeling was ook van toepassing in 2009. Belangrijk voor deze

eventuele schaderegelingen is dat jouw bedrijf officieel erkend is als besmet met blauwtong.

Verplichte vaccinatie om de virusdruk onder controle te houden

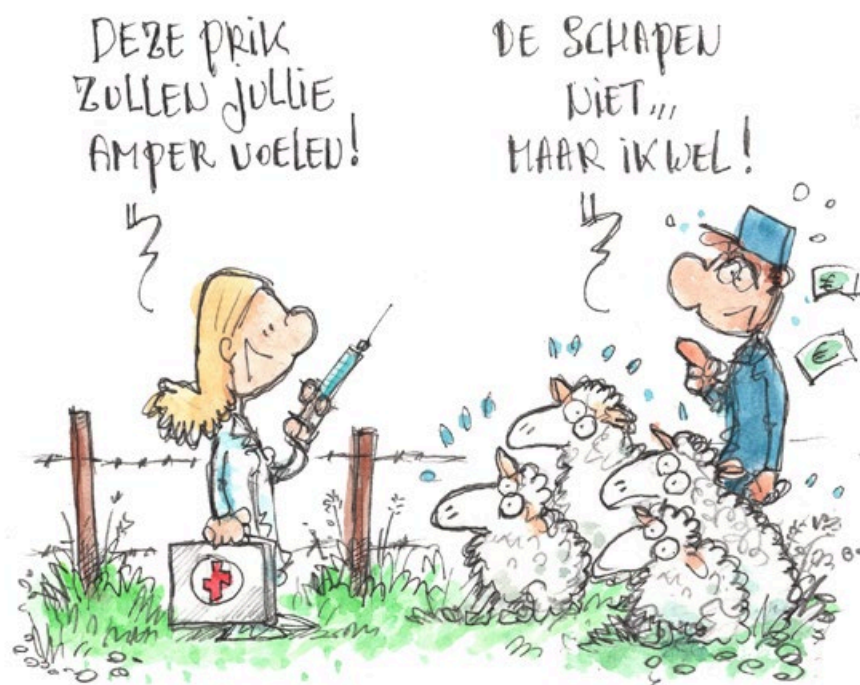
Het is duidelijk dat het blauwtongvirus nog niet weg is de volgende maanden en jaren. Als we de evolutie in Nederland in acht nemen, zal na een korte winterpauze in 2025 het blauwtongvirus zeker blijven rondgaan met de nodige schade tot gevolg. Het is dan ook cruciaal om ons reeds hierop voor te bereiden en actie te ondernemen zodat we de virusdruk kunnen proberen terug te dringen.

De sectorvakgroepen Melkvee en Vleesvee en de werkgroep Schapen binnen Boerenbond pleiten dan ook voor een verplichte vaccinatie van zowel schapen als runderen. Er is momenteel geen vaccin beschikbaar voor geiten, herten en kameelachtigen zoals alpaca's en lama's. Een verplichte vaccinatie is echter maar zinvol op voorwaarde dat er tijdig een veilig en werkzaam vaccin beschikbaar is. Grootchalige vaccinatie moet in het winterseizoen kunnen beginnen, als de knutten die het virus overbrengen niet actief zijn en de infectiedruk op zijn laagst is. Een groepsaankoop vanuit de overheid van voldoende vaccins tegen BT type 3 is dan ook aangewezen. Deze kan mee de kostprijs van de vaccins drukken. Bovendien is het noodzakelijk om meer kennis over werkzaamheid en veiligheid van de beschikbare vaccins op te doen. Tot slot circuleren er in Frankrijk ook nog andere types van blauwtong. Het uitwerken van combinatievaccins voor zowel serotype 3 en 8 (en serotype 4 of EHD), is dan ook aangewezen. Financiële ondersteuning in de vaccinkosten door de overheid is noodzakelijk, zonder extra belasting van het Sanitair Fonds Rund. Voor schapenhouders kijken we naar een tussenkomst uit het Sanitair Fonds Kleine Herkauwers. ■

Guy Vandepoellid hoofdbestuur
guy.vandepoel@boerenbond.be**Sanitair Fonds verdient versterking**

Blauwtong is in het land en dat hebben we geweten. Ondanks de ervaringen die we opdeden in 2009, is de veehouderij opnieuw zwaar getroffen. En misschien is dit nog maar een voorbode, want er staan nog exotische ziekten voor de deur. En dan is een stringent sanitair beleid nodig, met een goede samenwerking tussen sector en overheid. Binnen Boerenbond hebben we onze structuren geraadpleegd en is er vraag naar een georganiseerd vaccinatieprogramma, beseffend dat vaccinatie nog altijd de enige manier is om het virus onder controle te krijgen. Als men wil slagen, moeten lidstaten dringend kennis uitwisselen, moeten er effectieve vaccins zijn en moeten groepsaankopen de kosten beperken. Als we dat allemaal willen bereiken, dan hebben we nood aan een efficiënte aanpak en hiervoor rekenen we op het Sanitair Fonds. In crisistijden blijkt steeds weer hoe belangrijk dergelijke fondsen zijn. We moeten dergelijk systeem eerder versterken dan afbouwen. De uitdaging zal zijn om publiek-privaat een toekomstgerichte samenwerking te versterken met een duidelijke formulering van de taken, met bijhorende budgetten.

“Samenwerking tussen overheid en sector is essentieel.”

Bezoek aan door blauwtong getroffen veehouders

Het blauwtongvirus verspreidt zich als een lopend vuurtje. Heel wat schapen- en rundveebedrijven zijn zwaar getroffen en lopen grote economische schade op. Vorige week brachten voorzitter Lode Ceyskens en ondervoorzitter Lut D'Hondt een bezoek aan Pieter D'Hooghe, melkveehouder uit Nieuwkerken-Waas en aan Lode Stragier, schapenhouder uit Oekene. Ze luisterden naar hun verhalen en staken hen een hart onder de riem.

Tom Dewanckele

Lode Stragier (45)
schapenhouder uit Oekene:

“Geen idee wat de toekomst brengt.”

Lode Stragier werkt in de bouwsector en is schapenhouder in bijberoep. Blauwtong heeft voor Lode zware gevolgen. De helft van zijn kudde is ziek en van die zieke dieren is ondertussen de helft gestorven. Dat brengt naast een grote economische kost ook emotionele schade met zich mee.

Lode heeft samen met zijn vrouw in 2012 het schapenbedrijf van zijn ouders overgenomen die het in 1983 gekocht hadden. Toen was het nog een gemengd bedrijf met rundvee en schapen, maar doordat beiden vol-

tijds werken, werden enkel de schapen behouden. Voor de blauwtonguitbraak liepen er zo'n 200 schapen in hun weiden. “De impact bij ons is enorm; we zijn ondertussen een kwart van onze kudde kwijt. Het is afwachten wat de verdere gevolgen worden. In oktober is het dektijd en het is maar de vraag of de oeien en de rammen voldoende vruchtbaar zullen zijn.”

Levenswerk gaat verloren

Toen in 2006 de eerste uitbraak van blauwtong serotype 8 plaatsvond, kon het vaccin de volgende twee jaar gratis verkregen worden. “Er zou nu een boosterprik beschikbaar zijn, maar het is niet aangeraden om die te zetten bij zieke dieren. In onze provincie was het te laat om die boosterprik nog te zetten, wat we achteraf gezien toch beter nog hadden gedaan. We steken dagelijks ons hart en ziel in de schapenhouderij en zien nu ons levenswerk gewoon verloren gaan. We hadden net de omschakeling van Texelaars naar gekruiste dieren gemaakt en doordat we nu zo veel moederdieren zien sterven mogen we praktisch helemaal herbeginnen.”

Efficiënte vaccinatiecampagne

Er is nood aan een efficiënte vaccinatiecampagne, liefst met Europese hulp en richtlijnen. “We hopen eigenlijk al niet echt meer op compensatie, maar hopelijk wordt er toch Europees een goed werkend vaccin gevonden dat werkt voor zo veel mogelijk verschillende types. Als we telkens voor elk verschillend type een vaccin van vijf à zes euro per dier moeten laten zetten, dan houdt het voor ons gewoon op.”

Pieter D'Hooghe (rechts) werkt samen met zijn ouders op hun melkveebedrijf met zo'n 150 melkkoeien. Sinds begin augustus werd het bedrijf getroffen door blauwtong. Ondertussen zijn vijf koeien gestorven en werden nog eens zeven dieren vroegtijdig afgevoerd. De gevolgen hiervan voor de melkproductie zullen zeker tot volgend jaar voelbaar zijn.

Pieter D'Hooghe (34)
melkveehouder
uit Nieuwkerken-Waas:

“Volgend jaar vaccin vanuit overheid.”

Gevolgen lang voelbaar

De grootouders van Pieter zijn gestart met een gemengd bedrijf dat toen Pieters vader het overnam zo'n 100 varkens en 25 melkkoeien telde. In 2009 werd opgeschaald naar 70 koeien, en in 2019 met de komst van de melkrobot, naar de 150 melkkoeien die het bedrijf tot voor kort telde. De uitbraak van blauwtong brengt naast de verloren dieren ook langer voelbare problemen met zich mee. “De melkproductie op ons bedrijf is sinds de uitbraak 10 tot 15 procent gezakt. Vijf koeien stierven en nog eens zeven dieren hebben we vroegtijdig moeten afvoeren. De dieren die nu vertrokken zijn, komen niet direct terug. Dat gaan we de komende maanden en zelfs het komende jaar nog blijven voelen in onze melkproductie. We zien daarnaast enkele dieren die als gevolg van de besmetting hoge koorts hebben doorgemaakt en

andere die sukkelen met hun poten. Die dieren lopen een verhoogd risico op embryonale sterfte en de kans bestaat dat ze niet meer drachtig geraken. De kans is dus groot dat het aantal dieren dat ons bedrijf moet verlaten nog veel meer zal oplopen.”

Melkproductie

Het bedrijf heeft een normaal jaarlijks vervangingspercentage van 20%, wat dus jaarlijks over zo'n 30 dieren gaat. “Als dit nu oploopt tot 50 dieren die ons bedrijf verlaten, hebben we toch 20 koeien minder dan normaal, wat in totaal neerkomt op een grote 200.000 liter melk die we het komende jaar minder kunnen produceren. Minder inkomsten heeft voor ons als gevolg dat je problemen met je afschrijvingen krijgt. Wij willen onze productie dus zo veel mogelijk op peil houden, want de investeringen die we de voorbije jaren gemaakt hebben, zijn natuurlijk wel op dat cijfer berekend. Je kan in dergelijke situatie eventueel nieuwe vaarzen aankopen, maar daar zijn wij wegens sanitaire redenen geen voorstander van.”

Blauwtong type 3

Pieter had overwogen om zijn dieren te vaccineren, maar heeft het niet gedaan

doordat het aanvankelijk lang onduidelijk bleef over welk type het ging. “Eens het duidelijk was over welk type blauwtong het ging, was er voor dit type 3 geen vaccin op voorraad en waren we dus te laat. We hebben vroeger nog gevaccineerd en weten dat hier ook een prijskaartje aan vasthangt. Je mag rekenen op zo'n 10 tot 12 euro per dier, met daarbovenop nog de veeartskosten. Maar als je kijkt naar wat we nu meemaken, zou ik die kost er toch voor overhebben. Als je je dieren zo ziek ziet worden en zelfs ziet sterven, terwijl je zelf extra werk hebt en nóg minder verdient... dat is echt zwaar.” ■

Ook Lut D'Hondt, ondervoorzitter Boerenbond, luisterde naar het schrijnende verhaal van melkveehouder Pieter D'Hooghe.

© TWAN WIEMANS

Boerenbond drong bij de VLM verschillende keren aan om de inzaaidata van vanggewassen te verlengen.

Data voor inzaai van vanggewassen verlengd

WETGEVING De problemen met kalenderlandbouw blijven ons achtervolgen. Door het extreem natte en late voorjaar, konden heel wat hoofdteelten pas enkele weken later ingezaaid worden. Dit heeft uiteraard ook gevolgen voor de verplichte inzaai van vanggewassen. Boerenbond heeft dit eind juni en eind augustus al aangekaart bij de Mestbank en aangedrongen om te zoeken naar haalbare oplossingen op het terrein. De gewassen hebben nu eenmaal een bepaalde groeiperiode nodig om optimaal te ontwikkelen. Vroegtijdig oogsten is geen optie en is oorzaak van grote verliezen.

Uiterste inzaaidata verlengd

Voor al voor heel wat groenteteelten is de deadline van 15 september niet haalbaar. Vele groenten zijn veel later kunnen ingezaaid worden en de groei staat dan ook sterk achter. Samen met de proefcentra kon hiervoor voldoende

onderbouwning worden gegeven. Hetzelfde geldt voor de inzaai van vanggewassen na late aardappelen en mais waarvoor de datum van 15 oktober geldt. Bijkomend heeft Boerenbond de negatieve benadering van de inzaai van granen na nitraatrijke teelten aangeklaagd. In het kader van een goede teeltrotatie is het aangewezen om de inzaai van granen eerder te stimuleren, dan te benadelen met de correctiefactor in de equivalente maatregelen. De VLM komt voor een deel tegemoet aan de bezorgdheden van de landbouworganisaties. Vlaams minister van Omgeving Zuhail Demir verlengt de uiterste inzaaidatum van vanggewassen na groenten en uien tot 15 oktober en na mais en late aardappelen tot 31 oktober. Door het natte voorjaar konden die teelten pas later geplant worden en ligt het zwaartepunt van de oogst na de uiterste inzaaidata zoals opgenomen in de wetgeving.

Praktische aspecten

De VLM deelt mee dat om te kunnen meetellen voor de vanggewasverplichting, de vanggewassen correct moeten aangegeven zijn in de verzamelaanvraag. Dat kan nog tot uiterlijk 31 oktober. Landbouwers die hun doelareaal niet met vanggewassen maar met een equivalente maatregel willen realiseren, kunnen nog kiezen voor de equivalente maatregel 'wintergranen of wintervlas na een nitraatgevoelige hoofdteelt' of 'afvoer oogstresten.' Die kunnen nog aangevraagd worden tot 31 oktober. Dezelfde voorwaarden blijven gelden.

Er wordt nog op gewezen dat voor landbouwers die hun akkerbouwpercelen nog na het oogsten van een niet-nitraatgevoelige hoofdteelt bemest hebben met type 2 meststoffen (tot uiterlijk 31 augustus) de voorwaarden van de uitrijregeling van toepassing blijven. In die situatie moet het vanggewas toch uiterst 15 september ingezaaid worden. Elke betrokken landbouwer die gronden heeft in gebiedstype 2 en 3 zal persoonlijk geïnformeerd worden via de berichtenbox op het Mestbankloket over de verlenging van de inzaaidatum van de vanggewassen. ■

Bron: Boerenbond

Zaai wel tijdig in

Het inzaaien van een vanggewas om reststikstof op te vangen na de oogst is een goede techniek als het in de juiste omstandigheden kan worden uitgevoerd. Daarom blijven we wel oproepen om vanggewassen zo snel mogelijk in te zaaien waar het kan. Hoe vroeger de inzaai gebeurt, hoe beter voor de bodemstructuur.

Uiterlijk tegen 1 oktober bezwaar tegen NER-verlies indienen

STIKSTOFDECREET De VLM heeft ondertussen via het Mestbankloket een kennisgeving verzonden over het aantal NER dat elke landbouwer eventueel zal verliezen op basis van de nieuwe regels in het stikstofdecreet. Je kan daartegen een bezwaar indienen, maar dat moet uiterlijk op 1 oktober.

Check het mestbankloket

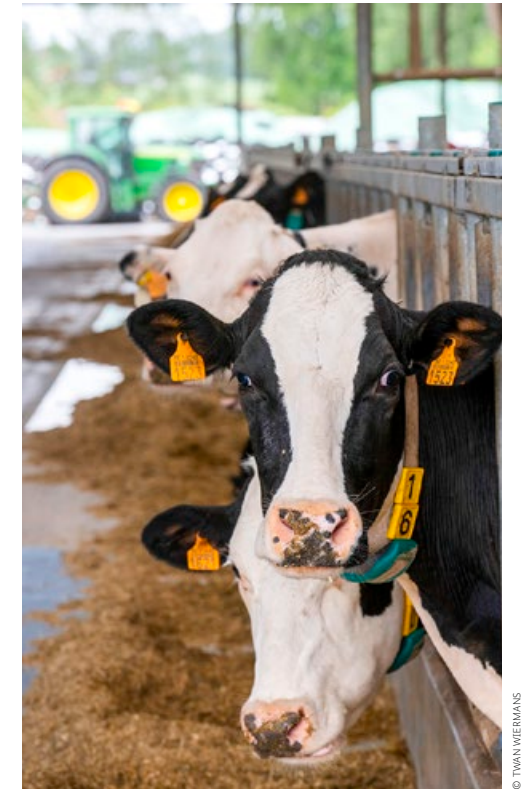
De kennisgeving werd enkel verzonden via het mestbankloket (dus niet per brief of mail). Ze bevat een berekening van het aantal NER dat wordt geannuleerd. Dat kan grote gevolgen hebben voor je bedrijf, zeker als de referentiejaren (2020, 2021 en 2022) geen correcte afspiegeling zijn van het normale beeld van je bedrijfsvoering. Tot 1 oktober is het nog mogelijk om bezwaar aan te tekenen als je veebezetting niet representatief was omwille van overmacht of als je sinds 1 januari

2017 investeringen hebt gedaan in dierplaatsen. Ook wie een andere verdeling van de te annuleren NER wil vragen krijgt daar van de VLM nog tot 1 oktober de tijd voor.

Contacteer je advieskantoor

Het opstellen van een bezwaar neemt wat tijd in beslag en je moet ook de nodige bewijsstukken verzamelen. Wie nog bezwaar wil indienen moet dus nu wel in actie schieten en zijn advieskantoor contacteren. Boerenbond heeft inmiddels bij het Grondwettelijk Hof de vernietiging gevraagd van heel wat bepalingen van het stikstofdecreet, onder meer ook de regeling rond de annulering van de slappende NER. Maar ondertussen blijft het decreet wel van kracht en dus blijft het belangrijk om tijdig te reageren. ■

Kris Peeters, adviseur dienstverlening

© TWAN WIEMANS

Batterijsysteem:

- maximaliseer uw autoconsumptie
- snelle terugverdientijd
- tot 50% VLIIF steun

Leden voordeel

Patrick Lavaert
Merkem

Solar powered & Battery Energy Storage System by

esegroup.be
+32 (0)58 59 39 50

Europa in 't kort

Strategische dialoog | Eten en drinken

Het eindverslag van de Strategische dialoog over de toekomst van de Europese landbouw lijkt wel degelijk een begin te zijn van een nieuwe werkwijze om voortaan polarisatie bij de Europese besluitvorming over landbouw, voeding en natuur te vermijden. De aanbeveling om het Europees besluitvormingsproces over de landbouw voortaan te laten begeleiden door een 'European Board on Agrifood' (EBAF) met een gelijkaardige samenstelling van stakeholders werd door Europees commissievoorzitter von der Leyen met enthousiasme onthaald. Zij had vorig jaar na het opstappen van Frans Timmermans een strategische dialoog met alle betrokkenen aangekondigd en dit voorjaar naar aanleiding van de boerenbetogingen ook daadwerkelijk opgestart. Het Europese beleid moest opnieuw van onderuit (*bottom up*) worden begeleid en niet van bovenaf (*top down*) opgedrongen. Het was duidelijk een vingerwijzing naar de

Europees commissievoorzitter Ursula von der Leyen ontving het door haar bestelde verslag van de strategische dialoog uit handen van Peter Strohschneider, die de dialoog voorzat. Werk voor de nieuwe landbouwcommissaris.

manier waarop de Green Deal door het strot werd geduwd. Het rapport van 108 bladzijden bevat vele aanbevelingen op alle vlakken die door iedereen rond de tafel zijn gedragen. Op basis van het rapport zal de nieuwe Europese Commissie dit voorjaar een Visie voor Landbouw en Voeding op tafel leggen met een stappenplan van aanpassingen en veranderingen aan het beleid. We gaan de komende weken en maanden de inhoud fileren want het is niet enkel letterlijk maar ook figuurlijk eten en drinken.

Van onderuit | Terug naar de tijd van toen

De Strategische dialoog doet denken aan de conferentie van Stresa aan het Lago Maggiore (Italië) toen Sicco Mansholt als allereerste Europese landbouwcommissaris samen met de stakeholders van welker *bottom up* de beginselen van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) opstelde. Boerenbond was er toen ook aanwezig. Bij de huidige dialoog was Boerenbond niet zelf betrokken, maar zaten Copa, Cogeca, Geopa en CEJA, de Europese koepels van landbouworganisaties, - coöperaties, landarbeiders en jonge boeren waar Boerenbond deel van uitmaakt, rond de tafel. Zij waren daar samen met meer dan twintig andere betrokkenen, gaande van Greenpeace over de toeleverings- en voedingsindustrie (FoodDrinkEurope), consumentenorganisaties (BEUC), Slow Food en biologische landbouw (IFOAM) en zelfs de Europese Investeringsbank (EIB). Het aantal stakeholders van de landbouw- en voedingssector is sinds de tijd van Mansholt flink toegenomen. Dat heeft ook te maken met het feit dat het destijds nog enkel over het landbouwproduct ging; vandaag gaat het over het product en het hele productieproces, van boer tot bord. Daar komen velen bij kijken! ■

Jacques Van Outryve,
senior writer

221

miljoen euro voor schoolprogramma

Voor het nieuwe schooljaar heeft Europa 221 miljoen euro veil voor de bedeling van groenten, fruit en melk op scholen. Het Europees schoolprogramma heeft gezonde voeding voor kinderen op het oog. Dit gaat verplicht gepaard met educatieve activiteiten zoals smaaktesten, kookworkshops, aanleg en onderhoud van schooltuinen. Verspreid over de 27 EU-lidstaten kunnen achttien miljoen kinderen in 139.000 scholen, gaande van kleuterscholen tot secundair onderwijs, van de regeling gebruikmaken. 60.000 ton fruit en groenten en 100 miljoen liter drinkmelk worden op die manier aan 'het kind' gebracht. Lidstaten zelf leggen uit eigen zak 130 miljoen euro op tafel om het geheel tot een goed eind te brengen. In het recente verslag van de strategische dialoog over de toekomst van de Europese landbouw wordt aanbevolen om dit EU-schoolprogramma op te waarderen zodat het een grotere rol kan spelen als opstap voor kinderen naar een gezondere en minder 'intensieve' (lees: geknutselde) voeding. Noteer dat schoolmelk in ons land dateert van voor de tijd dat de EU er zich mee ging bemoeien. Europese interesse is er gekomen met de melkoverschotten in de jaren tachtig van vorige eeuw. Maar dat is lang geleden. ■

i Meer informatie over de Vlaamse regeling: www.vlaanderen.be/subsidies-voor-schoolfruit-schoolgroenten-en-schoolmelk

Natuurbeheerplannen: tot welk resultaat leidden de vele acties?

REGELGEVING Tijdens de boerenprotesten uitten land- en tuinbouwers ook hun grote zorgen over de goedkeuring van diverse natuurbeheerplannen. Inmiddels zijn enkele van deze gevoelige plannen goedgekeurd. De grootste bezorgdheid ging over de ruime perimeter die natuurbeheerders kunnen afbakenen rond hun percelen, met (op lange termijn) als doel volledige natuurontwikkeling binnen die zone. Deze perimeter kent echter weinig wettelijke criteria en moet enkel 'logisch' samenhangen met de deelnemende percelen in het plan, een logica die de indiener vaak eenzijdig bepaalt. De percelen binnen de ruime perimeter liggen vaak in landbouwgebied en worden professioneel gebruikt. Dit stuit op weerstand omdat indieners van natuurbeheerplannen agrarisch gebied vrijblijvend kunnen intekenen, wat vaak botst met beleidskeuzes zoals Herbevestigd Agrarisch Gebied (HAG) en ruilverkavelingen. Hoewel er geen directe effecten zijn hebben de ruime perimeters wel gevolgen. Natuurbeheerders kunnen tot 90% aankoopsubsidies krijgen voor percelen binnen de perimeter, ook voor landbouwgrond. Er wordt aldus een beleid uitgerold dat de uitbreidingen van natuurgebieden ondersteunt in het agrarisch gebied. We zijn hier niet mee akkoord, wat we ook duidelijk maakten aan alle politieke partijen in functie van de lopende regeringsonderhandelingen.

Acties met resultaat

Net voor de Vlaamse en federale verkiezingen bereikte ons het bericht dat het

natuurbeheerplan van Centraal Haspengouw dat ANB indiende goedgekeurd werd door minister Demir en het volledige globale kader (bijna 1500 ha) werd geschrapt. De actie aan het VAC in Hasselt had dus het nodige resultaat. De voorbije weken werden ook enkele andere natuurbeheerplannen goedgekeurd waar er acties plaatsvonden en waar we de goedgekeurde plannen al hebben kunnen inkijken:

- Haspengouw: 1.500 ha geschrapt, overwegend agrarisch gebied (waarvan 100 ha in HAG),
 - Velpevallei (regio Tienen), ANB: schrapping 350 ha globaal kader, overwegend agrarisch gebied,
 - Breeven (regio Geel): Natuurpunt: schrapping van 100 ha globaal kader agrarisch gebied,
 - Aronsthoek (Geetbets), Natuurpunt: schrapping van 70 ha globaal kader agrarisch gebied,
 - Steentjesbos (Kampenhout), Molenbeekvallei (Herent, Kortenberg), Kastanjebos (Herent), Kabbeekvallei (regio Ninove), telkens Natuurpunt: geen aanpassing globaal kader.
- We stellen vast dat in dossiers van ANB globale kaders overwegend verkleind werden en in dossiers van Natuurpunt de globale kaders in agrarisch gebied overwegend overeind bleven. De verkleining van het globale kader in de dossiers van ANB is enerzijds positief, maar het risico op aankopen/innamen van het agrarisch gebied is hierbij niet geweken. Hiervoor moeten er beleidsmatig betere afspraken gemaakt te worden om het agrarisch gebied beter te beschermen. Die

afspraken moeten ook wettelijk verankerd worden. Het gaat dan onder meer over het aankoopbeleid van de Vlaamse overheid. Boerenbond volgt ook dit dossier van nabij op en blijft ijveren voor een betere vrijwaring van het agrarisch gebied en het stopzetten van (gesubsidieerde) overheidsaankopen in de agrarische bestemmingen. ■

Nick Francois, adviseur natuur- en biodiversiteitsbeleid.

Negatieve adviezen

Niet alleen land- en tuinbouwers, maar ook lokale besturen verzetten zich tegen de ruime perimeters van natuurbeheerplannen. Kris Leaerts, burgemeester van Kampenhout, uitte zijn ongenoegen: "Onze gemeente gaf een negatief advies over het Natuurbeheerplan van het Steentjesbos en stuurde een brief naar de Vlaamse ministers van Landbouw en Omgeving om overleg te vragen. Helaas kregen we geen reactie, en werd het plan zonder aanpassingen goedgekeurd. We blijven strijden om landbouwgronden in gebruik te houden." Jeroen Bellings, Borgloon, was wel tevreden: "De minister volgde ons advies en schrapte het globaal kader volledig."

"Vrijwaar beter het agrarisch gebied en zet (gesubsidieerde) overheidsaankopen in agrarische bestemmingen stop."

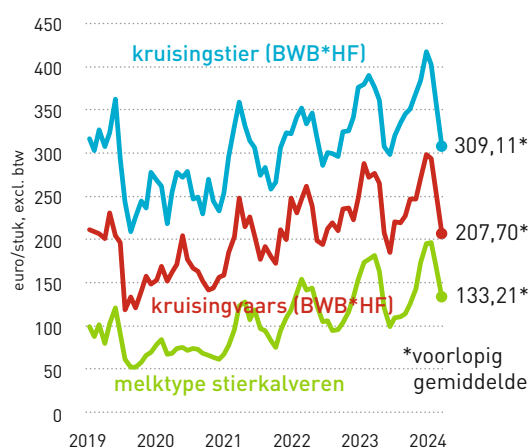
Rundvee | Prijzen melktype kalveren wat onder druk

De prijzen van de melktype kalveren staan onder druk. De kwaliteit van de kalveren is wat minder door de gevolgen van blauwtong. De prijs van zwartbonte stierkalveren schommelt rond 120 tot 140 euro voor goede kalveren. Mindere kalveren komen lager uit. Ook de prijzen van kruisingstierkalveren staan onder druk. De prijzen voor kruisingstierkalveren

schommelen rond 250 à 325 euro. De prijs van de kruisingvaarzen schommelt rond 150 à 225 euro. De prijzen van dikbilkalveren schommelen rond 950 tot 975 euro, met uitschieters tot 1050 euro voor de beste kalveren. Ook hier zijn er signalen dat door blauwtong de koeien iets vroeger afkalven dan voorzien. De prijzen van dikbilstieren blijven vrij stabiel. De prijzen varië-

Prijzen nuchtere kalveren Boerenbond

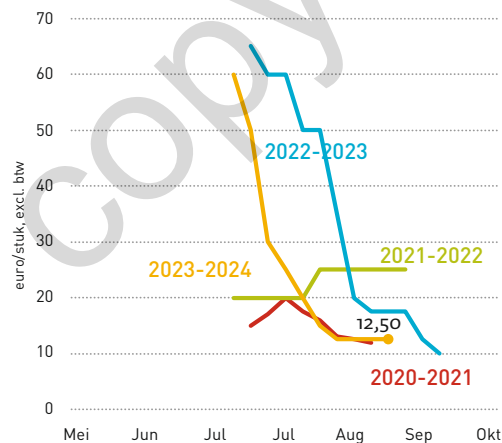
ren rond 3,85 tot 4 euro/kg levend of 6,40 tot 6,60 euro/kg geslacht. Via specifieke afzetkanalen worden hogere prijzen (6,60 tot 6,80 euro/kg geslacht) gerealiseerd. De prijzen van dikbil-koeien zitten wat in de lift. Ze schommelen rond 4 tot 4,15 euro/kg levend of tot 6,30 tot 6,55 euro/kg geslacht, met uitschieters voor de betere koeien. Ook hier worden via specifieke afzetkanalen hogere prijzen gerealiseerd. De prijzen van reforme melkkoeien blijven ook vrij stabiel. De prijs voor een P2-type reforme melk-koe schommelt rond 3,55 euro/kg geslacht, deze voor een O3 type melk-koe zit op 4,25 euro/kg geslacht. De zwaardere koeien (U-types) noteren op 5,04 euro/kg. ■

Aardappelen | Flauwe aardappelmarkt

Het aardappelseizoen is door het late aanplanten duidelijk achterop tegenover andere jaren. Door het relatief gunstige weer is de groei wel fors op gang gekomen, maar tegelijkertijd is ook de ziektedruk zeer groot en moeten meermaals plaagbehandelingen toegepast worden. De vroege aardappelen leveren op de meeste plaatsen zeer goede opbrengsten op. De voorbije dagen kwam de oogst van de halfvroege aardappelen op gang. Ook hier zijn de vooruitzichten behoorlijk. Dit blijkt ook uit de proefrooiingen van Viaverda. Aangezien halfvroege aardappelen niet gestockeerd worden, zullen er hoe dan

ook veel overtonnen meegeleverd worden. Mee daardoor houdt de druk op de markt aan. We stellen vast dat de prijsvorming op de vrije markt zeer zwak blijft. Ook de reeds gerooide Bintjes en Fontanes leveren flauwe prijzen op. Daarenboven wijzen proefrooiingen van Viaverda op zeer sterke opbrengstverschillen al naargelang van de ligging van de percelen en van de plantdata. Voor de laat geplante aardappelen is de opkomst veelal miserabel. De verklaring hiervoor ligt bij het slecht uitgangsmateriaal: pootgoed dat totaal uitgeput was door de vele kiembreuken als gevolg van een te lange stockage wegens de onmogelijkheid om uit te planten en het gebruik van gesneden poters zonder energie met alle gevolgen vandien. In een aantal gevallen zijn de poters op het veld ook weggerot door de zeer natte bodem. De prijs voor vroege aardappelen met voldoende grofte en kwaliteit bedraagt meestal 12,5 euro per 100 kg (bron: Viaverda). Voor Bintje wordt in functie van de afnemer en kwaliteit meestal 15 tot 18 euro per 100 kg betaald. De prijs voor Fontane voor onmiddellijke levering bedraagt 12,5 tot 13,5 euro met 12,5 euro als meest gehanteerde prijs. Voor latere levering (oktober) worden hogere prijzen betaald (12,5 tot 14,5 euro) (bron: Viaverda). ■

PCA - vroege aardappelen (maximumprijs)

lijkheid om uit te planten en het gebruik van gesneden poters zonder energie met alle gevolgen vandien. In een aantal gevallen zijn de poters op het veld ook weggerot door de zeer natte bodem. De prijs voor vroege aardappelen met voldoende grofte en kwaliteit bedraagt meestal 12,5 euro per 100 kg (bron: Viaverda). Voor Bintje wordt in functie van de afnemer en kwaliteit meestal 15 tot 18 euro per 100 kg betaald. De prijs voor Fontane voor onmiddellijke levering bedraagt 12,5 tot 13,5 euro met 12,5 euro als meest gehanteerde prijs. Voor latere levering (oktober) worden hogere prijzen betaald (12,5 tot 14,5 euro) (bron: Viaverda). ■

Kalveren NUKA: stationair

Ciney - Zwartwit - Max.
Ciney - Witblauw - Gewoon
Ciney - Stieren - Witblauw - Dikbil

Koeien slachtvee: stationair

Ciney - Dikbil
LAR - Dikbil

Koeien geslacht: stijgend

Dept.LV - Cat. D - S2

Stieren mager: stationair

Ciney - Dikbil - 320-370 kg

Stieren slachtvee: stationair

Ciney - Dikbil
LAR - Dikbil

Stieren geslacht: stijgend

Dept.LV - Jonge - Cat. A - S2

Biggen: stationair

Danis - 23 kg
Vlaamse Biggenprijs - 25 kg

Varkens geslacht: stationair

Danish Crown (DK) - Vleesvarkens
Tönnies (D) - Vleesvarkens
Vion (DU) - 56% vlees - type A
Belgian Pork Group - Vleesvarkens

Slachtpluimvee: stijgend

ABC - Braadkippen
Deinze - Soepkippen - Extra zware
Deinze - Braadkippen

Verrijktekooi-eieren: stijgend

Kruisem - Aan producent - Witte - (3) 62,5 g
Kruisem - Aan producent - Bruine - (3) 62,5 g
Kruisem - Handel - Witte - L
Kruisem - Handel - Bruine - L

Scharreleieren: stijgend

Kruisem - Aan producent - Witte - (3) 62,5 g
Kruisem - Aan producent - Bruine - (3) 62,5 g

Boter: dalend

BCZ - Melkerijboter

Melkpoeder: stijgend

BCZ - Mageremelkpoeder

Bewaaraardappelen

PCA - Fontane
PCA - Bintje

Vroege aardappelen: stationair

PCA - Machinegerooid

Gerst: stijgend

Synagra - Wintergerst gecertificeerd

Stro: stationair

Lokeren - Tarwestro

Tarwe: stijgend

Synagra - Standaardtarwe gecertificeerd

DATUM	NOTERING	VERSCHIL	Notering uitgedrukt exclusief btw, tenzij anders vermeld
6 sep	95	=	€/stuk
6 sep	145-265	=	€/stuk
6 sep	735-960	=	€/stuk
6 sep	3,90-4,20	=	€/kg lev. gew.
10 sep	2,90-3,65	=	€/kg lev. gew.
2 sep	651,36	+1,73	€/100 kg koud karkasgew.
6 sep	1625-1800	=	€/stuk
6 sep	4,10-4,50	=	€/kg lev. gew.
10 sep	3,75-4,15	=	€/kg lev. gew.
2 sep	652,97	+0,97	€/100 kg koud karkasgew.
9 sep	41,5	=	€/stuk
9 sep	56,5	=	€/stuk
16 sep	1,421	=	€/kg gesl. gew.
12 sep	2,00	=	€/kg gesl. gew.
9 sep	1,86	=	€/kg gesl. gew., excl. btw, excl. toesi.
16 sep	1,930	=	€/kg gesl. gew.
16 sep	1,26	+0,01	€/kg lev. gew., incl. Belpume
11 sep	0,55-0,57	+0,03	€/kg lev. gew.
11 sep	1,29-1,31	+0,03	€/kg lev. gew., incl. Belpume
10 sep	8,48	+0,35	€/100 stuks, excl. toesi.
10 sep	9,18	+0,35	€/100 stuks, excl. toesi.
10 sep	10,36	+0,38	€/100 stuks, excl. toesi.
10 sep	10,86	+0,38	€/100 stuks, excl. toesi.
10 sep	9,03	+0,15	€/100 stuks, excl. toesi.
10 sep	9,92	+0,16	€/100 stuks, excl. toesi.
2 sep	792,56	-5,46	€/100 kg
2 sep	270,49	+16,94	€/100 kg
10 sep	12,50-13,50	nvt	€/100 kg
10 sep	15,00-18,00	nvt	€/100 kg
10 sep	12,50-12,50	=	€/100 kg
12 sep	178,00	+2,50	€/ton
11 sep	130,00	=	€/ton
12 sep	190,00	+2,00	€/ton

dat ze ondernemers van wereldklasse zijn en pionieren op onder andere het vlak van klimaatoplossingen”, aldus voorzitter Lode Ceyskens.

Sterk en lokaal

Dag van de Landbouw toonde aan dat de Vlaamse land- en tuinbouw klaar is voor de toekomst, ondanks de vele uitdagingen en beslommingen. Met de steun van tienduizenden bezoekers bewezen de boeren nogmaals dat hun vakmanschap en passie onmisbaar zijn voor een lokale en sterke voedselproductie. En door lokaal te kopen, help je ook het klimaat vooruit. Op naar een nieuwe editie van Dag van de Landbouw... op de derde zondag van september in 2025. ■

“Landbouwers zijn klimaatbouwers en zaaien voor een betere toekomst.”

Grote bewondering voor vakmanschap en innovatie

Vol bewondering gapen naar de geiten, trots poseren in een tractorcabine of proeven van een op het bedrijf gemaakt kroketje: de 42ste editie van de zonovergoten Dag van de Landbouw was een groot succes.

Lieven Vancoillie

Ook deze editie van Dag van de Landbouw was een schot in de roos. Tienduizenden bezoekers bezochten vorige zondag 15 september in heel Vlaanderen 44 land- en tuinbouwbedrijven. Veel gezinnen met kinderen, burens, verre vrienden en nieuwsgierigen

maakten van de gelegenheid gebruik om het dagelijks leven op een modern land- en tuinbouwbedrijf van dichtbij te zien en te beleven. Ook de clusterformules – enkele bedrijven op een zakdoek van elkaar verwijderd – waren sterk in trek. Er zit absoluut nog geen sleet op deze formule, integendeel.

Ook de welgekomen nazomerzon gaf deze editie nog een extra kleurtje gezelligheid.

Mooi visitekaartje

Op de bedrijven ontdekten bezoekers hoe melk, groenten, fruit, vlees ... op een duurzame manier worden geteeld en gekweekt. “Het is geweldig om te zien hoeveel interesse er is voor wat wij doen”, vertelde een deelnemende landbouwer. “Dit is echt ons visitekaartje naar het grote publiek.” Dag van de Landbouw legde dit jaar ook de nadruk op de klimaatuitdagingen

gen waarmee de sector te maken heeft. De gevolgen van de klimaatverandering, zoals extreme weersomstandigheden, zijn eerst voelbaar op het veld en in de serre. Tegelijk toonden de deelnemende land- en tuinbouwers hoe zij oplossingen zoeken en toepassen om hun ecologische voetafdruk te verkleinen. Innovaties zoals bijvoorbeeld klimaatneutrale perenteelt en de productie van groene energie op land- en tuinbouwbedrijven maakten veel indruk. Dat we in Vlaanderen de klimaatvriendelijkste melk ter wereld produceren, is nog (veel) te weinig geweten. Onbekend is ook hier onbeminde. In elke provincie kregen bezoekers daarom op één bedrijf meer uitleg van onze klimaatconsulenten. Deze klimaatkramen zagen opvallend veel geïnteresseerde bezoekers langs komen.

Voor elk wat wils

Behalve rondleidingen en aangename babbels met land- en tuinbouwers was er op veel land- en tuinbouwbedrijven ook randanimatie voorzien, zoals springkastelen, proeverijen, terrassen ... De deelnemende bedrijven zetten ook dit jaar, met de hulp van familie, vele vrienden, afdelingen van Landelijke Gilden, bedrijfsgilden, consulenten van Boerenbond ... weer hun beste en mooiste beentje voor. Wie de gezellige sfeer wilde proeven en vooral wilde beluisteren, kon in de namiddag ook terecht op de Rodemoerhoeve in Sint-Gillis-Waas bij de live-uitzending op Radio2. Organisatoren Boerenbond en Landelijke Gilden zijn ook dit jaar weer heel tevreden met de tienduizenden bezoekers en de vele positieve reacties. “Onze boeren konden hen laten zien

Voor kinderen is het altijd fijn om eens een (namaak)koe te melken.

Officiële opening bij Agro Franken in Mol

Boeren zaaien voor een betere toekomst

“Zorg dat onze boeren hier duurzaam voedsel kunnen blijven produceren.” Dat was de duidelijke boodschap, die voorzitter Lode Ceyskens benadrukte op de officiële opening. Een oproep die Vlaams landbouwminister Jo Brouns blijft meenemen naar de onderhandelings-tafel voor een nieuwe regering. “Vlaanderen toont vandaag zijn hart voor de land- en tuinbouwers.”

Lieven Vancoillie

Ook bij Agro Franken in Mol draait alles rond passie, duurzaamheid, innovatie en ondernemerschap. Het bedrijf uit Mol is 75 jaar jong en was zondagmorgen 15 september het prachtige decor voor de officiële opening van de 42ste editie van de zonovergoten Dag van de Landbouw.

Een kleine honderd genodigden, met onder meer Vlaams landbouwminister Jo Brouns, verzamelden in een ruime loods. In zijn welkomstwoord bedankte voorzitter van Boerenbond en Landelijke Gilden Lode Ceyskens Jos Franken en zijn vrouw Maria, en de vele familie en vrienden voor de gastvrijheid.

De 42ste editie had plaats onder de vlag ‘Boeren zaaien voor een betere toekomst.’ Extra aandacht was er dit jaar voor het thema klimaat. “Landbouwers zijn klimaatbouwers. Boeren zijn de eerste die de klimaatverandering voelen: droge zomers, een bijzonder nat na- en voorjaar ... Sommige oogsten konden niet worden binnengehaald. Of denk aan de voorbije warme zomerdagen: door meer knijten steeg het aantal uitbraken van blauwtong bij rundvee exponentieel.” Daarna legde voorzitter Lode Ceyskens vier kerncijfers voor: +1,5 graden Celsius (de maximale klimaatopwarming waar we onder willen blijven); 40% (de extra hoeveelheid voedsel die

we moeten produceren tegen 2050); 800 miljoen (het aantal mensen die elke avond met honger gaan slapen); 0 ha (de extra grond die beschikbaar is om die 800 miljoen te voeden). “De uitdagingen zijn gigantisch”, zegt Lode Ceyskens. “Maar hier in Vlaanderen doen we het beter en klimaatvriendelijker dan waar ook ter wereld.”

Grote druk op ruimte

“We hebben hier altijd moeten boeren op een kleine oppervlakte, rekening houdend met andere actoren, zoals wonen, industrie, recreatie, natuur ... Maar we zijn heel sterk in wat we doen en hebben geïnvesteerd in bijvoorbeeld innovatie, genetica en opleiding. Dat we zo goed bezig zijn, moeten we nog meer kunnen aantonen met data”, meende Lode Ceyskens.

In Vlaanderen maken we de klimaatvriendelijkste melk, is de ecologische voetafdruk van rundvlees vele malen kleiner dan elders, produceren we peren klimaatneutraal... “Maar ook het klimaat aan de onderhandelings-tafel moet meezitten.”

“Boeren zaaien voor een betere toekomst, maar hebben meer dan ooit

nood aan een ander stikstofbeleid, rechtszekere vergunningen, minder administratie en kalenderlandbouw, bescherming van landbouwgrond...” Dat geldt niet alleen op Vlaams vlak, ook Europees en lokaal. “Onze bedrijfs-gildes gaan ook met die boodschap op pad naar lokale bestuurders. Zorg ervoor dat onze boeren hier duurzaam voedsel kunnen blijven produceren.”

Hart voor landbouw

Een regeerakkoord kon gast spreker Vlaams landbouwminister Jo Brouns evenwel niet uit zijn binnenzak toveren. “Dat zo veel Vlamingen de land- en tuinbouw in het hart sluiten, is de essentie van deze dag. Het zou elke dag Dag van de Landbouw moeten zijn. In Brussel is er te vaak te veel onwetendheid, gebrek aan empathie, wantrouwen ... Het is uitdagend om op een klein plekje goed te boeren, maar onze Vlaamse land- en tuinbouwers bewijzen dat het kan.”

“Landbouwers zijn frontsoldaten, die veerkrachtig zijn en een groot aanpassingsvermogen hebben. De bekende thema’s zijn de bescherming van landbouwgrond, meer rechtszekerheid, kri-

tisch kijken naar de stikstofmodellen... Klimaat laat ook geen kalenderlandbouw toe. Landbouw is de ziel van Vlaanderen. Die moeten we blijven koesteren en waarderen.”

Ook Wim Caeyers, burgemeester van Mol, is fan van de landbouw. Mol bekijkt de landbouw als strategische sector. In de stad zijn er heel wat initiatieven, zoals bijvoorbeeld Boost (voor kinderen lagere school) en Toeren bij Boeren. ■

Voorzitter Lode Ceyskens: “Zorg dat boeren in Vlaanderen nog duurzaam voedsel kunnen produceren.”

75 jaar Agro Franken

De officiële opening had niet toevallig plaats bij Franken Agro in Mol. Jos Franken schetste met gepaste trots de geschiedenis. Het gespecialiseerd akkerbouwbedrijf bestaat 75 jaar. Dat wordt ook gevierd met een speciale brochure en de bedrijfsletters in een betonnen steen. Het begon drie generaties geleden met enkel granen in het teeltplan; nu is er een groot gediversifieerd aanbod. Een deel van de aardappelen wordt in Wallonië geteeld. Die worden dan deels in Postel verwerkt tot vers gesneden frietjes. Voor groenten en fruit zijn ‘vers, kwaliteit en lokaal’ de kernwoorden. De familie versnijdt de (soep)groenten (prei, wortelen, selder) zelf en verpakt ze zonder enige toevoeging van bewaarmiddelen. Franken Agro teelt ook al meer dan 30 jaar graszoden. “Toen we door bruinrot geen aardappelen hier meer konden telen, schakelden we over op graszoden.” Agro Franken is de grootste gazonteler van het land.

Landbouwsector opnieuw prachtig in de kijker gezet

In Antwerpen trokken op 15 september veel families richting het platteland. Tijdens Dag van de Landbouw konden jong en oud zich onderdompelen in alles wat met machines, dieren en planten te maken heeft. Elf Antwerpse bedrijven verwelkomden een breed publiek, en de opkomst was groot.

“Er is geen betere gelegenheid om je kinderen kennis te laten maken met de herkomst van ons voedsel!”, hoorden we regelmatig. De land- en tuinbouwers toonden dan ook met veel trots hoe dat in zijn werk gaat. Grote machines werden opgeblonden en tentoongesteld. De staldeuren gingen open en wist-je-datjes werden opgehangen. Bezoekers konden hun ogen goed de kost geven. Op elk bedrijf was er wel iets anders te zien.

De Vlaamse landbouwsector is één van de duurzaamste ter wereld. Onze boeren zetten zich dag in dag uit in voor mens en natuur, en daar mogen ze trots op zijn. Dat werd dan ook in de kijker gezet, want het thema van deze Dag van de Landbouw was klimaat. Bij Franken Agro in Mol stond een 'klimaatkraam' met info over de klimaatinspanningen van de sector. Zo hergebruiken heel wat bedrijven regenwater, en werden er onder andere al veel zonnepanelen gelegd, en windmolens en warmtepompen geplaatst. Er werden ook emissiearme stallen gebouwd, doordacht gewasbeschermingsmiddelen gebruikt en machines aangekocht om aan precisielandbouw te doen.

Sanne Nuyts

Algemeen secretaris Frans De Wachter luistert naar de uitleg van Mark Vertommen uit Sint-Katelijne-Waver. De familie teelt al jaren tomaten, maar sinds kort experimenteert de zoon met het kweken van microalgen in de serres.

Veel inzet voor het klimaat

Onze landbouwers zetten zich al vele jaren in voor het klimaat. Zo verkoopt de familie Franken uit Mol groenten rechtstreeks aan de consument. De familie Beyens uit Weelde plaatste een windmolen, warmtepomp en zonnepanelen, en de Familie Houtmeyers uit Laakdal doet op hun sierteeltbedrijf enkel aan biologische gewasbescherming.

Applaus voor de helpende handen

Opnieuw was de organisatie op elk bedrijf tot in de puntjes geregeld. Bezoekers kwamen niets tekort. Zo verzorgden lokale verenigingen de toog, en maakten lokale landbouwers de lekkerste gerechten van hun producten. Bij de familie Eerdekens in Mol proefden we van vers ijs en een boterham met spek, en bij de familie Beyens in Weelde genoten we van een hamburger. Overal werden infoborden opgehangen en stonden mensen paraat om uitleg te geven. Ook voor de kinderen was er animatie voorzien. Ze konden zich uitleven op strobalen, springkastelen, en grote en kleine tractoren. In Mol brachten tractoren met huifkar de bezoekers zelfs rond van bedrijf naar bedrijf.

Gespot op het bedrijf van de familie Beyens-Slegers in Weelde

Evert Van Dingenen en Silke Van Dyck, en neefje Louie

De eerste keer?

“Wij hebben zelf een landbouwbedrijf met aardbeien in Merksplas, dus wij gaan naar traditie jaarlijks langs bij onze collega's tijdens Dag van de Landbouw. Zo doen we eens andere indrukken op en zien we ook een keer hoe het er bij hen aan toegaat. Zo leren we bij van elkaar.”

Waarom dit bedrijf?

“Wij hebben zelf enkel aardbeien, dus wij zien graag hoe het eraan toegaat op een bedrijf met dieren. Neefje Louie maakte bij ons dus al kennis met een fruitteeltbedrijf, maar hij is een grote dierenliefhebber. Dit konden we hem dus niet onthouden. Hij amuseerde zich al goed!”

Wat heb je al ontdekt?

“Op dit bedrijf zagen we de koeien en de kalveren. Eerder gingen we ook nog op bezoek bij Duroc de Kempen in Weelde. Daar houden ze varkens. Straks trekken we nog naar het appelbedrijf van Lenaerts-Roes in Mol. Wij proberen het meeste uit deze dag te halen.”

Gespot op de Postelhoeve in Mol

Maarten Houben en Lene Smets, Jack, Jerom en Gaston

De eerste keer?

“We hebben al vaker landbouwbedrijven bezocht tijdens Dag van de Landbouw. Onze kinderen doen dat heel graag, en ook wij vinden dit heel leuke qualitytime met het gezin. Het goede weer en het lekkere verse ijs zijn de kers op de taart.”

Waarom dit bedrijf?

“Ik wil de kinderen tonen waar onze voeding vandaan komt. Ik ben zelf opgegroeid op het platteland met enkele dieren, en ik wil ook dat mijn kinderen weten hoe het er op een landbouwbedrijf aan toegaat. We gaan ook wekelijks langs bij onze burens die een bedrijf met koeien hebben.”

Wat heb je al ontdekt?

“De jongens zijn zot van landbouwmachines en dieren. Op dit bedrijf kunnen ze hun ogen dus goed de kost geven. Ze hebben thuis ook een hele hoop speelgoed in het thema boerderij. Het is voor ons dus vanzelfsprekend om te profiteren van deze openboerderijdagen.”

Dag van de Landbouw geeft Oost-Vlaamse land- en tuinbouw een fiere stem

“We vinden dat we goed bezig zijn en we staan ook achter de dingen die we doen”, zo antwoordde Filip Hermans uit Sint-Gillis-Waas op de vraag waarom hij besloot de deuren open te gooien voor de Dag van de Landbouw. De vorige edities bezocht hij samen met zijn vrouw Kristien en de kinderen telkens de bedrijven van collega's. “In ons achterhoofd hielden we er rekening mee dat de vraag ooit ook tot bij ons zou komen, maar ons bedrijf was nog in volle opbouw. Nu voelden we ons klaar.” De voorbereiding op het erf overspande een periode van enkele weken. “We hebben er altijd op gestaan om een proper bedrijf te hebben, maar eens je begint grondig te kuisen, blijf je kuisen.” Alhoewel het een drukte van jewelste was op het bedrijf en het bedrijf meer dan gezien mocht worden, bereikten Filip en Kristien wellicht nog het grootste publiek via de oren. Radio2 zond immers uit vanop het bedrijf. Onder andere Boerenbond-voorzitter Lode Ceyskens greep de kans

(en de micro) om Vlaanderen op de radio uit te leggen waar de boeren voor staan en welke inspanningen ze nu al leveren, onder andere op het vlak van klimaat. En dat is al heel wat. Zo toonde Filip fier aan de bezoekers de composteringsinstallatie. “Compost is een zegen voor de bodem en houdt heel

wat koolstof vast, maar het voordeel is moeilijk in cijfers uit te drukken. Voor mij telt niet het resultaat op twee of drie jaar, maar op tien jaar.”

Ivan De Clercq

Schaapjes (en mensen) tellen

In de oksel van de Antwerpse haven en de kerncentrale van Doel verzamelen de schapjes en de mensen zich op het bedrijf van Alexander en Mireille Cerpentier-Beck. De schapen gedreven door een ijverige herdershond, en de mensen aangetrokken door het boeiende verhaal van Alexander en Mireille. “De meeste vragen kregen we toch over blauwtong”, vertelt Alexander. Met 35% sterfte is ook zijn bedrijf hard getroffen. De ziekte doorkruist de veredeling naar een economisch productieve en gedragsmatige actieve kudde, afgestemd op de wilde natuurgebieden rondom. “Ik hoop met mijn deelname meer aandacht te creëren voor de ondersteuning van een professionele Vlaamse schapenhouderij”, aldus Alexander.

Onder en tussen het groen

Geen Oost-Vlaamse land- en tuinbouw zonder sierteelt. De sector organiseerde een provinciaal VIP-moment op de handelskweekerij van Frank en Els De Mol-Verlee. Nationaal ondervoorzitter (en fiere Oost-Vlaming) Lut D'Hondt gaf het openingswoord waarna een rondleiding volgde op het bedrijf door Els en Frank.

Gespot op de Rodemoerhoeve in Sint-Gillis-Waas

Bart Justé en Kristien De Clercq, zoontje Maxime

De eerste keer?

“Het is onze eerste keer. We zijn gekomen voor de geitjes, dat vindt ons kindje heel leuk. Ook Bart is geïnteresseerd in hoe alles werkt. Hij heeft nog mee geholpen op het landbouwbedrijf van zijn grootouders die onder andere aardbeien, perziken en witloof teelden.”

Waarom dit bedrijf?

“We wonen in de buurt dus was dit bedrijf een logische keuze. Veel tijd om andere bedrijven te bezoeken is er niet, want Maxime doet nog een dutje in de namiddag. Misschien bezoeken we nadien nog een tweede bedrijf.”

Wat heb je al ontdekt?

“Ik wist niet waarom sommige geiten een streep op hun uier hebben getrokken gekregen, maar blijkbaar is het omdat ze niet mogen gemolken worden. Het zijn van die kleine zaken waar je nooit over nadenkt, die je hier wel te weten komt en dat is leuk.”

Gespot op het bedrijf van Andy Van Rossem in Lokeren

Kurt en Linsey Thielemans-De Mey, kinderen Mathis, Alexia en Thorsten

De eerste keer?

“Voor ons is het de eerste keer dat we een bedrijf bezoeken tijdens de Dag van de Landbouw. We zagen een aankondiging via Facebook, en hebben familiaal geen enkele band met de land- en tuinbouw. We komen van Liedekerke, een dikke 40 minuten rijden, maar dat hebben we ervoor over.”

Waarom dit bedrijf?

“Onze kinderen zijn zot van mechanisatie, en zeker onze oudste Mathis. We vinden het belangrijk dat de kinderen weten hoe het echt werkt. De kinderen wijsmaken dat chocomelk van bruine koeien komt, lukt toch niet meer (lacht). Ook de automatisatie trok aan.”

Wat heb je al ontdekt?

“De graad van automatisering hier is verbazingwekkend, maar staat de boer wellicht toe ook nog een leven te hebben. Het valt ook op hoe proper en netjes hier alles is. Je ziet het werk dat boeren moeten klaarspelen om toch ook maar gewoon hun boterham te verdienen.”

Met positieve verhalen uit onze mooie sector naar buiten te treden

Er is geen betere manier om de hoogdag van de landbouw te starten dan met een goed gevulde ontbijttafel, enkele warme welkomstwoorden, en een geleide rondleiding op het tomaatenbedrijf van Geert Neerincx en Els

Dendauw in Ingelmunster. Ze telen al bijna 25 jaar de kleinste tomaatjes van België. Door een samenwerking van Delhaize met Tomabel werden deze lekkere snoeptomaatjes een schot in de roos. Tomabel is een kwaliteitsmerk

dat opgericht werd door een groep van tien West-Vlaamse tomatentelers die onder de vleugels van de REO Veiling samen de markt op gingen. Het bedrijf nam zo'n twintig jaar geleden al eens deel aan Dag van de Landbouw omdat Geert het toen belangrijk vond om het imago van de landbouwsector mee te helpen opvijzelen. Dit jaar leek het voor Geert weer de hoogste tijd om deel te nemen. Deze keer om aan iedereen te kunnen tonen welke klimaatinspanningen de sector vandaag levert. "Dat is voor mij iets waar momenteel te weinig mensen bij stilstaan. Mensen hebben er geen idee van wat er de afgelopen jaren in de landbouwsector allemaal veranderd is en welke klimaatinspanningen we leveren. De Dag van de Landbouw is voor mij een prachtige manier om eens niet op straat te moeten komen, maar met positieve verhalen uit onze mooie sector naar buiten te treden."

Tom Dewanckele

Provinciale opening met welkomstwoord van Pieter Verhelst (lid Hoofdbestuur)

Publiek er als de kippen bij

Net naast het autostradecomplex van Torhout ligt het gemengd bedrijf van Wim en Liesbeth Kerkhove. De bedrijfsvoering stond nooit stil en evolueerde van varkens en koeien naar biologische leghennen en melkvee. Het bedrijf is één van de 30 biologische leghennenhouders in Vlaanderen. Liesbeth kreeg van thuis uit heel wat kennis mee over het telen van sierbloemen. Naast de nieuw toegevoegde pluktuin, waren de kippen die buiten in de weide rondliepen duidelijk een echte trekpleister voor de massa volk die op deze zonnige zondag op de been was. Onder hen ook onze voorzitter Lode Ceyssens die met veel interesse de rondleiding en uitleg van de bedrijfsleiders volgde.

Kindvriendelijk parcours op De Daiselhoeve

De gerenoveerde hoeve wordt hoofdzakelijk gebruikt voor de praktijklessen dierenzorg van VABI Roeselare, maar afgelopen zondag konden de kinderen er zich naar hartenlust uitleven op het parcours met verschillende spelletjes en animatie. Er waren heel wat dieren te zien zoals geiten, pony's, paarden, verschillende knaagdieren en konijnen, maar ook heel wat soorten vogels.

Gespot op De Caprinehoeve in Gits

Bernadette Depickere en Roger Desplentere

De eerste keer?

"Dag van de Landbouw is voor ons een jaarlijkse afspraak. We hadden vroeger zelf ons eigen tuinbouwbedrijf, maar zijn ondertussen al een hele tijd op pensioen. We hebben de voorbije jaren heel veel verschillende bedrijven bezocht in onze provincie."

Waarom dit bedrijf?

"We wonen hier vlakbij! We zouden te voet kunnen gekomen zijn, maar gezien onze leeftijd wordt dat wat moeilijker. Gelukkig was onze kleinzoon Maxim zo lief om ons naar hier te voeren. We wisten dat er nieuwe eigenaars waren en zijn blij eens te kunnen komen kijken."

Wat heb je al ontdekt?

"Maxim vond de melkput indrukwekkend. Het is hier echt wel groot. Meer dan 1600 geiten is echt wel veel. Het is heel interessant om de rondleiding te kunnen volgen en de bordjes met wist-jedatjes te lezen. Alles staat mooi aangeduid en uitgelegd. Chapeau voor de organisatie!"

Gespot op het bedrijf van Jos Depotter in Wulpen

Sven Desmet en Vanessa Smet

De eerste keer?

"Dit is onze tweede keer; we zijn van Sint-Niklaas en toevallig een weekendje in Nieuwpoort aan zee. De eerste keer dat we op Dag van de Landbouw langsgingen was toen Vanessa haar zus zelf de deuren openzette met haar groentenbedrijf."

Waarom dit bedrijf?

"We zagen toevallig dat dit bedrijf meedeed en binnen fietsafstand lag. We waren sowieso geïnteresseerd in de ecologische manier van werken op dit bedrijf. We zijn blij te zien dat die manier van werken aanslaat en zijn er persoonlijk van overtuigd dat dit de toekomst is."

Wat heb je al ontdekt?

"De machines zijn hier veel groter dan bij ons (lacht). Het viel me ook op dat er hier sowieso veel aandacht is voor de bodem, maar ook voor bufferstroken. Dat zorgt ervoor dat je meer ruimte laat voor dieren en speciale vogels zoals bijvoorbeeld de havik."

Voorzitter en minister ontdekken innovatieve biogroenteteelt

Een vroege start in Limburg, waar Boerenbondvoorzitter Lode Ceyskens en Vlaams minister van Landbouw Jo Brouns waren uitgenodigd bij Biovan voor het ontbijt. Maar nog vóór dat ontbijt toonde een heel trotse Johan Vanhaeren al met veel vakkenis de machines waarvan het biogroentebedrijf gebruik maakt. Biovan is het bedrijf van drie broers: Johan, Erwin en Yves. Wie zich bij een biobedrijf een klein veldje voorstelt waar een boer met de hand schoffelt, kijkt zijn ogen uit bij Biovan. Met 60 hectare is dit absoluut geen klein bedrijf en Johan legt uit hoe mechanisatie de teelten vergemakkelijkt. Schoffelmachines op gps en ergonomische plantmachines zijn maar enkele van de machines waar het bedrijf van gebruikmaakt. "We hebben een uitgebreid machinepark met onder andere speciale machines om onkruid te bestrijden met infrarood en laser. Een camera filmt alle rijen zodat de machine weet waar de planten staan. Rond elke plant zorgen schoffel-

mesjes ervoor dat het onkruid verdwijnt. Deze machines zijn nodig om snel en efficiënt te kunnen telen, met minder zware fysieke arbeid voor de medewerkers." Bezoekers aan Dag van de Landbouw bij Biovan kregen via een

route met informatiebordjes een impressie van het bedrijf, en aan het einde van de route kon er uiteraard ook wat gesmuld worden.

Liesbet Corthout

Zaakvoerder Johan toont de machines voor het planten, de oogst en de verwerking van de biogroenten bij Biovan.

René Loos geeft bezoekers uitleg over de zorg voor de dieren, onder andere bij het afkalven bij het Belgisch witblauw.

Koestal als een feniks herrezen

Enkel het skelet van een verbrande tractor en een fotowand herinneren nog aan de zware brand die het bedrijf van René Loos enkele jaren geleden in de as legde. Vandaag staat er een splinternieuwe stal. Onder een stralend zonnetje kon je er zondag enkel glimlachende gezichten zien. Met een mini-kinderboerderij, een stroberg, een kunststof melkkoe en een tentoonstelling van landbouwmachines, is er voor bezoekers van alle leeftijden heel wat te beleven. En er zijn uiteraard de koeien. Het stamboekvee waar René zo trots op is, steelt de show tijdens Dag van de Landbouw.

De groenste peren groeien in Limburg

In Halen is het perenteler Mark Nickmans zelf die de rondleiding geeft. Bezoekers krijgen eerst een video te zien waarbij ook de perenoogst in beeld komt. Daarna begint Mark aan een bevolgen verhaal over hoe hij de perenteelt opvat en over wat hij allemaal doet om de voetafdruk van zijn bedrijf zo klein mogelijk te houden. Zijn enthousiasme werkt aanstekelijk want de bezoekers stellen veel vragen over het koelen, bewaren en sorteren van de peren, allemaal tussenstops tijdens de rondleiding. Die eindigt bij het klimaatkraam van Boerenbond. Consulent Klimaat & Verduurzaming Bieke Bockx legde daar uit waarom wij met recht en reden mogen beweren dat de Vlaamse peren de klimaatvriendelijkste ter wereld zijn.

Gespot op het bedrijf van René Loos in Peer

Kristof Lammers en Katleen Christiaens en dochter Flore

De eerste keer?

"We waren nog nooit eerder op Dag van de Landbouw. Maar we wonen hier in de buurt dus het was de ideale gelegenheid om het bedrijf nu een bezoekje te brengen. Bovendien is onze dochter gek op dieren. We hebben er thuis heel wat, maar geen koeien. Die kan ze nu hier zien."

Waarom dit bedrijf?

"Toen dit bedrijf enkele jaren geleden afbrandde, hoorden we de vlammen knetteren tot bij ons thuis, heel angstaanjagend. We hoorden dat de boer zijn bedrijf intussen opnieuw heeft opgebouwd. Vandaag kunnen we ontdekken hoe het eruitziet. Daarvoor heb je anders niet de kans."

Wat heb je al ontdekt?

"Hoe groot landbouwmachines zijn! Het is vooral voor onze dochter interessant dat die machines hier ook te zien zijn. Hier kan ze er dicht bij komen. Zo merkt ze dat die echt wel enorm zijn, en leert ze dat ze best veel afstand houdt wanneer deze aan het werk zijn."

Gespot op het bedrijf van Mark Nickmans in Halen

Marleen Ruelens en Dirk Bastijns

De eerste keer?

"Het is de eerste keer Dag van de Landbouw voor ons, maar de landbouwsector interesseert mij wel. We gaan vandaag meteen twee bedrijven bezoeken. Straks fietsen we nog naar de Petrushoeve in Molenbeek-Wersbeek."

Waarom dit bedrijf?

"We kennen Mark en vonden het fijn om nu ook zijn bedrijf te leren kennen. Het is in de buurt, dus we zijn te voet. Het weer is ook echt perfect voor zo'n uitstap."

Wat heb je al ontdekt?

"Ik ben zelf boerendochter en er zijn in de familie veel landbouwers, dus het is niet helemaal nieuw voor mij. Alles is toch wel erg geëvolueerd tegenover vroeger. Ik vind het fascinerend dat bij het sorteren eigenlijk alles door de machine gebeurt, om de peren zo gaaf mogelijk te houden."

Wat wijnbouw en zonnepanelen met elkaar te maken hebben ...

Niets gezelliger dan op zondagmiddag een wandeling door de wijngaard maken en nadien een wijntje degusteren. Dat moeten de honderden bezoekers aan de Petrushoeve in Molenbeek-Wersbeek gedacht hebben. Voor Tom Schaeken, consulent Energie & Klimaat bij Boerenbond, was het meteen ook de ideale gelegenheid om deze bezoekers warm te maken voor een investering in groene boerenenergie. Aan het einde van de rondleiding door de wijngaard stelde Tom diverse vragen om te peilen naar de verwachtingen bij het publiek over hoe klimaatvriendelijk de boer nu eigenlijk moet werken en wat hij daarvoor best wel of niet kan doen. Door bolletjes te plakken op een grote affiche konden de bezoekers hun keuze duidelijk maken. Uiteraard is dit geen wetenschappelijke steekproef, maar het viel wel op dat zowat iedere bezoeker een toekomst zag voor de boer als voorvechter van het klimaat. En dat de burgers er ook wel een financiële bijdrage voor overhebben om die boer te motiveren om bijvoorbeeld zonnepanelen te leggen op het dak van zijn stal of schuur. Dat is alvast goed nieuws voor wijnboer Gerry Calders van de Petrushoeve die via het project Zonneboeren hoopt voldoende fondsen te verzamelen voor een pv-installatie op het dak van zijn nieuwe loods.

Liesbet Corthout

Energieconsulent Tom laat de aanwezigen bolletjes plakken waarmee ze aangeven in welke klimaatvriendelijke technieken ze geloven.

Voorzitter bezoekt Hof te Kattem

Als laatste bezoek van de dag had Boerenbond-voorzitter Lode Ceyskens Hof te Kattem op het programma. Pieter Van Wilderode en echtgenote Griet Lemaire verwelkomden hem op het familiebedrijf. Ze hadden er de oudste en nieuwste tractoren tentoongesteld, maar dé blikvangers waren uiteraard de varkens. Het Cathem-varken, hun eigen varkensvleeslabel, was niet enkel te bekijken in de stal, maar ook te proeven op de barbecue. Het koppel vertelde over de uitdagingen waarmee ze te kampen hebben. Uitdagingen die het een boer niet makkelijk maken, maar die er wel voor gezorgd hebben dat ze nu heel trots hun Cathem-varken kunnen laten proeven.

Kinderpret in Huldenberg

Wie in of om Brussel woont, ziet niet elke dag een koe in de wei grazen. Dat kwamen vooral jonge gezinnen zondag goedmaken bij Hof Ter Vaeren in Huldenberg. "Nu leert mijn kind het verschil tussen melkvee en vleesvee", lachte een jonge mama. Want inderdaad, op dit bedrijf zijn beide takken aanwezig. Heel interessant voor jong en oud, met lekker hoeve-ijs als leuke extra. Een bandje zorgde voor sfeer en gezelligheid op het mooie boeren erf.

Vooral jonge bezoekertjes keken hun ogen uit op het gemengd bedrijf van de familie Vanacker.

Gespot op het bedrijf van Gerry Calders in Molenbeek-Wersbeek

Birgit Vanhoof en Gustaaf De Buyser

De eerste keer?

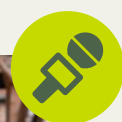
"Ja, de eerste keer Dag van de Landbouw en we gaan meteen twee bedrijven bezoeken. We hadden in Buiten van Landelijke Gilden gelezen dat je Chardonnay Meerdael in Oud-Heverlee kon bezoeken vandaag en vonden het ideaal om dit te combineren met een bezoek aan de Petrushoeve."

Waarom dit bedrijf?

"Het weer is mooi en hier wat rondwandelen en een wijntje proeven, dat is toch fantastisch? Ik heb de laatste tijd meer en meer interesse in bio en had daar wel wat vragen over. Die kon ik hier stellen. Dankzij de rondleiding weet ik nu hoe uitdagend druiven telen is."

Wat heb je al ontdekt?

"De rondleiding was heel interessant en voor herhaling vatbaar. Ik heb er veel geleerd. En ook de presentatie van Boerenbond aan het einde van de rondleiding, over klimaat en energie, vond ik heel boeiend. Ik heb heel wat opgestoken vandaag."

Gespot op het bedrijf van de familie Vanacker in Huldenberg

Mats Meys en Nathalie Van den Berghe, Amelie en Andreas

De eerste keer?

"Ja, de allereerste keer. Wij hadden op Facebook gezien dat we hier vandaag naartoe konden en dachten: waarom niet? Het is mooi weer en het is een fijne uitstap met de kinderen. Is dat soms ook op andere locaties? Dan gaan we volgend jaar misschien weer!"

Waarom dit bedrijf?

"We zijn naar hier verhuisd en kennen de streek nog niet zo goed. Ik heb wel interesse in hoevinkels en zo, maar via internet spreekt dat toch minder aan. Nu kunnen we dit bedrijf hier vrijblijvend komen ontdekken. En het is maar op een kwartiertje rijden, dus echt vlak bij huis."

Wat heb je al ontdekt?

"Zelf kom ik uit West-Vlaanderen en de landbouw is altijd heel nabij geweest. Maar voor onze kindjes is dat anders. Als je in de hoofdstad woont, lijkt de landbouw heel veraf. We komen vooral naar hier om eens met eigen ogen koeien te kunnen zien."

Op stap met Jelle Claes, consulent Landelijke Gilden in aanloop naar de Dag van de Landbouw

11/09
12:10

De nodige voorzorgsmaatregelen afleveren bij de familie Schellens in Heist-op-den-Berg voor de bioveiligheid te garanderen.

14/09
10:17

Laatste zaken overlopen tijdens het melken, want nog werk genoeg op de plank tegen zondag!

15/09
09:30

Veel bezoekers vandaag, nog even checken of Gerry spik en span is om ze te ontvangen.

15/09
09:45

De Landelijke Gilde heeft alles uit de kast gehaald om het mooi aan te kleden!

15/09
10:00

Bestuursleden van de plaatselijke Landelijke Gilde werpen een laatste goedkeurende blik over het terras.

15/09
10:05

Vertrekken naar Dag van de landbouw gaat niet zonder de dochter; zo maken we er een vader-dochtermomentje van!

15/09
10:40

De eerste bezoekers waren er al voor tien uur en al snel wordt het een drukte van jewelste.

JPS Intensity **NEW**
Versterk uw opbrengsten!

- ENORME opbrengst!**
- Gezond ras!**
- Uitstekende legervastheid!**
- TOP kwaliteit!**

JPS
JORION PHILIP-SEEDS

Provinciaal Landbouwcongres
02.10.2024 – Thor central Genk
André Dumontlaan 67, 3600 Genk

Wil jij meer weten over AI in de landbouw?
Ontdek het programma en schrijf je in via
www.limburg.be/landbouwcongres

Een initiatief van de provincie Limburg
Universiteitslaan 1, B-3500 HASSELT

provincie Limburg
limburg.be

© TWAN WIJERMANS

Rassenproeven wintertarwe LCG

Opbrengst gemiddeld goed in de polders maar slecht op leem

Het Landbouwcentrum Granen (LCG) legde dit jaar op acht plaatsen rassenproeven voor wintertarwe aan. Als gevolg van het extreem natte weer sedert het zaaien, lag de gemiddelde opbrengst in de leem- en zandleemstreek meer dan vijf ton lager dan in het topjaar 2022. In de polders kan de opbrengst standhouden naast de gemiddeld goede jaren, zelfs op het proefperceel in Koksijde dat pas in januari kon gezaaid worden.

Patrick Dieleman - naar Landbouwcentrum Granen

Het weer speelde ook de onderzoekers al parten in de zaaiperiode. In Poperinge en Lennik (leem) en in Houtave (klei) kon half oktober gezaaid worden. Tongeren volgde op 23 november, Bertem op 18 december en Koksijde pas op 20 januari. De tabel geeft een overzicht van de rassen die deelnamen aan de proeven. De meeste locaties hebben een leem- of zandleemgrond, op de kleibodem in Houtave en Koksijde na. De ziektebestrijding werd uitgevoerd op basis van de ziektedruk in het perceel. Die was zo hoog dat in Poperinge, Tongeren en Koksijde een To noodzakelijk was. Overal volgde nadien een bladbehandeling (T1) en een aarbehandeling (T2), behalve in Koksijde waar geen T2 nodig was. Alleen in Lennik en Tongeren was in het late voorjaar een behandeling tegen bladluizen nodig. In Poperinge, Lennik en Koksijde gebeurden twee halmverstevigingsbehandelingen, in Tongeren en Houtave één en geen enkele in Bertem.

Korrelopbrengst

Ook de oogst verliep in gespreide slagorde. In Lennik, Poperinge en Houtave werd al eind juli geoogst, in Tongeren, Koksijde en Bertem zowat tien tot veertien dagen later. Figuur 1 en figuur 2 geven een overzicht van de gemiddelde korrelopbrengst per ras op de verschillende proefplaatsen op respectievelijk leem- en zandleembodem en in de polders. Dit is in relatieve cijfers (procenten) ten opzichte van het gemiddelde resultaat van de getuigenrassen (=100). Dat waren dit jaar Cheygnon, Gleam, KWS Extase, KWS Keitum, LG Skyscraper, SU Ecusson en SU Hyacinth (H). In het leem- en zandleemgebied varieerde de gemiddelde opbrengst tussen 7599,4 kg/ha (Lennik) en 9303,8 kg/ha (Tongeren). Het gemiddelde over alle proefplaatsen was er 8628,0 kg/ha. De locatie Bertem werd niet meegenomen in het algemeen gemiddelde, wegens een lagere

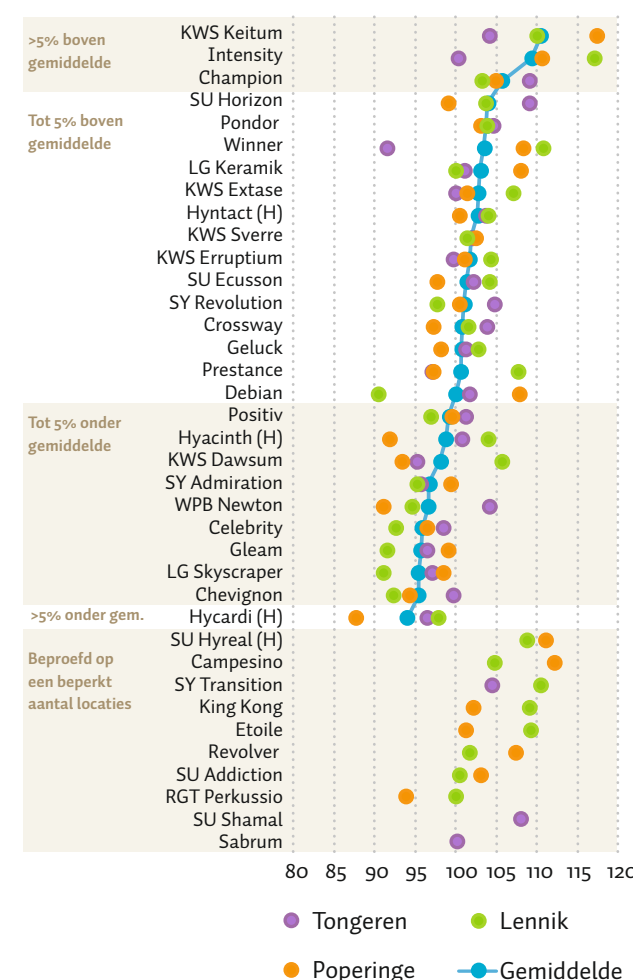
standdichtheid. De twee proeven in de polders werden apart beoordeeld, wegens de late zaaidatum in Koksijde. Volgens LCG was dit een gelegenheid om het potentieel van de rassen te beoordelen bij late zaai. In Houtave werd 11063,3 kg/ha geoogst, in Koksijde zelfs 11322,6 kg/ha. Wegens de ongebruikelijke situatie hebben we in Figuur 2 (proefpercelen op kleibodem) de gemiddelde prestaties van de rassen gedurende de laatste vijf jaar bij normale zaai weergegeven. Uiteraard moet je bij het interpreteren van de resultaten een nuancering maken tussen voedertarwerassen en variëteiten met bakwaliteit. Voor de

korrelopbrengst speelt bij de rassenkeuze niet alleen de regelmatigheid van een ras over de diverse proefplaatsen binnen eenzelfde jaar een rol, maar ook de regelmatigheid van het ras over de jaren heen. Door meerdere rassen te kiezen kan je risico spreiden. Bovendien moet je bij de rassenkeuze ook rekening houden met onder andere leger- en ziektegevoeligheid. Het LCG stelt ook vast dat in functie van de vroegrijpheidsklasse de resultaten wisselend kunnen zijn tussen de jaren. Hetzelfde wordt ook al vastgesteld met vroeger tegenover late zaai, wat echter niet echt bevestigd wordt door de proefresultaten in de polders

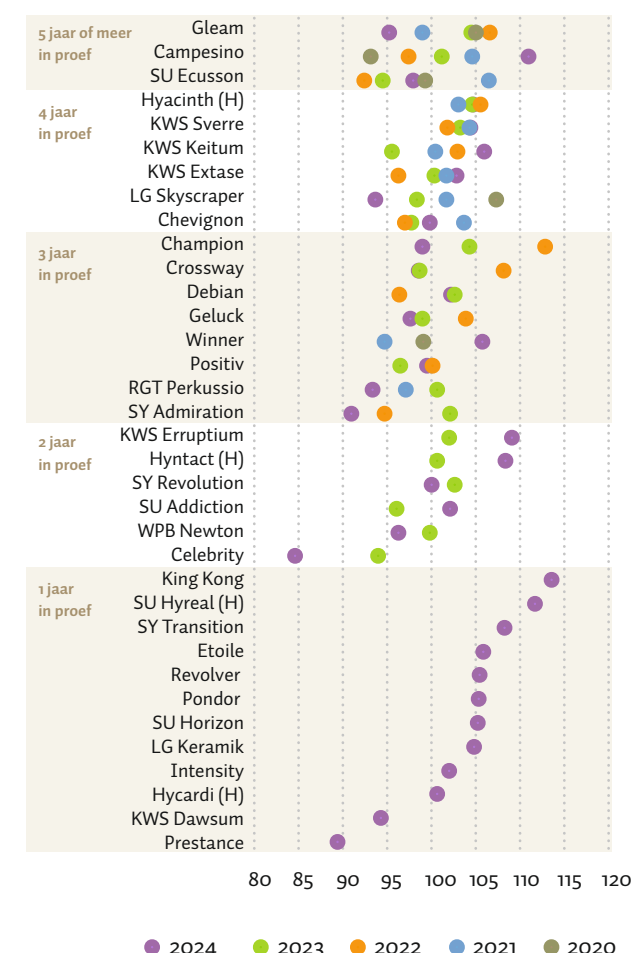
dit jaar. Toch kies je het beste voor een spreiding van de rassen in vroegrijpheid en ook van de zaaidatum. Dit alles moet uiteraard ook bekeken worden met de mogelijkheden op perceelniveau. Op de (zand)leembodems scoorden KWS Keitum, Intensity, Champion, Pondor, LG Keramik, Hyntact (H) en KWS Sverre op de drie locaties meer dan 100% in vergelijking met het

Kies meerdere rassen om risico te spreiden.

Figuur 1. Korrelopbrengst op leem- en zandleembodem

Figuur 2. Korrelopbrengst in de polders (meerdere jaren)

gemiddelde van de getuigen. SU Horizon, Winner, KWS Extase, KWS Sverre, KWS Erruptium, SU Ecusson, SY Revolution, Crossway, Geluck, Prestance en Debian haalden gemiddeld meer dan 100%. De hoogste score was voor KWS Keitum. Op kleigrond (normale zaai) haalden King Kong, SU Hyreal (H), Campesino, KWS Erruptium, Hyntact (H), SY Transition, KWS Keitum, Etoile, Winner, Revolver, Pondor en SU Horizon meer dan 105% van het gemiddelde. In Koksijde (zeer late zaai) werd meer dan 105% geoogst bij SU Horizon, SY Revolution, Revolver, Positiv, Champion, Hyntact (H), Campesino, LG Keramik, King Kong en KWS Sverre. De slechte prestaties van enkele rassen maakten

dat op beide locaties een overgroot deel van de rassen beter presteerde dan het gemiddelde. **Kwaliteitskenmerken** Het **hectolitergewicht**, dat een indicatie geeft voor de kwaliteit van het graan, bedraagt gemiddeld over alle rassen en proefplaatsen 76,3 kg per hl, tegenover 77,1 kg in 2023, 80,9 kg in 2022, 75,4 kg in 2021 en 79,0 kg in 2020. Het was dus laag, maar niet het laagste van de voorbije vijf jaar. Uit figuur 3 kan je opmaken dat King Kong, Etoile, SU Hyreal (H) en Revolver de hoogste hectolitergewichten haalden. Gleam, LG Skyscraper, Champion en Sabrum haalden de laagste gewichten. De lijst van het hoogste

duizendkorrelgewicht (figuur 4) wordt afgetekend aangevoerd door KWS Keitum. De laagste duizendkorrelgewichten werden gemeten bij RGT Perkussio, Prestance en KWS Dawsum. Het gemiddelde was 40,8 g, wat bijna 7 g lager is dan in 2023 en meer dan 9 g lager is dan in het topjaar 2022. Het gemiddelde **vochtgehalte** bij de oogst was met 13,4% iets lager dan vorig jaar. Gemiddeld was het stro 81,5 cm lang, tegenover 86,9 cm in 2023 en 85,1 cm in 2022. Figuur 5 toont dat KWS Sverre, KWS Keitum en Revolver het langste stro hadden. Sabrum was afgetekend het kortste. Kort vóór de oogst trad op verschillende proefplaatsen lichte legering op, wat een beoordeling van tolerantie voor legeren toe-

liet. RGT Perkussio, Intensity, WPB Newton, KWS Keitum, SU Horizon, LG Keramik, SY Revolution en Winner waren het meest legervast.

Blad- en aarziekten

De waarnemingen werden uitgevoerd in het LCG-netwerk. De ziektegevoeligheid van de rassen kan wijzigen in de loop van de jaren. Daarom is het interessant om bij de rassenkeuze ook de meerjarige beoordeling te raadplegen. De cijfers zijn afhankelijk van de ziektedruk dat jaar. Daarnaast evolueren ziektes ook met de jaren. De resultaten van de waarnemingen worden weergegeven in de tabel. Dit jaar was de witziektedruk laag, waardoor de scores gemiddeld twee punten beter zijn dan in 2023. WPB Newton en Sabrum waren het minst gevoelig voor meeldauw. Prestance en Winner waren het gevoeligst. Er was dit jaar een hoge septoriadruk. Revolver toonde uitgesproken de beste tolerantie, gevolgd door SU Horizon. SY Admiration, LG Skyscraper en Hycardi (H) waren het gevoeligst. Bij gele roest werd de kustregio apart beoordeeld. Dit seizoen was de druk van gele roest relatief gezien niet zo hoog, net als vorig seizoen. In de kustregio was er bij bepaalde variëteiten wel een duidelijke aantasting. Door de nattere en relatief warmere omstandigheden werden meer bladvlekkenziekte (septoria) en bruine roest waargenomen. In het binnenland waren King Kong, Sabrum en Crossway het minst gevoelig. De gevoeligste rassen waren SU Hyreal (H) en Revolver. Aan de kust toonden KWS Dawsum, KWS Erruptium, SY Revolution en Positiv zich het minst gevoelig. De gevoeligste rassen waren Campesino en Prestance. Revolver en SU Horizon toonden zich het minst gevoelig voor bruine roest, terwijl LG Skyscraper en Champion het gevoeligst waren. ■

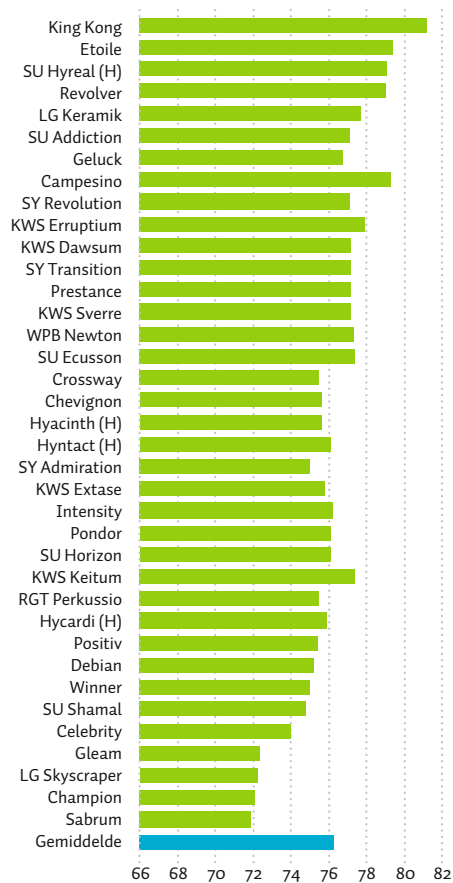
Overzicht van de rassen in proef en hun resistentie tegen bladziekten

Ras	Mandataris	Gevoeligheid voor bladziekten				
		Meel-dauw	Blad-vlekken	Gele roest		Bruine roest
				Binnenland	Kustpolder	
Campesino	Aveve Zaden	-	5,1	4,8	1,6	5,9
Celebrity	Aveve Zaden	8,4	4,5	6,9	2,7	7,2
Champion	Rigaux S.A.	8,3	5,3	8,5	8,7	4,3
Chevignon	SCAM	7,9	5,4	6,1	4,9	7,5
Crossway	Aveve Zaden	8,4	5,3	8,8	8,6	4,9
Debian	Jorion/Philip Seeds	8,0	5,7	6,4	5,9	4,9
Etoile (KWS)	Jorion/Philip Seeds	-	5,9	8,1	7,7	5,9
Geluck	Jorion/Philip Seeds	7,8	5,8	8,4	8,8	6,4
Gleam	Aveve Zaden	8,1	4,9	7,9	5,8	5,7
Intensity	Jorion/Philip Seeds	8,4	4,9	8,6	8,8	6,1
King Kong	Jorion/Philip Seeds	-	5,4	9,0	8,6	6,7
KWS Dawsum	Rigaux S.A.	8,6	5,5	8,6	9,0	7,1
KWS Erruptium	Jorion/Philip Seeds	8,4	5,1	8,6	9,0	7,1
KWS Extase	Jorion/Philip Seeds	8,3	6,0	7,5	7,0	7,6
KWS Keitum	Rigaux S.A.	8,2	4,8	8,2	8,5	4,7
KWS Sabrum	Aveve Zaden	8,8	5,0	8,9	8,7	5,5
KWS Sverre	Aveve Zaden	8,2	5,8	8,5	8,5	6,5
LG Keramik	SCAM	8,6	5,2	8,4	8,3	5,0
LG Skyscraper	SCAM	8,3	4,1	8,1	8,6	4,2
Pondor	Jorion/Philip Seeds	8,0	5,3	6,6	7,1	5,6
Positiv	SCAM	8,4	5,8	8,7	9,0	6,7
Prestance	Actura Zaden	7,6	5,8	5,4	1,9	7,9
Revolver	Jorion/Philip Seeds	-	7,0	4,1	6,3	8,3
RGT Perkussio	Aveve Zaden	-	4,6	5,3	6,3	7,2
SU Addiction	SCAM	-	5,2	8,6	7,0	4,9
SU Ecusson	Aveve Zaden	8,1	5,6	6,9	4,8	7,4
SU Horizon	Rigaux S.A.	8,3	6,5	7,8	6,7	8,0
SU Shamal	Saaten-Union GmbH	8,4	6,2	6,5	4,3	7,7
SY Admiration	Actura Zaden	7,9	3,9	7,9	8,4	6,9
SY Revolution	SCAM	8,7	5,2	8,7	9,0	5,3
SY Transition	Syngenta Seeds	8,0	4,9	8,3	8,3	5,8
Winner	SCAM	7,6	4,9	6,2	3,3	6,8
WPB Newton	Jorion/Philip Seeds	8,9	5,6	8,7	8,7	5,7
Hybriderassen						
SU Hyacinth	Limagrain Belgium	8,2	5,3	7,6	7,3	6,6
SU Hycardi	Limagrain Belgium	-	4,2	5,8	4,0	7,2
SU Hyntact	Limagrain Belgium	8,4	5,2	8,7	8,3	6,0
SU Hyreal	Aveve zaden	-	5,8	3,5	3,7	7,8
Gemiddelde		8,2	5,3	7,4	6,9	6,4

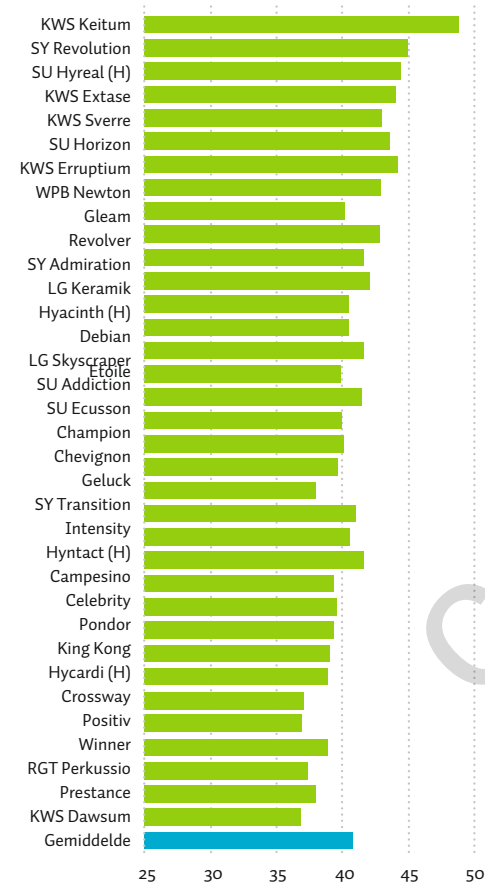
Ziektegevoeligheid 1-9 waarbij 9 = gezond

Aan dit artikel werkten mee: Bram Vervisch & Jonas Claeys, Inagro, afdeling Akkerbouw; Jean-Luc Lamont & Mathias Abts, Vlaamse overheid, Agentschap Landbouw en Visserij; Veerle Derycke van Universiteit Gent, vakgroep Toegepaste Biowetenschappen; Dorien Vanderveken, PIBO Campus Tongeren; Mathijs Hast, Praktijkpunt Landbouw Vlaams-Brabant en Patrick Vermeulen van het Vrij Technisch Instituut (VTI) Poperinge. De redactie van Boer&Tuinder zorgde zelf voor iets meer interpretatie van de resultaten. Wie informatie wil over specifieke cijfers op een van de proefplaatsen of over prestaties in vorige jaren kan terecht op de website van het LCG.

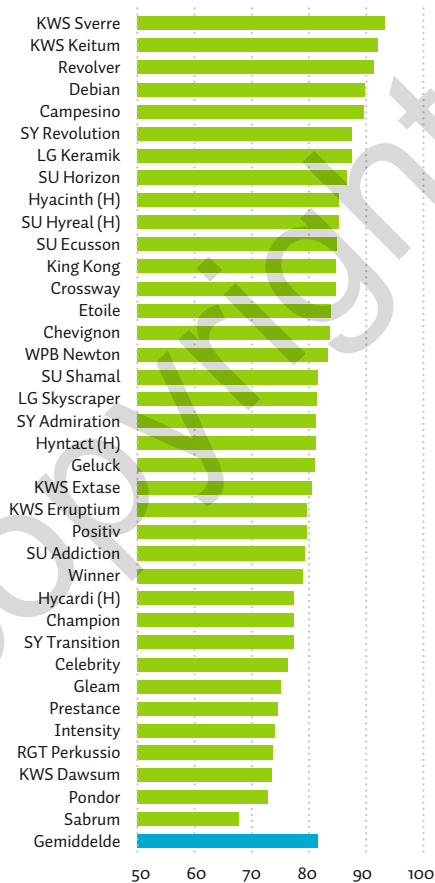
Figuur 3. Hectolitergewicht

Figuur 4. Duizendkorrelgewicht

Figuur 5. Strolengte

H = hybride / T = dwergziektetolerant

Dossier Europese Dag van de Biolandbouw

Op 23 september is het de Europese Dag van de Biolandbouw. Dat is de ideale gelegenheid om de biologische sector in de kijker te zetten. We bekijken hoe het staat met het Europese doel om 25% van de Europese landbouwgrond biologisch te maken tegen 2030. Verder gaan we na wat de trends zijn in de vraag van de consument en hoe het gesteld is met het bewustzijn rond biologische voeding. De Europese Dag van de Biolandbouw werd in het leven geroepen om het bewustzijn van de voordelen en de kenmerken van biologische productie te vergroten, en ook de vraag ernaar van de consument te doen toenemen.

De biomarkt in cijfers

Europese biomarkt herstelt zich na een moeilijk 2022

De oorlog in Oekraïne, de energiecrisis en de inflatie hadden een aanzienlijke negatieve impact op het consumentenvertrouwen én de biologische markten in heel Europa. Na een jarenlange groei van gemiddeld 10% en zelfs een bijzonder sterke groei tijdens de covidperiode, kende de Europese biomarkt een terugval in 2022 met 2,2%. De verkoopcijfers voor 2023 en het eerste halfjaar van 2024 wijzen gelukkig op een herstel van de biomarkt.

Paul Verbeke, Bioforum

De biobestedingen in België zijn in 2023 voor het eerst gestegen tot boven 1 miljard euro. Na een lichte terugval in 2022, als gevolg van de geopolitieke situatie, lijkt de biomarkt zich sinds 2023 opnieuw te herstellen. Een deel van deze groei is het gevolg van de inflatie, maar ook de hoeveelheid verkochte bioproducten nam opnieuw toe. Het marktaandeel steeg zelfs van 3,4 procent naar 3,5 procent.

Groeiërs en dalers
De belangrijkste biogroeiërs op korte termijn in Vlaanderen zijn: vlees, gevogelte, vleeswaren, vis (onder andere zalm), brood en kaas. Bij de verwerkte bioproducten deden de kant-en-klaar-maaltijden het uitstekend. Tot de grootste biodalers behoorden groenteconserven, rijst, plantaardige zuivelalternatieven, gerookte vis en consumptiemelk. Opvallend is dat bioproducten nu ook de weg van de e-commerce hebben gevonden, weliswaar nog in beperkte mate.

Zoeken naar nieuw evenwicht
De moeilijkere bioverkoop in 2022 had ook zijn weerslag op de landbouwers. Vooral biologische pluimvee- en varkenshouders hadden het tijdelijk moeilijk met de combinatie van verminderde vraag, sterk gestegen voederprijzen en jaarcontracten met vaste prijsafspraken. Door intensief overleg doorheen de keten werden uiteindelijk oplossingen gevonden. De landbouwprijzen werden deels aan de nieuwe situatie aangepast en ook de productie werd tijdelijk verminderd. Samen met de hernomen marktvaart vanaf 2023 resulteerde dit in een nieuw marktevenwicht. Door de opnieuw dalende prijzen voor granen en diervoerders in 2023 kwam ook de rendabiliteit op de veebedrijven opnieuw op een aanvaardbaar niveau.

Ook toenemende vraag in andere Europese landen
De totale biomarkt in Europa wordt geschat op 54 miljard euro. Duitsland

en Frankrijk zijn de belangrijkste biomarkten met respectievelijk een jaaromzet van 16 en 12 miljard euro. In de meeste landen kwam het duurdere biosegment onder druk te staan in 2022. Zo hadden vooral de gespecialiseerde biowinkels het moeilijk, terwijl de bioverkoop in (goedkopere) supermarkten stagneerde of zelfs toenam. Consumenten bleven wel trouw aan de bioproducten, maar leken eerder te kiezen voor goedkopere varianten van een product. Zo was bijvoorbeeld de verkoop van duurdere biogeitenkaas moeilijker dan van goedkopere biologische koekaas.

Duitsland

Duitsland heeft de grootste omzet van bioproducten van alle EU-lidstaten. Een onderzoek van het Duitse bioVista sprak van een vernieuwde groei in 2023, zowel op het vlak van de omzet als van het aantal winkelbezoeken in de Duitse gespecialiseerde biowinkels. Ook de Duitse supermarkten noteerden een omzetgroei van 7,2% in 2023. Ondertussen hebben toonaangevende discounters als Lidl Duitsland aange-

kondigd hun bio-assortiment te vergroten met 10% tegen 2025. Aldi Süd plant de vervanging van 25% van hun huismerkproducten door Naturland Bioproducten tegen het einde van 2024.

Frankrijk

Ook in Frankrijk zijn er na twee jaar van marktkrimp, tekenen dat de biologische verkoop opnieuw groeit. De bioketens So.Bio en Bio c'Bon (beide in handen van Carrefour) zagen hun omzet stijgen in 2023. De grootste gespecialiseerde bioketen Biocoop, met meer dan 740 winkels, rapporteerde ook een omzetgroei (+2,4%). Opvallend is dat Biocoops groei 3,7% hoger was dan de groei in de totale voedingsmarkt. Dit suggereert dat consumenten de weg naar bioproducten opnieuw gevonden hebben. In de klassieke Franse supermarkten werd in 2023 het aantal bioreferenties vermindert. Logisch dat dus ook de verkoop achteruit ging. Toch is ook hier licht aan het einde van de tunnel. Voor de referenties die wel aangeboden werden in het vierde kwartaal van 2023 werd

een toename van de verkoop vastgesteld met +2,9%. Bij niet-bioproducten was dit slechts +1,9% in supermarkten en -0,9% in hypermarkten.

Spanje

In Spanje stimuleren nieuwe toetreders in de detailhandel de binnenlandse bioconsumentenmarkt. Een opmerkelijke ontwikkeling is het partnerschap tussen de toonaangevende Italiaanse biologische winkelketen NaturaSi en de Spaanse coöperatie Bioconsum (momenteel in totaal 60 onafhankelijke winkels, waarvan 25 al met het merk NaturaSi). Ook de Spaanse gespecialiseerde biologische retailleider Veritas (80 winkels) blijft zich ontwikkelen en innoveren. Herbolario Navarro (54 winkels) breidt ook uit en ontwikkelt zijn ervaringsgerichte winkelformule. Op het gebied van e-commerce is Naturitas, met een omzet van meer dan EUR 80 miljoen en distributie in twintig landen, een opvallende speler.

Terwijl verschillende landen in 2022 te maken kregen met dalende verkopen, werd wel groei waargenomen in Nederland (+4,4%) en Estland (+6,0%). In Nederland lijkt de vervangingsstrategie succesvol te zijn. Hierbij worden gangbare producten volledig vervangen door biologisch, zonder noemenswaardige prijsverhoging. In het Verenigd Koninkrijk is de biologische markt in 2023 met 2% gegroeid en eindigde het jaar op £3,2 miljard. Dit is reeds het twaalfde opeenvolgende jaar van positieve groei, en dit ondanks de politieke en economische onrust van het afgelopen jaar.

Marktkansen

De markt voor bioproducten is continu in beweging. We gaan ervan uit dat de Europese biomarkt opnieuw aanknoopt met een gestage groei. Op dit ogenblik zijn er duidelijke marktkansen voor biologische braadkippen en voor biowitloof. ■

Boerenbond biedt hulp bij omschakeling

Sinds 2009 is Boerenbond betrokken bij het project 'Bio zoekt Boer'. De consultants zorgen voor informatie en vormingen voor land- en tuinbouwers die het thema willen verkennen. Zo draagt Boerenbond zijn steentje bij aan de groei van de biosector in Vlaanderen en Europa. Sander Van Haver, consultant bio-omschakeling, geeft meer duiding.

Sander Van Haver:

“De focus moet liggen op het aanwakkeren van de consumptie, en dan volgt de productie.”

Sanne Nuyts

“Jaarlijks krijgen we zo'n 120 adviesvragen die bijvoorbeeld gaan over de rendabiliteit, mogelijkheden op het bedrijf, tips voor omschakeling, de markt vraag...”, zegt Van Haver. “Vaak gaan we langs op het bedrijf om de situatie ter plaatse in te schatten en hun vragen te beantwoorden.”

Neemt het aantal vragen over omschakeling toe?

“De laatste twee jaren merken we een terugval, voornamelijk omdat de biomarkt het wat moeilijker had. Gelukkig zien we dat de markt herstelt en terug in stijgende lijn gaat. Maar als de markt vraag stagneert, merk je meteen dat er vanuit de land- en tuinbouwers minder interesse is. Daarom is het belangrijk om te werken aan de groei van de bioconsumptie, aangezien de handel en verwerkers daarop inspelen en zij op zoek gaan naar bedrijven die hen van de nodige grondstoffen kunnen voorzien. We hebben met de biosector tal van troeven in handen op vlak van milieu, dierenwelzijn en biodiversiteit, maar we moeten ze nog beter uitspelen richting de consument.”

Zijn de doelstellingen van Europa voor de biosector haalbaar?

“Europa mag dan wel de doelstelling hebben van 25% bio-areaal tegen 2030 (in 2023 bedroeg het 10%); ze zullen

dat toch wat moeten nuanceren. De focus moet liggen op het aanwakkeren van de consumptie, en dan volgt de productie wel. Waar vraag is komt aanbod.”

Welk advies geven jullie vaak aan boeren die twifelen over omschakeling?

“Voor ons is het belangrijk dat een bedrijf dat aan een (gedeeltelijke) omschakeling naar bio denkt, eerst nagaat of er een markt is voor het product en of het op een rendabele manier geproduceerd kan worden. De prijsvorming is vaak goed, maar de productiekosten liggen hoger. Zonder een goed verdienmodel is er geen duurzame onderneming. Parallel moet je een traject afleggen van kennis vergaren over de teelttechnieken die in de biosector toegepast worden. Gelukkig hebben we steeds meer adviseurs die de bedrijven naar een succesvolle onderneming kunnen begeleiden. Bovendien zijn er netwerken van bio-boeren die kennis uitwisselen. Het is best wel een aangename en open sector om je in te begeven.”

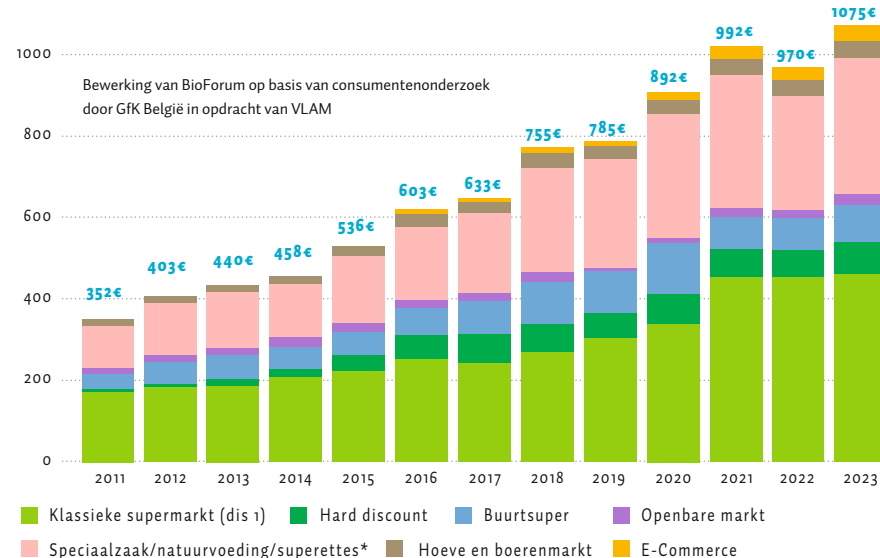
Wat zijn de grootste uitdagingen van de biosector?

“Een groot knelpunt voor de biosector vormt het arbeidsintensievere karakter. Goed personeel vinden is moeilijk en de loonkosten stijgen snel. Daarom zijn

we blij dat er sprongen voorwaarts worden genomen in de mechanisatie en automatisatie, denk maar aan de onkruidbestrijding met cameragestuurde schoffels of de opkomst van wiedrobots. Niet alle technologie is al klaar voor een brede uitrol in de praktijk, maar dat is een kwestie van enkele jaren. De betaalbaarheid ervan zou voor kleine bedrijven een probleem kunnen vormen, maar telers zijn inventief en verenigen zich in netwerken zoals 'boer bricoleur' waar ze op maat van hun bedrijf samen aan de slag gaan om machines te ontwikkelen”, aldus Van Haver. ■

i Er zijn marktkansen voor biologische braadkippen. BioZktBoer legt uit met welke aandachtspunten je rekening moet houden. Zie www.boerenbond.be/actualiteit/bio-vleeskip-zoekt-boer

Figuur. Evolutie van de omzet van biologische voeding in België, verdeeld volgens distributiekanaal (2011- 2023, miljoen euro)

Bio zoekt Boer is een gezamenlijk project van Boerenbond, ABS en Bioforum met de financiële steun van de Vlaamse overheid.

Interview met **Luc Dossche**, directeur Biofresh

“Marktaandeel van bio zal blijven groeien”

De Europese verkoop van bioproducten kende in 2022, na jaren van gestage groei, een terugval van 2,2%. “Het leven werd duurder, waardoor de consument naar de goedkoopste producten greep”, zegt Luc Dossche, directeur van Biofresh. “De bioverkoopcijfers van 2023 gingen terug de goede richting uit.”

Sanne Nuyts

Luc Dossche is ervan overtuigd dat bio het antwoord is op veel uitdagingen waar de maatschappij mee te maken krijgt. “Op korte termijn kreeg bio een tegenslag, maar op lange termijn hebben we geen andere keuze dan ons voedsel zo duurzaam mogelijk produceren, voor onze eigen gezondheid, de bodem, de biodiversiteit

en het milieu. Daardoor ben ik er zeker van dat bio de toekomst is.”

Steeg bij Biofresh de verkoop van bioproducten terug na 2022?

“Wij hebben bij Biofresh in 2023 opnieuw een groei gezien in de verkoopcijfers van biologische producten. Dus dat gaat opnieuw de goede rich-

ting uit. Bio heeft een trouw klantenbestand dat overtuigd is van de voordelen, en tijdens corona zijn daar op korte termijn nog heel wat mensen bijgekomen. In 2022 was er een dip door de hoge inflatie, de oorlog in Oekraïne en de energiecrisis, maar het aandeel van bio in de markt zal over lange termijn alleen maar groeien. Duurzaamheid en gezondheid worden nu eenmaal steeds belangrijker voor de consument.”

Wat kan de sector ondernemen om bio populairder te maken?

“Richting de klanten moeten we de voordelen van biologische landbouw

“Bio is de motor van de maatschappij die duurzaamheid garandeert.”

vaker in de kijker zetten. Uit één van onze enquêtes bleek dat de consument de thema's duurzaamheid en gezondheid steeds belangrijker vindt, en dat is helemaal waar bio voor staat. Maar het is moeilijk om de klant die klik te laten maken. De biologische landbouwsector mag naar mijn mening trotser zijn, en meer uitpakken met haar gezonde en duurzame producten.

Uit onderzoek blijkt ook dat het prijsverschil het grootste struikelblok is voor mensen om biologisch te kopen. Gelukkig wordt dat verschil kleiner en kleiner. In vergelijking met A-merken is er zelfs geen verschil meer. Binnen de keten zijn we druk aan het werk om daar oplossingen voor te vinden, en dat kunnen we doen door inefficiënties uit de keten te halen en nog meer te digitaliseren. Dat allemaal natuurlijk zonder de producent onder druk te zetten. We moeten transparanter met elkaar overleggen en ik zie ook een groot voordeel in het opstellen van een areaalplanning met de producent voor een heel jaar. Door beter te plannen, en de producent zekerheid te geven, zullen ook zijn investeringen rendabeler worden.”

Hoe hoog draagt Biofresh Belgische herkomst in het vaandel?

“Ons hart klopt voor Belgische, lokale producten, maar we moeten onze voorraad ook aanvullen met producten uit buurlanden, zeker in de winter. Lokale producten zijn sowieso onze prioriteit. Ze zorgen voor een grotere verbinding met de consument, omdat ze transparanter zijn, en ook omdat we daar gezichten op kunnen plakken. Wij zetten elke week één van die lokale

helden in de spotlights met een presentatie van zijn/haar bedrijf. In die verbinding tussen teler, afnemer en consument geloven wij enorm.”

Hoe zetten jullie in op duurzame relaties met jullie producenten?

“Wij gaan graag samenwerkingen op lange termijn aan met onze telers. Zo kunnen zij hun productie zo efficiënt mogelijk maken. Elk jaar overlopen we wat de valkuilen en successen waren en proberen we met elk bedrijf een plan van aanpak op te stellen. We bekijken wat de noden van de markt zijn en stellen zo een gezond partnerschap op.

Ik wil ook elke gangbare landbouwer die plannen heeft om biologisch te werken, aansporen om een keer met ons te komen praten. Ook bij twijfels, want die willen wij graag wegnemen.”

Zijn de Europese groeidoelstellingen voor bio te hoog gegrepen?

“De ambities van Europa zijn hoog, en terecht. Maar ik vrees voor de haalbaarheid. Tegen 2030 zou ten minste 25% van de landbouwgrond van de EU voor biologische landbouw gebruikt moeten worden. Daar zitten we nog lang niet, en 2030 is bij wijze van spreken overmorgen.

Als men ambitieuze doelen zet mag men die ook vertalen in openbare aanbestedingen. Zoals in publieke cafetaria's en in scholen. Ook de consument moet die klik nog maken. Het heeft geen zin om het aanbod groter te maken dan de vraag, dus daar zit de uitdaging.”

Welke rol zullen biospecialzaken spelen in de toekomst?

“De verkoop via biospecialzaken en korte keten zijn samen goed voor 40% van de biomarkt. Met bijna 500 biospecialzaken zijn ze een belangrijk deel van de keten, en daarom wil Biofresh hen optimaal ondersteunen. Wij leveren producten

van goede kwaliteit aan de juiste prijs, maar wij willen hen ook helpen bij het optimaliseren van het managementverhaal. Het is van belang dat de uitbaters hun focus kunnen leggen op de eindklant en minder op het magazijn van de winkel. Wij willen samen met hen de workflow efficiënter maken door zoveel mogelijk te automatiseren, digitaliseren en vereenvoudigen. Wij willen ook een hulplijn zijn die ze altijd kunnen contacteren bij vragen, want wij geloven in een mooie toekomst voor deze zaken.”

Hoe ziet u de toekomst van bio?

“Bio heeft naar mijn verwachting een zeer positieve toekomst. Ik ben ervan overtuigd dat wij het juiste doen en dat bio de motor van de maatschappij is die duurzaamheid garandeert. Bio moet bekender en laagdrempeliger worden voor de klant zodat het aandeel bio in de markt kan groeien. Ik ben er 100% van overtuigd dat bio het antwoord is op heel veel uitdagingen die we als maatschappij hebben, want eigenlijk beseffen we allemaal waar we in de toekomst naartoe moeten.” ■

Wat doet Biofresh?

Biofresh is een biogroothandel die met zijn aanbod een volledige biowinkel kan voorzien van producten. Met andere woorden, het is een onestopshop voor biowinkels. Biofresh levert over heel België, en het grootste doel is om bio steeds meer op de kaart te zetten. Niet enkel bij de burger thuis, maar ook in de horeca, in scholen en bij overheidsinstanties. Biofresh handelt vooral in lokale biologische producten die zo nodig aangevuld worden met producten uit andere landen.

“Je hebt maar één bodem, dus die moet je soigneren”

Gerard Kenens uit Halen is de vierde generatie fruitteler in zijn familie. Samen met zijn nonkel en tante teelt hij biologische peren en appels op hun bedrijf 'VerKen Bio Deli-Vers'. Gerard houdt van samenwerken met de natuur, en het leveren van een duurzaam en gezond product. Biologische fruitteelt is voor hem de enige juiste keuze.

Sanne Nuyts

Toen Gerard twaalf jaar was, koos zijn nonkel Yvan ervoor om het bedrijf om te schakelen van gangbare naar biologische fruitteelt. De familie zet sinds enkele jaren in op regeneratieve landbouw om de biologische teelt zo goed mogelijk te laten

verlopen. Ze zijn ook pionier in het telen van nieuwe rassen.

Waarom is biologisch telen zo belangrijk voor jou?

“Door op biologische wijze te telen, moet je samenwerken met de natuur.

Dat komt met veel uitdagingen, maar die vind ik heel interessant om aan te gaan. Ik wil gezonde, milieuvriendelijke producten afleveren die wij met hart en ziel geteeld hebben.

De graspaden in onze boomgaarden staan vol met bloemen en klaver om de bodem te verbeteren. Ik heb nooit achter herbiciden gestaan, en ik ben ervan overtuigd dat je je grond even goed mechanisch kan onderhouden. Het onkruid proberen wij te drukken door het zaaien van microklavers onder de bomen. Die microklavers nemen stikstof op uit de lucht, en geven het terug aan de bodem. Daardoor zijn we min-

der afhankelijk van externe meststoffen, zoals in ons geval beendermeel, en zo zetten wij zo veel mogelijk in op regeneratieve landbouw. Je hebt maar één bodem, dus die moet je zo goed mogelijk soigneren.”

Lukt het om plagen uit de bomen te houden?

“Soms is het moeilijk om insecten als de bloedluis of de perenbladvlo uit de bomen te houden. Daarom planten we sinds drie jaar bijvoorbeeld bloemen in de rijpaden om predatoren aan te trekken tegen schadelijke insecten. Soms zie je het ook misgaan door ziektes of plagen, maar dat zet ons aan tot het zoeken van oplossingen om zo onze bomen steeds resistenter te maken. Nu zijn we gestart met het planten van nieuwe rassen, want we hebben vooral Conferenceperen, maar die zijn niet goed bestand tegen schurft. De nieuwe rassen heten Qtee en Piqaboo. Die zijn nog redelijk nieuw, maar soms moet je durven springen. Qtee wordt tot nu toe zelden op biologische wijze geteeld, terwijl het ras heel resistent is tegen ziektes. Daar zien we dus zeker een toekomst in. Piqaboo is dan weer een nieuwe soort vrucht die smaakt naar een mengeling van watermeloen en

perzik. Die hopen wij in België op de kaart te zetten. In restaurant ‘The Jane’ is dat alvast gelukt.”

Was je altijd al geboeid door de fruitteelt?

“Zo lang ik mij kan herinneren wilde ik boer worden. Ik heb samen met mijn ouders en grootouders altijd op dit bedrijf gewoond, dus ik ben tussen de fruitbomen opgegroeid. Als ik thuis kwam van school, gooide ik mijn boekentas aan de kant om te helpen op het veld. Vooral in de vakanties kon ik me uitleven met het plukken en sorteren van de appels en peren. Toen ik 21 jaar was, behaalde ik mijn bachelordiploma in fruitteelt in Geel, waarna ik meteen mee in het bedrijf stapte. Daar heb ik nog geen minuut spijt van gehad.”

Wanneer neem je heel het bedrijf over?

“Nonkel Yvan is 68 jaar oud, dus zijn pensioen is in zicht. Binnen enkele jaren neem ik het volledige bedrijf over, maar ik denk niet dat hij het werk zal kunnen loslaten. Een boerenleven stopt niet met je pensioen. Dit bedrijf is zijn levenswerk, dus ik denk en hoop dat ik hem hier nog heel veel zal zien.” ■

Gerard zet in op regeneratieve landbouw om zijn gronden en bomen zo gezond mogelijk te houden.

Wie?

Gerard Kenens (27) uit Halen teelt appels en peren op biologische wijze. Hij is de vierde generatie op het bedrijf, en hij haalt veel voldoening uit het afleveren van producten die gezond en milieuvriendelijk zijn.

Waarom lid?

Gerard is lid van Boerenbond omdat hij het belangrijk vindt dat de biologische sector ook een stem heeft. Daarom zit hij zelf ook in de werkgroep bio van Boerenbond.

Toekomstdromen?

Gerard hoopt in de toekomst vooral de kwaliteit van zijn fruit steeds te verbeteren door in te zetten op nieuwe rassen, bescherming en beregening van de bomen. Kwantiteit is voor hem minder belangrijk.

“Ik groeide op tussen de fruitbomen.”

Meer zien?

Wil je meer zien en horen over de passie van Gerard, scan dan deze QR-code.

Binnenkort volgt de loofdoding van aardappelpercelen

Na een moeizaam seizoen vol nattigheid en ziekteontwikkeling breekt op verschillende percelen het moment aan voor een noodzakelijke loofdodingsbehandeling in de aardappelen. Deze verschilt per regio en is dit jaar voornamelijk afhankelijk van de plantdatum. Elders vinden we dan weer percelen in volle ontwikkeling die onderhevig zijn aan zware plaaginfecties. Grondig controleren en tijdig ingrijpen blijft de boodschap.

Frederik Goossens, Sanac Fyto

Huidige situatie

Dit jaar zien we op vele percelen het loof sterk achteruit gaan, waardoor telers twijfelen over het uitvoeren van een nodige loofdodingsbehandeling. Ook in

2022 kregen we met deze situatie te maken. Waar toen door een lange droge en warme periode niet veel loof op de percelen overbleef, zorgt dit jaar het weer, de nattigheid en ziekte voor veel

stress op het aardappelgewas. Eens de omstandigheden gunstiger worden, zal het gewas nadien snel uitvallen. Telers die in 2022 kozen om het loof niet te doden, kregen nadien enerzijds te maken met hergroei van het gewas in september, en anderzijds met stengels die moeilijk van de aardappelknollen losten. Hierdoor kwam het loof mee de loods binnen en vormden zich wondjes op de knollen die in bewaring infecteerden en rotten.

Onderwatergewicht

Na het uitvoeren van een loofdoding kan het onderwatergewicht (OWG) van de aardappelen niet meer wijzigen tot aan de oogst. Controleer daarom grondig voor je start of het onderwatergewicht voldoende hoog is. Dit kan met een specifiek toestel door vijf kilogram aardappelen te wegen na deze onder te dompelen in water. Het onderwatergewicht wordt dan uitgedrukt in gram en ligt veelal tussen 300-450 g/5 kg. Hoe hoger het onderwater-

gewicht, hoe hoger het zetmeelgehalte van de aardappelen en hoe hoger de gevoeligheid voor stootblauw tijdens het oogsten. Bij een te laag onderwatergewicht krijgen we drijvers of glazige aardappelen waarbij te weinig zetmeel in de aardappelen aanwezig is.

Het doel bepaalt het onderwatergewicht

Zeker bij friet- en chipsaardappelen moet het onderwatergewicht voldoende hoog zijn. Voor de productie van frieten moet dit minimaal 360 g/5 kg bedragen. Hieronder is de bakkwaliteit onvoldoende, bij te hoge waarden zijn de frieten droog door een te hoog drogestofgehalte. Voor chipsaardappelen dient het onderwatergewicht minstens 400 g/5 kg te zijn. Voor vastkokende tafelaardappelen definieert Inagro een ideale waarde tussen 340 en 370 g/5 kg, voor bloemige tafelaardappelen 380 tot 420 g/5 kg.

Onderwatergewicht en stootblauw

Stootblauw kan gelinkt worden aan het onderwatergewicht, omdat een hoog onderwatergewicht leidt tot een hogere gevoeligheid voor stootblauw. Maar het

is niet alleen daaraan gelinkt. Zo speelt het aardappelras een belangrijke rol. Bintje is bijvoorbeeld extra gevoelig voor stootblauw. Daarnaast zijn ook de veldomstandigheden belangrijk. Een lagere knoltemperatuur, een grote valhoogte bij de rooi en een laag bodemvochtgehalte leiden tot schade. Verschillende proefinstanties waaronder Pibo, Viaverda en Inagro voeren jaarlijks voor enkele rassen proeven uit om de gevoeligheid voor stootblauw te bepalen.

Bemesting

De bemesting moet goed worden afgestemd op de noden van het gewas. Kalium (K) in de knollen is belangrijk voor een correcte osmose in de plantcellen. Kalium speelt onder andere een rol in de synthese en het transport van koolhydraten zoals zetmeel. Te veel kalium leidt tot een lager onderwatergewicht. Stikstof in de bemesting is nodig voor de ontwikkeling van plantmassa maar leidt op zich tot een lager onderwatergewicht. Een evenwichtige bemesting is dus belangrijk.

Neerslag

Bij veel neerslag kunnen de ondergrondse aardappelknollen op korte tijd sterk in volume toenemen wat het onderwatergewicht beïnvloedt. De verhouding water/droge stof (DS) bedraagt ± 80/20. Hoe hoger het watergehalte van de knollen, hoe lager het onderwatergewicht en hoe meer kans op drijvers. Warme droge periodes leiden tot een hoger onderwatergewicht en meer droge stof.

Het bepalen van het onderwatergewicht van aardappelen gebeurt door het gewicht in gram te bepalen van vijf kilogram aardappelen na deze onder te dompelen in water.

Tabel: verhouding van OWG ten opzichte van DS-gehalte (Inagro, 2024)

Onderwatergewicht (g/5 kg)	DS (%)
360	19,7
400	21,7
450	24,1

Glazige aardappelen

Glazige aardappelen ontstaan door een te laag zetmeelgehalte. Eén van de hoofdredenen is het optreden van doorwas. In een vorige editie verwezen we naar het belang van een tijdige toepassing met maleïnehydrazide om dit te vermijden. Maleïnehydrazide verhindert de vorming van uitlopers waarop secundaire knollen ontwikkelen die zetmeel van de primaire aardappelknollen onttrekken. Uitlopers vormen onder andere onder stressomstandigheden, bijvoorbeeld na warme droge dagen gevolgd door een regenperiode die leidt tot onrustige knollen. Een te laag onderwatergewicht staat garant voor slechte kwaliteit. In een zoutbad komen aardappelen met een te laag onderwatergewicht bovendien. De industrie maakt gebruik van zoutbaden met een vooraf bepaalde massadichtheid. Knollen die niet aan het gewenste minimum voldoen komen bovendien.

Drie actieve stoffen

De loofdoding moet minstens twee tot drie weken voor de oogst gebeuren afhankelijk van het aardappelras. Tijdens deze periode wordt de aardappel velvast en steviger waardoor de eigenschappen voor bewaring verbeteren. Drie actieve stoffen hebben in België een toelating voor het vernietigen van aardappelroef, namelijk pelargonzuur, cerfentrazone en pyraflufen. Deze laatste twee worden veel in de praktijk toegepast, al dan niet in combinatie met olie voor een versterkt effect wanneer we te maken hebben met vitaal loof. Ook pelargonzuur is mogelijk maar een zeer hoge dosis is vereist wat dit minder geschikt maakt voor de praktijk.

Gebruik voldoende water

Loofdoders zoals cerfentrazone (Spotlight Plus) en pyraflufen (Gozai) zijn fotosyntheseremmers. De weersvoorwaarden bij een toepassing zijn belangrijk. Zonnig weer is noodzakelijk

© SHUTTERSTOCK.COM

Voor contactmiddelen is het belangrijk om een voldoende bedekking van het gewas te verkrijgen tijdens een bespuiting. Algemeen geldt de regel dat door de druppeldiameter te halveren we acht keer meer druppels verkrijgen voor hetzelfde spuitvolume. Logischerwijze geldt ook dat een groter watervolume leidt tot meer druppels. Voor een loofdodingsbehandeling met contactmiddelen is het belangrijk om het gewas voldoende te raken.

voor een goede werking. Ideaal behandelen we 's ochtends. Gebruik daarbij voldoende water (300-400 l/ha) voor een optimaal spuitbeeld. Loofdoders zijn contactmiddelen waarbij meer watervolume leidt tot een egalere spuitbeeld met een betere gewasbedekking. De wachttijd voor de oogst voor zowel Spotlight Plus als Gozai bedraagt veertien dagen. Spotlight is één keer toegelaten als toepassing voor loofdoding, Gozai twee keer. Gozai moet in menging met een product op basis van koolzaadolie worden toegepast. Vermijd bij het gebruik van deze middelen te allen tijde drift naar naburige percelen!

Aantal behandelingen & interval

Deze middelen werken volgens een traag proces. Op groene, vitale percelen moet de loofdoding in minstens twee stappen gebeuren. Op afgerijpte

percelen is één behandeling vaak voldoende. Dit jaar zien we door de moeilijke veldomstandigheden veelal percelen die reeds sterk afgerijpt zijn waardoor in veel gevallen slechts één behandeling voldoende zal zijn.

Rasafhankelijk

Voor Bintje is één toepassing met een interval van twee weken tussen de loofdoding en het rooien voldoende. Voor Innovators zijn, afhankelijk van de gewasvitaliteit, één tot twee toepassingen nodig met zeven tot tien dagen tussen de behandelingen. Tussen het loofdoden en de rooi rekenen we drie weken. Voor Fontane, Challenger en Markies zijn meestal minstens twee behandelingen nodig. Tussen de loofdoding en rooi zit minstens drie weken, voor Markies nemen we vaak zelfs vier weken. Combineer de loofdoding steeds met een sporendodend middel tegen aardappelplaag.

Voordelen van loofdoding

De aardappelknollen worden ongeveer twee tot drie weken na de loofdoding velvaster. Nadien, bij het rooien, lossen de knollen makkelijker van de plantstengels doordat de plantstengels afsterven en indrogen. Op deze manier daalt de kans op het beschadigen van de knollen waardoor minder invalspoorsten voor schimmels en bacteriën ontstaan. Op deze manier vermijden we ook het inbrengen van loof in de loods wat de bewaring achteraf makkelijker maakt. Tot slot stopt het metabolisme en de ademhaling van de knollen waardoor de aanwezigheid van reducerende suikers afneemt. Deze zijn verantwoordelijk voor de bruinkleuring van aardappelen tijdens het bakken.

Effect op overblijvende onkruiden

Na een complete onkruidbestrijding met een complex schema zien we hier en daar nog steeds onkruiden zoals melganzevoet, zwarte nachtschade,

Links een foto van een perceel aardappelen één week na het uitvoeren van één toepassing met Gozai in combinatie met olie in de regio Mechelen in 2023. Rechts een perceel na het uitvoeren van een behandeling met Spotlight 1 l/ha die na zeven dagen werd gevolgd door een behandeling met Gozai 0,8 l/ha + Vegetop 1 l/ha op een perceel in Londerzeel in 2023.

© GEERT VERHEEST

Perceel waar mechanisch loofklappen plaatsvond in West-Vlaanderen in 2022. Let er op dat de stengelstompen een lengte van ongeveer 10 tot 15 cm behouden om nadien een effectieve chemische behandeling uit te kunnen voeren voor een perfect resultaat.

haagwinde, zwaluwtong, hondspeterselie en doornappel opduiken. Waar vroeger de actieve stof diquat (Reglone) beschikbaar was, zagen we deze probleemgevallen niet meer na het uitvoeren van de loofdoding. Maar het actuele spectrum van deze middelen op basis van carfentrazone en pyraflufen is smaller geworden. Voor de nachtschadefamilie (doornappel, zwarte nachtschade), amaranten (melganzevoet, uitstaande melde), kruiskruid en hondspeterselie is er geen probleem. Maar de nevenwerking van de beschikbare loofdoders tegen onkruiden zoals grassen en muur is onvoldoende.

Mogelijkheden en dosissen

Zoals hierboven vermeld moet je afhankelijk van de rijpheid van het loof één of meerdere behandelingen uitvoeren. Voor afgerijpt loof kan één behandeling voldoende zijn, bijvoorbeeld Spotlight aan 1 l/ha. Bij gemiddeld afgerijpt loof kunnen twee behandelingen nodig zijn, bijvoorbeeld een eerste maal met Spotlight 1 l/ha die we na zeven tot tien dagen volgen met Gozai 0,8 l/ha + Vegetop 1 l/ha of omgekeerd. Bij groen loof kunnen we drie afzonderlijke behandelingen uitvoeren, of twee behandelingen waarbij we de actieve stof cerfentrazone en pyraflufen combineren, aangevuld met olie.

Loofklappen

Al meermaals blijkt uit proeven dat bij sterk vitaal loof loofklappen in combinatie met een chemische toepassing goede en snelle resultaten geeft. Een nadeel is dat deze behandeling duurder is voor de landbouwer. Kort het loof voldoende in bij het klappen waarbij we stengelstompjes van +/- 10-15 cm overhouden die niet bedekt zijn met loof, waarna we een chemische behandeling uitvoeren.

Loofdoding via elektrificatie van het gewas

Naast loofklappen wordt de laatste jaren gezocht naar nieuwe alternatieven om de loofdoding zo efficiënt mogelijk uit te voeren. Nieuw is het bespuiten van een geleidende vloeistof over het gewas, waarna we dit met stroom elektrocuteren. Deze toepassing is gewasveilig, waarbij we minstens één chemische behandeling kunnen uitsparen. Direct na de behandeling sterft het gewas dankzij de snelle werking af. Deze toepassing vermijdt drift, laat geen residu achter en is veilig voor de knol. ■

© FOTOS: FREDRIK GOOSSENS

Het resultaat na één dag met een Nucrop-toepassing dit jaar op een proefperceel bij Viaverda op het proefplatform in West-Vlaanderen.

Effect van een toepassing met Spotlight ten opzichte van een onbehandeld perceel bij een proef in Ophain in 2022. We zien hier duidelijk een meerwaarde van carfentrazone tegen onkruiden uit de amarantenfamilie.

Melkrobots in combinatie met intensieve beweiding

Omdat we ook dicht bij huis nog veel kunnen leren, trokken we met de Boerenbond-consulenten die deel uitmaken van de belangencluster Rundvee op studiedag naar de streek rond Houffalize. We bezochten er drie interessante bedrijven die elk een speciale eigenschap hebben. Als eerste op het programma stond het melkveebedrijf van Marc Grandjean in Bovigny.

Maries Van Eetvelde, sectorconsulent

De keuze voor dit bedrijf was snel gemaakt, Marc is de voorzitter van de werkgroep Melk van de Fédération Wallonne de l'Agriculture (FWA). Hij heeft pal in het centrum van het dorp een melkveebedrijf uitgebouwd met 150 melkkoeien. Nadat hij het bedrijf eind jaren 80 overnam van zijn vader investeerde hij in 2000 in een melkrobot. In die periode was hij de eerste in Wallonië die koos voor dit nieuwe melksysteem. Niet alleen de keuze voor een melkrobot was gedurfd, maar ook de keuze om dit te combineren met intensief beweidende zouden velen - misschien vandaag nog - een grote uitdaging vinden.

Looprichtingen in de stal

De keuze voor melkrobots in combinatie met intensieve beweiding maakt dit bedrijf toch wel apart. Dat zie je ook meteen in de stal. De huidige stal is eigenlijk een oude overkapte sleufsilos die hij ombouwde tot melkveestal waarin hij ook de melkrobots installeerde. Bovendien staan er in deze stal iets meer selectiepoorten dan in de gemiddelde melkveestal. Die selectiepoorten zijn nodig om een goede circulatie in de stal te garanderen. Ook op het vlak van (gestuurd) koeverkeer is Marc een pionier. DeLaval had bij Marc al een gestuurd koeverkeer geïnstalleerd waarbij de koeien eerst door de

melkrobot werden gestuurd om vervolgens te kunnen gaan eten. Voor Marc werkte dit systeem niet door de beweiding. De koeien liepen niet goed naar de robot en hij verloor melk. Maar Marc is niet bij de pakken blijven zitten en begon te zoeken naar een oplossing. Die vond hij door de volgorde van het gestuurd koeverkeer te veranderen en de koeien eerst te laten eten om ze vervolgens naar de robot te laten gaan. Het feed first-systeem was geboren. Vervolgens heeft hij dit systeem geoptimaliseerd en is hij zelf als expert opgetreden bij andere bedrijven om dit systeem te implementeren op hun bedrijf. Op zijn eigen bedrijf worden de koeien na het grazen en/of eten aan het voederhek herkend om te zien of ze naar de melkrobot mogen. Als dat niet het geval is, worden de koeien naar een gedeelte met aparte ligbedden gestuurd waar er ook een krachtvoederautomat staat. Hierdoor worden de koeien steeds gestimuleerd om richting de robot te gaan want of ze worden gemolken of niet, ze krijgen

sowieso een portie krachtvoeder. De dieren die wel langs de melkrobot mogen gaan, komen uiteindelijk ook uit in het aparte stalgedeelte waar de niet-gemolken koeien terecht waren gekomen. Alle dieren kunnen dan vanuit dit gedeelte stal via een selectiepoort naar het grotere stuk van de stal met ligbedden en voeder aan de voedergang of naar de weide gestuurd worden.

Naar de weide

Naast een heel systeem met selectiepoortjes in de stal zijn er ook heel wat selectiepoorten op de weide te vinden op dit bedrijf. Zo heeft Marc achter de stal 35 ha weide om de koeien te laten grazen. Deze weides zijn opgedeeld in percelen van drie tot vier ha die ze gemiddeld drie tot vier dagen na elkaar mogen begrazen. Via een lange betonnen weg die vertrekt achter de stal komen we bij de graslandpercelen. Aan het einde van het pad komen we op een T-splitsing waar de weg vanaf de stal loodrecht staat op een lange weg die langs de verschillende weides ligt. Door ervaring is Marc gekomen tot 50 melkkoeien per melkrobot. Dit is voor hem het ideale aantal. Zo hebben de koeien de ruimte om genoeg naar de robot te komen en ook voldoende gras op te nemen van de weides. Na een bepaald uur op de dag worden er ook geen dieren meer naar de weide gestuurd. Rond vijf uur in de namiddag haalt Marc elke dag de koeien binnen die nog op de weide staan. 's Nachts wordt er niet aan beweiding gedaan, maar kunnen de koeien wel roteren in de stal met het gedeelte van de stal waar ze kunnen liggen en vreten aan de voedergang.

Voeding

Naast de reeds besproken moeilijkheden van zijn systeem botst Marc soms ook op uitdagingen in het voeder. Afhankelijk van het weer, de kwaliteit van de weide ... zal de opname van

gras namelijk verschillend zijn per dag. Dit maakt het soms moeilijk om te bepalen hoeveel voeder hij aan het voederhek klaar moet leggen. Gemiddeld wordt er gerekend met een opname van 5 à 6 kg droge stof gras per dag door de beweiding. Het rantsoen dat in de voedergang wordt aangeboden is uitgebalanceerd maar bevat in tegenstelling tot het klassieke Vlaamse rantsoen maar een derde mais. Het kleinere aandeel mais in het rantsoen wordt simpelweg verklaard door het klimaat in deze streek dat zich niet leent voor deze teelt. Doordat we ons hier op 540 meter boven de zeespiegel bevinden, is het klimaat hier door het jaar koeler met minder zon. De mais op tijd oogstrijp te krijgen is hier steeds een uitdaging. Sinds enkele jaren wordt het door de klimaatverandering en de bijbehorende warmere temperaturen steeds beter mogelijk om mais te telen. Naast mais zit er ook bierdraf van de Lupulus-brouwerij in het rantsoen. Die brouwerij ligt op ongeveer 300 meter van het bedrijf, een kortere aanlevering van draf kan bijna niet. Het rantsoen aan het voederhek wordt uitgerekend om te voldoen voor een productie van

gemiddeld 24 liter. Elke koe die daarboven uitkomt qua productie krijgt in de melkrobot of de krachtvoerauto-maat nog evenwichtig krachtvoer bij. Wat totale productie betreft behaalt Marc ongeveer 30 liter per koe per dag in de zomer met beweiding en 34 liter in de winter.

Energie

Naast de installatie van melkrobots blijft Marc niet stilzitten op het vlak van innovatie en mechanisatie. Zo zette hij enkele jaren geleden ook in op een pocketvergister. Na afweging van de hoeveelheid mest die hij ter beschikking heeft en de energienoden van het bedrijf, koos hij voor een pocketvergister van 11 kW. De kosten van de elektriciteit die hij nog moet aankopen is ongeveer gedekt door de groenestroomcertificaten die hij ontvangt. Het is wel belangrijk om op te merken dat er niets van de stroom naar zijn huis of eigen voorzieningen gaat aanzien er geen bedrijfswoning aanwezig is op het bedrijf. ■

De twee andere bezochte bedrijven komen aan bod in de volgende edities.

Marc Grandjean

Melkveebedrijf met 150 melkkoeien en intensieve beweiding in combinatie met melkrobots
Bovigny, provincie Luxemburg

Vraag voor Chris Botterman

Hoofd Sociale Zaken Boerenbond

Hoe moet het loon voor de maand september betaald worden?

Er zijn op dit ogenblik heel wat seizoenwerknemers aan het werk in onze bedrijven. In september is het grootste aantal aan het werk over het hele jaar bekeken. Op het einde van elke maand moet er een loonberekening gebeuren. Bij seizoenpersoneel is er geen persoonlijke RSZ-inhouding ten laste van de werknemer. Wanneer een fiscale fiche wordt opgemaakt, moet er ook een bedrijfsvoorheffing van 11,11% (voor rijksinwoners) of 18,725% (voor niet-rijksinwoners) worden ingehouden. Tenslotte wordt het nettoloon aan de werknemers uitbetaald.

Huisvestingskosten en voorschot in cash

Wanneer er een akkoord gesloten is met de werknemer kunnen de kosten in verband met de huisvesting van het nettoloon worden afgetrokken vóór de uitbetaling. Vroeger kon men vrij kiezen tussen een girale betaling en een betaling in cash. Sinds 1 januari 2023 bestaat die keuze niet meer. Sinds die datum moet het loon overgeschreven worden op een bankrekening. De girale betaling is dus de regel. Wanneer er een akkoord bestaat tussen de sociale partners van een bepaalde sector kan men hiervan afwijken. Wij konden een afspraak maken voor de seizoenwerknemers in de tuinbouw en dit met ingang van 1 januari 2024. Dit houdt in dat voor reguliere werknemers met een contract voor een onbepaalde duur of voor een bepaalde duur, er altijd giraal moet betaald worden. Ook het maandelijks voorschot moet giraal betaald worden. Voor het seizoenpersoneel daarentegen kan er gedurende acht weken per kalenderjaar maximaal 65 euro in cash worden uitbetaald. In totaal kan er niet meer dan 50% van het loon per maand in de hand worden betaald. De betaling van het saldo op het einde van de maand moet wel nog giraal gebeuren. Deze regeling geldt in principe voor onbepaalde duur. Ook de seizoenwerknemers die in ons land aankomen,

moeten soms de reiskosten onmiddellijk betalen en ook aankopen kunnen doen. Het aantal bankautomaten vermindert ook voortdurend. De mogelijkheid om gedurende acht weken een voorschot in de hand uit te betalen, komt tegemoet aan een vraag van veel tuinders. Het gaat toch over een bedrag van zo'n 280 euro/maand. ■

Loonkwijting op papier is nodig

Bij elke betaling die gebeurt in cash moet de werknemer een document ondertekenen waarin vermeld wordt welke bedragen worden uitbetaald en ook waarop die betrekking hebben. In dit document verklaart de werknemer zich akkoord met de berekening en erkent hij de vermelde bedragen ook effectief ontvangen te hebben. Dit ontvangstbewijs moet opgesteld zijn in twee exemplaren in het Nederlands én in een taal die de werknemer begrijpt en die hij tekent, zowel voor akkoord als voor ontvangst. Dit document geldt als bewijs van wat er juist betaald is. Een exemplaar wordt bewaard bij de loonbon. Wij hebben een modeldocument gemaakt in de volgende talen: Nederlands, Frans, Engels, Duits, Pools, Roemeens, Portugees en Bulgaars met telkens ook een bijbehorende Nederlandstalige versie. Deze documenten kan je als Boerenbondlid raadplegen op www.boerenbond.be/kwijtingen.

Agenda

Deze vormingen zijn exclusief voor onze leden. De meest actuele informatie vind je op www.boerenbond.be/vorming

fyto licentie

Activiteiten met een blauwe titel komen in aanmerking als bijscholing voor je fytolicentie.

Alle provincies

Aanvullende opleiding fytolicentie: Persoonlijke bescherming

Spreker: Dirk Baets
● 26 september, 20 uur
■ Onlinevorming
🔗 Info en inschrijven (verplicht) via boerenbond.be
Boerenbond

Aanvullende opleiding fytolicentie: Alternatieve gewasbescherming en de inzet van nuttigen in vollegrondsgroenten

Spreker: Sander Fleeckers
● 1 oktober, 20 uur
■ Onlinevorming
🔗 Info en inschrijven (verplicht) via boerenbond.be
Boerenbond

Aanvullende opleiding fytolicentie: Herkennen en bestrijden van moeilijke onkruiden

Spreker: Gert Van de Moortel
● 3 oktober, 20 uur
■ Onlinevorming
🔗 Info en inschrijven (verplicht) via boerenbond.be
Boerenbond

West-Vlaanderen

Update actualiteiten varkenshouderij

Spreker: Ellen De Jong
● 26 september, 20 uur
■ De Kiste, Tielt
🔗 Info via boerenbond.be
Tielt Varkenshouders

Oost-Vlaanderen

Vakbekwaamheid (code 95 rijbewijs C): EHBO voor chauffeurs

Sprekers: Gerard De Keyser, Norbert De Keyser
● 1 oktober, 08.30 uur
■ NXP, Sint-Denijs-Westrem
🔗 Info en inschrijven (verplicht) via AgroCampus.be
AgroCampus VZW

Update actualiteiten varkenshouderij

Spreker: Ellen De Jong
● 1 oktober, 20 uur
■ Boerenbond, Roeselare
🔗 Info via boerenbond.be
Roeselare-Kortrijk Varkenshouders

Boerenbond ziet in de actuele uitdagingen voor de sector een kans om samen te zoeken naar een duurzamere bedrijfsvoering. Landbouwers merken zelf de gevolgen van een veranderend klimaat en de landbouw heeft ook een impact op het milieu. Boerenbond zet daarom in op duurzame projecten en zoekt een voltijds (m/v)

Consulent Digitale Innovatie.

Je functie Je bent het aanspreekpunt voor digitale technologie, artificiële intelligentie en datagebruik in de landbouw voor jouw collega's. Je ontwikkelt en beheert projecten in Vlaanderen en internationaal. Je bouwt een netwerk op om landbouwers, technologieleveranciers, onderzoekers en beleidsmakers te verbinden, en zorgt ervoor dat data en technologie bijdragen aan duurzamere landbouwpraktijken. Je werkt inspirerende vormingen uit en motiveert landbouwers om actief deel te nemen aan projecten.

Je profiel Je bent positief kritisch en nieuwsgierig naar toekomstige landbouwontwikkelingen. Met een passie voor digitale technologie, data en artificiële intelligentie, weet je impactvolle projecten op te zetten. Je bent ondernemend, dynamisch en een goede netwerker met een masterdiploma. Je kan projecten coördineren in een Engelstalige omgeving en hebt het talent om mensen te motiveren en mee te nemen in je verhaal.

Ons aanbod Je ontvangt een passend salaris met maaltijdcheques, groeps- en hospitalisatieverzekering en een leasewagen. Je krijgt de vrijheid om je te ontwikkelen in een boeiende sector. Je werkt op locatie, in een van de provinciale Boerenbondkantoren en minstens één dag per week in Leuven.

www.boerenbond.be/vacatures voor meer info en sollicitaties

 BOEREN BOND
rekruteert

 Medegefinancierd door de Europese Unie

Boerenbond vormt met de financiële steun van de Vlaamse Gemeenschap en de Europese Unie

Via www.boerenbond.be/vraaghetaan beantwoordt Chris Botterman nog andere vragen omtrent sociale zaken of kan je zelf een vraag stellen.

“Bij SBB sta je mee aan het roer van pioniersprojecten”

Karolien Desmedt, senior milieuadviseur, ondersteunt land- en tuinbouwondernemingen in regio Oost- en West-Vlaanderen bij de realisatie van milieuprojecten. Onbekend terrein of niet, samen met de klant gaat ze aan de slag. In deze blog blikt ze terug op een specifieke case: Kippenhouderij Prat uit Hulste in West-Vlaanderen.

Het cv van Karolien

- Naam: Karolien Desmedt
- Functie: senior milieuadviseur
- Diploma: industrieel ingenieur milieukunde
- Aan de slag bij SBB: 18 jaar
- Werkt in: kantoor Zwevegem

Karolien: “Vleeskippen kweken vergt veel energie. Daarom zocht Kippenhouderij Prat naar een manier om hernieuwbare energie op te wekken en zo kosten te besparen. Eerst kwamen zonnepanelen ter sprake. Maar omdat de stallen veel stof veroorzaken, verdween dat idee naar de achtergrond. Toen werd windenergie onze focus. Het doel: een

middelgrote windturbine plaatsen.”
 “Het leuke aan deze case is dat het om een pioniersproject ging. Het regelgevend kader was toen (2014) nog grotendeels een vraagteken. Daarom wilden we eerst afwachten wat dit project zou opleveren. Zo zou de financiële haalbaarheid erg afhangen van de investeringssteun. Want enkel met zo'n subsidie is een eigen windmolen haalbaar.”
Karolien: “Gezien we een van de eerste waren in de provincie en een sterk dossier hadden, namen we de gok om meteen veel steun aan te vragen. Met succes: Kippenhouderij Prat haalde voldoende investeringssteun op. Zo werd hun droom om een middelgrote windmolen te plaatsen, waar ze aanvankelijk twijfels over hadden of het wel zou lukken, werkelijkheid.”

Karolien:
“Als milieuadviseur bouw je mee aan een duurzame toekomst.”

“Het grote verschil tussen kleine en middelgrote windturbines is dat de investering bij kleine windmolens een stuk lager ligt en het gunningsproces eenvoudiger is. Bij middelgrote windturbines moet je meer studies afleveren en administratieve vakjes afvinken. Bovendien kijkt iedereen kritischer naar een grotere turbine, van omwonenden tot overheden. Maar als je sterk in je schoenen staat en stap voor stap denkt, maak je een goede kans.”

Karolien:
“Klanten helpen hun dromen realiseren, dat is waarom mijn job als milieuadviseur mij zoveel voldoening geeft.”

Steven (Kippenhouderij Prat):
 “Windmolens zijn relatief nieuw en het regelgevend kader is nog in opbouw, maar SBB weet door hun jarenlange ervaring perfect bij wie ze moeten aankloppen om het pad te effenen. Dat bleek ook zo in de praktijk en ze hielden ons altijd op de hoogte, in mensentaal en zonder mooimakerij.”
Karolien: “Samen met Kippenhouderij Prat kijken we nu verder naar wat de toekomst brengt op vlak van hernieuwbare energie. Zo installeerden ze intussen ook zonnepanelen. Het stofprobleem losten ze op met regelmatig onderhoud. Op windluwe dagen voorzien ze zo voldoende groene stroom voor hun activiteiten en privéwoning. Zon en wind is een ideale combinatie.”
 “Het is altijd leuk om zo'n intens project tot een goed einde te brengen. Zeker als je het op een fijne manier kan afsluiten. Zo trakteerde de klant me op een etentje omdat ik een 'believer van het eerste uur' was (lacht).”

Bij SBB ben je een essentieel onderdeel van een team dat samen groeit, leert en successen viert. Zo'n plek, dat is typisch ons. Klinkt dit als typisch jou? Bekijk dan meteen onze vacatures.

Vezelhennep voor textieltoepassingen

Cretes/Union demonstreerde eind augustus een machine waarmee vezelhennep kan worden geogst zoals vlas, zodat men de vezels nadien kan verwerken tot hoogwaardig materiaal voor textieltoepassingen. Met de huidige machines wordt hennep vooral gebruikt voor technische toepassingen, bijvoorbeeld in bouwmaterialen, waarvoor minder eisen gesteld worden aan de vezels.

Patrick Dieleman

Technical manager Dirk Van Puyvelde van Cretes ziet de interesse voor hoogwaardige hennepvezel vanuit de verwerking toenemen.

Cretes en Union zijn vooral gespecialiseerd in machines voor de oogst en verwerking van vlas, en die knowhow hebben ze losgelaten op hun nieuwe oogstmachine. Technical manager Dirk Van Puyvelde van Cretes, ontwikkelaar van de machine, legde uit dat er heel wat interesse is van vlasverwerkers om ook hennep te kunnen verwerken. “Vroeger reageerde men iets afwachtender, maar nu zien ze het volop als een opportuniteit. Er is enorm veel vraag naar natuurlijke vezels. Op dit moment worden er heel hoge prijzen betaald voor vlas.” Hennep heeft goede isolerende en thermoregulerende eigenschappen en het vormt een antwoord op de groeiende vraag naar meer ethische, duurzame en lokale textielsoorten.

De teelt

Het perceel in Koekelare, waarop gedemonstreerd werd, werd pas begin juni gezaaid. Volgens Dirk moesten ze herzaaien omdat de opkomst te laag was. De plantjes werden onder meer weggevreten door slakken. Valentine Donck van Valbiom, een Waalse organisatie die biomassaproductie faciliteert, was ook een van de toeschou-

wers. Ze bevestigt dat het gezaaide ras USo 31 een vroeg ras is dat snel afrijpt. “Het is belangrijk voor de vezelkwaliteit dat de hennep op het juiste moment geogst wordt.” Meteen geven Valentine en Dirk nog wat teelttips mee. Hennep vereist net als vlas een bodem met een goede structuur, de grondsoort speelt minder een rol. Je mag niet te wijd zaaien, zodat de hennep niet te lang zou worden, 70 tot maximaal 80 kg/ha. Je moet ook de stikstofgift beperken: maximaal 70 kg/ha. Het is een natuurlijke teelt, er blijken geen gewasbeschermingsmiddelen erkend te zijn voor hennep. “Ze zijn ook niet nodig.”

Aangepaste machine

Cretes startte de ontwikkeling van deze oogstmachine in 2019. De voorbije zomers werd er al uitgebreid proefgedraaid in Frankrijk. Eind augustus hadden de twee machines die nu lopen dit seizoen elk al een 80-tal ha geogst. De machine vertoont duidelijk gelijkenissen met de machines die het vlas slijten. De grote verschillen zijn dat er twee units boven mekaar werken en dat beide over een maaibalk beschikken. “Vlas wordt getrokken, maar

vezelhennep moeten we maaïen”, legt Van Puyvelde uit, “en hennep is veel langer. De machine snijdt de stengels in twee en haalt er ook nog eens de toppen af. Om de stengels tijdens het dauwrotten te kunnen keren met de vasmachines, moeten ze mooi dwars liggen in het zwad.” Nadien is dat ook belangrijk om ze te kunnen oprollen tot balen voor de vlasverwerkingsmachines, waarin die balen afgerold worden voor het zwingelen.

We bekijken een enkelrijige machine, met een maaibreedte van 1500 mm, met vier ingangskanalen. Voorbij de maaibalk grijpen banden de stengels. Vervolgens brengen ze eerst twee en nadien de vier kanalen samen. Nadien worden de stengels platgelegd. Uiteindelijk worden ze mooi afgelegd op de grond. “Het is meegenomen dat we met een getrokken machine werken”, legt Dirk uit. Dat maakt dat de trekker het voordien neergelegde zwad aandrukt, zodat het beter de grond raakt.” Dat bevordert het roten, want in tegenstelling tot bij vlas blijft hier wel degelijk een stoppel op het veld. Tijdens de demonstratie liep de machine vlot haar rondjes. Toen we zelf een rondje meereden ging dat tegen 8 tot 11 km per uur als werksnelheid. Dit resulteert in een nettocapaciteit van bijna 1 ha per uur. Ze zal in 2025 klaar zijn om op de markt te komen. ■

Omdat hennep een heel hoog gewas is, werken er twee oogstunits boven elkaar.

Vraag advies aan onze experts

Als lid van Boerenbond (reeks 1 en 2) kan je **advies** vragen over een zeer breed gamma van onderwerpen.

Vragen over de pachtwetgeving, ruimtelijke ordening, bouwen milieuvergunningen, sociaal statuut ...

Je kan ze stellen aan onze experts tijdens hun **zittagen**. Langskomen kan enkel **op afspraak!**

Het eerstelijnsadvies van Boerenbond is het **eerste half uur gratis**. Voor eventuele nazorg (dossier samenstellen, formulieren invullen ...) of permanente dossieropvolging wordt een vergoeding gevraagd. Voor gespecialiseerde aangelegenheden wordt doorverwezen naar een expert van SBB.

**Let op:
enkele vaste
afspraken
wijzigen**

Antwerpen	datum	enkel op afspraak	telefoon	adres
Brecht	24 sep	dinsdag (9.30-12.00)	014 59 51 60	SBB, Vaartstraat 79
Sint-Katelijne-Waver	25 sep	woensdag (9.30-12.00)	014 59 51 60	SBB, Mechelsesteenweg 109 A
Geel	26 sep	donderdag (9.30-12.00)	014 59 51 60	Boerenbond, Maal 1
Vlaams-Brabant	datum	enkel op afspraak	telefoon	adres
Pepingen	23 sep	maandag (10.00-14.00)	0473 88 21 05	Dravershof, Ninoofsesteenweg 94
Leuven	24 sep	dinsdag (9.00-12.00)	0473 88 21 05	Boerenbond, Diestsevest 40
Londerzeel	25 sep	2e en 4e woensdag (9.00-13.00)	0473 88 21 05	Gildenhuis, Gildenstraat 19
Neerlinter	17 okt	1e en 3e donderdag (9.30-12.00)	0473 88 21 05	KBC Verzekeringen, Kasteelstraat 8
Bekkevoort	26 sep	2e en 4e donderdag (9.30-12.00)	0473 88 21 05	SBB, Staatsbaan 106
Limburg	datum	enkel op afspraak	telefoon	adres
Genk	na afspraak	na afspraak	011 30 37 10	Boerenbond, Jaarbeurslaan 29, 2de verdiep
Sint-Truiden	1 okt	tweewekelijks op dinsdag (9.00-12.00)	011 30 37 10	SBB, Tiensesteenweg 178, blok A (boven Decathlon)
Bree	25 sep	tweewekelijks op woensdag (9.00-12.00)	011 30 37 10	SBB, Peerderbaan 21
Tongeren	17 okt	tweewekelijks op donderdag (9.00-12.00)	011 30 37 10	SBB, Aniciuspark 16
Oost-Vlaanderen	datum	enkel op afspraak	telefoon	adres
Aalst	24 sep	tweewekelijks op dinsdag (9.00-12.00)	09 243 88 28	SBB, Korte Keppestraat 7 bus 11
Oudenaarde	25 sep	tweewekelijks op woensdag (9.00-12.00)	09 243 88 28	SBB, Wortegemstraat 22
Zottegem	26 sep	tweewekelijks op donderdag (9.00-12.00)	09 243 88 28	K40, Kloosterstraat 40
Maldegem	24 sep	2de en 4de dinsdag (9.00-12.00)	0474 49 75 58	SBB, Koning Leopoldlaan 81G
Lochristi	26 sep	donderdag (9.00-12.00)	0474 49 75 58	SBB, Rivierstraat 62
Sint-Denijs-Westrem	26 sep	donderdag (14.00-16.00)	0474 49 75 58	Boerenbond, Kortrijksesteenweg 1144 J
Beveren	24 sep	2e en 4e dinsdag (14.00-16.00)	0477 34 17 77	SBB, Gentseweg 188
West-Vlaanderen	datum	enkel op afspraak	telefoon	adres
Diksmuide	23 sep	maandag (9.00-12.00)	0478 34 39 50	SBB, Kaaskestraat 100
Roeselare	24 sep	dinsdag (9.00-16.00)	051 26 03 80	Boerenbond, Diksmuidsesteenweg 406
Veurne	25 sep	woensdag (9.00-12.00)	0478 34 39 50	Dienstencentrum De Zonnebloem, Zuidstraat 67
Loppem	24 sep	dinsdag (14.00-16.00)	0474 49 75 58	SBB, Autobaan 6A
Gistel	1 okt	1e en 3e dinsdag (9.00-11.30)	0474 49 75 58	Cultureel Centrum, Hoogstraat 1
Ieper	1 okt	tweewekelijks op dinsdag (9.30-13.00)	09 243 88 28	SBB, Diksmuidseweg 95
Zwevegem	2 okt	tweewekelijks op woensdag (9.00-12.00)	09 243 88 28	SBB, Harelbeekstraat 169
Tielt	17 okt	tweewekelijks op donderdag (9.00-12.00)	09 243 88 28	SBB, Sint-Janstraat 185

Heb jij een vraag over je bedrijf? Bel dan onze advieslijn 016 28 61 61.

Mailen kan ook naar advies@boerenbond.be.

eerste halfuur
is gratis

**BOEREN
BOND**
adviseert

Zonnebloemen in de kijker

PROJECT Op dinsdag 20 augustus stond de zonnebloemeteelt centraal tijdens een drukbezochte demonamidag in Westerlo. De demo werd georganiseerd binnen het project Wimpboeren door Hooibeekhoeve, in samenwerking met Boerenbond. Ondanks de uitdagingen van het afgelopen jaar stonden de zonnebloemen op het demoveld er opmerkelijk goed bij. De teelt oogt niet enkel mooi, maar heeft bovendien potentieel als klimaatrobuust gewas.

Veelbelovend klimaatgewas

Onder andere zaadleverancier Lidea deelde zijn expertise, terwijl enthousiaste landbouwers hun eigen ervaringen en bedenkingen uitwisselden over de teelt. De zonnebloemen op het demoveld worden nauw opgevolgd door Gert Van de Ven, onderzoeker voedergewassen van Hooibeekhoeve. "De eerste bevindingen lijken alvast veelbelovend! Binnen enkele weken zullen de zonnebloemen samen met de mais, in een verhouding van 1 ha zonnebloemen op 15 ha mais, worden ingekuuld en als voeder dienen voor melkkoeien", lichte Gert toe.

Naast het experimenteren met klimaatrobuuste teelten wordt er in het gebied ingezet op andere klimaatro-

buuste en waterbewuste maatregelen. Zo werken de projectpartners bijvoorbeeld aan het verbeteren van de bodemkwaliteit, het plaatsen van stuwen, het omvormen naar peilgestuurde drainage en het aanleggen van bufferstroken langs waterlopen met een overeenkomst op maat van de landbouwer. ■

Advies en begeleiding

Wil jij op de hoogte blijven of ben jij geïnteresseerd in advies op maat? Ga dan zeker naar www.boerenbond.be/wimpboeren en contacteer ons! Elk landbouwperceel binnen het projectgebied (Heist-op-den-Berg, Herenthout, Herentals, Geel, Olen, Westerlo) komt in aanmerking voor advies en begeleiding. Het PDPO-project Wimpboeren wordt gerealiseerd met de steun van het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling: Europa investeert in zijn platteland.

Europees Landbouwfonds
voor Plattelandsontwikkeling:
Europa investeert
in zijn platteland

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

Provincie
Antwerpen

Regio Antwerpen

Lore Van Looveren
regioconsulent
lore.van.looveren@boerenbond.be

Lore's tip van de week

Bedrijfs-gilde in contact met lokale politiek

PLATTELAND MET STEM Als bedrijfs-gildebestuur kan je aan de slag met onze campagne Platteland met Stem. Bedrijfs-gilden kunnen hun eigen folder met engagementen samenstellen om af te geven, te bespreken, in een actie te werken ... Hiermee kunnen ze de lokale politiek bewust maken van het belang van hun land- en tuinbouwsector. Alle informatie kan je terugvinden op onze website: www.boerenbond.be/bedrijfs-gilden-verkiezingen-2024. Heb je vragen of nood aan ondersteuning, aarzel niet om je regioconsulent te contacteren. ■

Lore Van Loovere, regioconsulent

Bijkomende erkenning gemeenten wateroverlast 2021

Vraag nu je vergoeding van het Rampenfonds aan

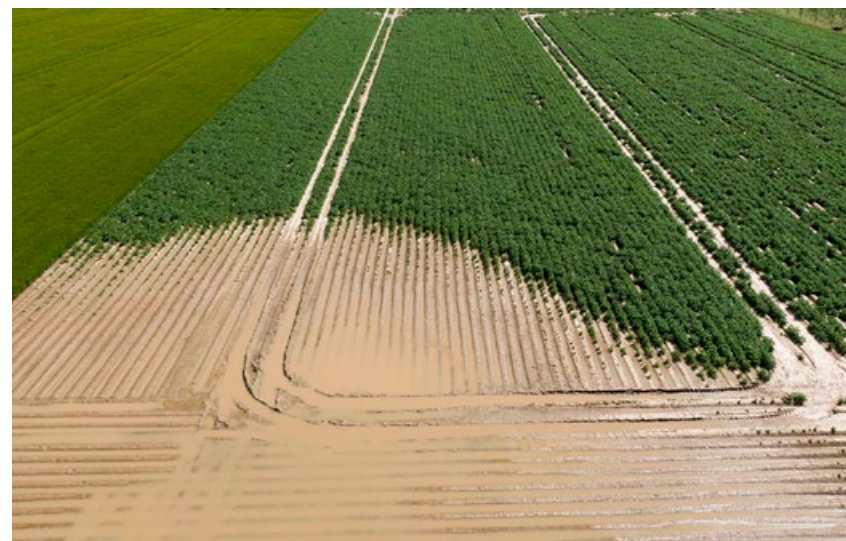
DIENSTBEToon Begin juli werd een reeks extra gemeenten erkend voor de rampspoed met wateroverlast in 2021. Je kan je aanvraag tot schadevergoeding tot eind oktober indienen bij het Rampenfonds.

Waarover gaat dit precies?

In 2021 was er nogal wat discussie over de erkenningen van het rampgebied, en vooral omdat bepaalde gemeenten niet erkend werden of niet voor elke rampspoed die daar plaatsvond. Onlangs heeft men dit rechtgezet. Zo zijn een aantal gemeenten bijkomend erkend voor hevige regenval of voor overstroming. Voor de percelen in gemeenten die in 2021 al erkend werden is de aanvraagperiode al lang verstreken. Voor de percelen in de recent erkende gemeenten kan je nu een aanvraag indienen, uiterlijk tegen 31 oktober. Indien je eerder een schademelding deed bij het Rampenfonds, heb je intussen van hen een mail ontvangen met meer info.

Welke gemeenten?

De nieuwe erkenningen zijn voor heel specifieke data voor specifieke gemeenten. Kijk dit goed na want als de data op je schattingsverslag niet overeenkomen, dan kan je aanvraag geweigerd worden. Het gaat om de volgende gemeenten Voor **hevige regenval**: Alken (8 juli 2021); Borgloon (29 en 30 juni, en 8 juli 2021); Diepenbeek (8 juli 2021); Genk (29 en 30 juni 2021); Hasselt (8 juli 2021); Houthalen-Helchteren (29 en 30 juni 2021); Lanaken (27 juni 2021); Lummen (8 juli 2021); Maaseik (29 en

30 juni 2021); Oudsbergen (29 en 30 juni 2021); Pelt (8 juli 2021); Sint-Truiden (29 en 30 juni, en 8 juli 2021); Tongeren (27 juni en 8 juli 2021); Wellen (29 en 30 juni, en 8 juli 2021); Zutendaal (27 juni 2021).

Voor overstromingen: Diepenbeek, Hasselt, Herk-de-Stad en Lummen (allemaal op 30 juni 2021).

Brede weersverzekering wel of niet?

Indien het gaat over schade ten gevolge van de overvloedige regenval kan je slechts een vergoeding aanvragen als je in 2021 ook een brede weersverzekering had afgesloten en dan enkel voor de niet-verzekerde teelten. De tussenkomst van het Rampenfonds wordt dan beperkt tot 32 of 64% van het schadebedrag.

Indien het gaat over overstroming is een brede weersverzekering niet nodig

om in aanmerking te komen voor een vergoeding. Een vaststelling van de schade door de schattingscommissie of een expert is altijd vereist.

Hulp nodig?

Indien je hulp wil bij het invullen van je aanvraag kan je je melden via een mail naar sandra.werix@boerenbond.be of bellen naar 011 30 37 10. Op onze advieslijn kan je ook altijd terecht voor telefonische vragen (016 28 61 61). Je kan je aanvraag indienen op papier met het algemeen formulier en formulier D voor landbouw of via het e-loket van het Rampenfonds. ■

Sandra Werix, sectorconsulent
sandra.werix@boerenbond.be

www.vlaanderen.be/natuur-milieu-en-klimaat/schadevergoeding-vlaams-rampenfonds-aanvragen

Tijdelijke versterking Team Oost

BELANGENVERDEDIGING In Team Oost zal Maarten Moermans tijdelijk mee het team versterken voor de regio's Brabantse Kouters en Pajottenland. Op die manier blijven de belangen van de regio's verdedigd. Maarten is voor onze organisatie geen onbekend persoon. Als zoon van een familiaal melkveebedrijf uit Dilsen-Stokkem in Limburg heeft hij altijd al een grote passie gehad voor de sector. Maarten heeft Agro- en Biotechnologie gestudeerd op de Thomas More-hogeschool in Geel en was tot voor kort actief als ondervoorzitter bij Groene Kring. Op die manier heeft hij al veel kennis en ervaring opgebouwd in verschillende dossiers. Door de kennis die hij meebrengt vanuit zijn ouderlijk bedrijf en als ondervoorzitter van Groene Kring zijn we ervan overtuigd dat hij het team goed kan versterken. Maarten zal actief blijven tot eind juni en zal de regio's Brabantse Kouters en Pajottenland onder de arm nemen; nadien neemt Lien Vandebroek opnieuw deze regio's over. ■

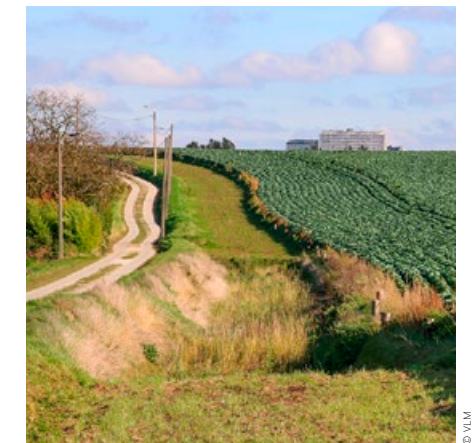
Maarten Moermans zal tijdelijk mee het team versterken voor de regio's Brabantse Kouters en Pajottenland.

Openbaar onderzoek ontwerp landinrichtingsplan Groene Noordrand

GROENE NOORDRAND Als onderdeel van het landinrichtingsproject Vlaamse Rand werd het landinrichtingsplan Groene Noordrand opgemaakt. Momenteel ligt het ontwerp inrichtingsplan in openbaar onderzoek (voor de gemeente Wemmel nog tot 27 september).

Voor dit inrichtingsplan werden volgende doelstellingen geformuleerd:

- het landschap bestendigen zoals het nu is en vrijwaren van verdere aantasting;
- de ecologische, hydrologische (inclusief waterberging), landschappelijke en recreatieve structuur van de deelruimten versterken;
- de open ruimten beter ontsluiten;
- poorten tot de open ruimte of op grensgebieden ontwikkelen en linken leggen met het Brussels gewest;
- kansen bieden voor de landbouw met de stad als afzetgebied;
- zachte verbindingen realiseren die Brussel en de rand verbinden;
- de open ruimte op duurzame wijze aan de verstedelijkte ruimte aanbieden als rustruimte, als productieruimte (volkstuinten) of als recreatieve ruimte;
- de toegankelijkheid en de natuurwaarden in deze beschermde beekvallei vergroten in harmonie met het historisch karakter van de aanwezige beschermde monumenten;
- in vallei een landschapsplan uitwerken;
- het bestendigen en vrijwaren van de verbindingen tussen de Maalbeekvallei en de omliggende groenpolen (Lintbos, Borcht, Tangebeek ...
- in het gebied Ter Tommen instaan voor de inrichting en geleiding door het toegankelijk gedeelte;
- het behoud verzekeren van het karakter van de vallei en het behoud en de versterking van de bestaande bossen;
- het gebied ecologisch en landschappelijk versterken;

- de vervuiling en structurele knelpunten van de Maalbeek in kaart brengen en aanpakken;
- kansen op duurzame landbouw op de kouters, in evenwicht met andere openruimtegebruik natuur, water, recreatie;
- het tegengaan van erosie, water- en modderoverlast door perceelgerichte maatregelen op de kouters en het inrichten van sedimentatiebekkens waar nodig.

Welke inrichtingsmaatregelen?

De inrichtingsmaatregelen in het ontwerpplan zijn uiteenlopend en situeren zicht tussen Asse en Grimbergen. Het gaat over maatregelen zoals aanleg bufferbekken of- gracht, erosiepoel, andere erosie maatregelen, inrichting parkje, ontharding, verbetering landbouwwegen, aanleg wandelwegen, aanplantingen ... De concrete plannen en maatregelen zoals ze momenteel voorliggen kan je raadplegen op de website van de VLM, onder de zoekterm 'Groene Noordrand.' ■

Maarten Moerman, regioconsulent

Vlaams Rampenfonds erkent hevige regenval en overstromingen 2021

SCHADEVERGOEDING De Vlaamse regering erkende op 5 juli 79 gemeenten voor hevige regenval en 16 gemeenten voor overstromingen voor verschillende periodes in 2021. Hiervoor kan je nog tot en met 31 oktober een aanvraag tot schadevergoeding indienen bij het Rampenfonds. Het is wel belangrijk te vermelden dat deze erkenning los staat van eventuele schade geleden tijdens de eerder erkende ramp van 14 tot en met 17 juli 2021, voor hevige regenval en overstroming. Voor die ramp is het niet meer mogelijk om een nieuwe aanvraag in te dienen.

De mogelijkheden om een vergoeding te bekomen zijn afhankelijk van de oorzaak van de ramp.

Hevige regenval

Voor het bekomen van een eventuele vergoeding voor schade aan teelten en niet-binnengehaalde oogsten gelden er enkele voorwaarden:

1. Minstens 25% van het bedrijfsareaal moet gedekt zijn door een brede weersverzekering in 2021;
2. Je moet beschikken over een gedetailleerde raming en bewijsstukken van de geleden schade. Die kan door

een privédeskundige of door de gemeentelijke schattingscommissie zijn opgesteld. Een schademelding die gebeurt in het kader van een mogelijke erkenning als ramp, is hiervoor niet voldoende. De schade werd veroorzaakt door 'hevige regenval'. Je hebt minstens 30% schade voor een bepaalde teelt. Alle percelen van je verzamelaanvraag worden hiervoor in rekening gebracht;

3. De schade deed zich voor in een van de erkende gemeenten;
4. Er is voor meer dan 500 euro schade (franchise).

Steunbedrag. Het Vlaams Rampenfonds kende de afgelopen jaren een afbouw van de steunpercentages. Vanaf 2025 zal het niet meer mogelijk zijn om een tussenkomst aan te vragen voor schade aan teelten en niet-binnengehaalde oogsten. Enkel de verzekerde teelten zullen dan nog in aanmerking komen via de brede weersverzekering. Aangezien de ramp in 2021 plaatsvond, is er voor deze ramp echter nog 32% of 64% vergoeding mogelijk op de schade aan niet-verzekerde teelten. Deze percentages zijn afhankelijk van het verzekerde bedrijfsareaal van minimaal 25% of 50%.

Overstromingen

Voor de schade die is geleden door overstromingen kan je steeds een vergoeding aanvragen, ook als je geen brede weersverzekering hebt. Hier wordt dan de standaardprocedure voor natuurrampen toegepast. Enkel de percelen die voldoen aan de voorwaarden van overstroming komen in aanmerking ook als er geen brede weersverzekering werd afgesloten.

De erkende gemeenten in **West-Vlaanderen** met de bijbehorende data zijn: Voor **hevige regenval**: Brugge (18 juni 2021); Damme (4 juni 2021); Gistel (26 juli 2021); Heuvelland (26 en 27 juli 2021); Knokke-Heist (18 juni 2021); Middelkerke (25 en 26 juli 2021); Nieuwpoort (26 juli 2021); Oostkamp (4 juni 2021); Oudenburg (26 juli 2021); Veurne (26 juli 2021).

Voor **overstromingen**: Alveringem (28 tot en met 30 november 2021); Damme (10 en 11 december 2021); Knokke-Heist (10 en 11 december 2021); Poperinge (28 tot en met 30 november 2021); Vleteren (28 tot en met 30 november 2021).

De gemeenten in **Oost-Vlaanderen** met de bijbehorende data zijn: Voor **hevige regenval**: Dendermonde (4 juni en 4 juli 2021); Erpe-Mere (4 juli 2021); Evergem (26 juli 2021); Lebbeke (4 juli 2021); Lede (4 juni 2021); Lievegem (8 en 26 juli 2021); Moerbeke (8 juli 2021); Sint-Gillis-Waas (24 juli 2021); Wetteren (4 en 21 augustus 2021); Wichelen (21 augustus 2021); Zele (4 juni 2021). Voor **overstromingen**: Herzele (19 en 20 juni 2021); Zottegem (19 en 20 juni 2021).

Voor meer info kan je ook steeds terecht bij je dienstbetoconconsulent. ■

Karolien Vermeulen, consulent Dienstbetocon
karolien.vermeulen@boerenbond.be

© METTIS FOTOGRAFIE

Neem deel aan opleiding bescherming tegen mestgassen

VORMING Landbouwers worden zich steeds meer bewust van het gevaar van mestgassen. Toch gebeuren er nog ongevallen, soms zelfs met dodelijke afloop, omdat men de situatie vaak onderschat. Mestgassen zijn samengesteld uit verschillende gassen die elk typische eigenschappen hebben. Ze zijn ontvlambaar, explosief en kunnen leiden tot vergiftiging en/of verstikking. Mestgassen komen hoofdzakelijk vrij tijdens het verpompen en mixen van mest – door het breken van de gevormde korst. Maar ook bij het openen en betreden van de mestkelder of mestopslag met schuim lopen veehouders een groot risico. Sommige stalbranden ontstaan als gevolg van ontsteking van de mestgassen.

Opleiding

De provincie West-Vlaanderen stelt veiligheidspakketten ter beschikking, in samenwerking met zes West-Vlaamse brandweerzones. Het veiligheidspakket omvat een meettoestel, een persluchttoestel, een harnas met levenslijn en een professionele zaklamp. Het meettoestel, voor toepassing in de stal of mestput, meet de aanwezigheid van mestgassen en geeft een waarschuwing bij een te hoge concentratie. Het persluchttoestel laat toe om op een veilige manier in de mestkelder af te dalen, bijvoorbeeld voor een controle of een herstelling. De levenslijn met harnas doet dienst als een soort reddingstouw.

De brandweerzones waar dergelijke pakketten kunnen ontleend worden zijn:

- Ieper, Minneplein 1A (057 36 10 00);
- Diksmuide, Heernisse 6 (058 60 39 50);
- Oostkamp, Siemenslaan 8 (050 68 19 65);
- Gistel, Neerhofstraat 16b (050 68 19 65);
- Tielt, Felix D'Hoopstraat 124 (051 80 60 00);
- Kortrijk, Doorniksesteenweg 214A (056 22 44 44).

Veehouders kunnen gratis een veiligheidspakket ontlend op voorwaarde dat ze een drie uur durende (gratis) opleiding hebben gevolgd. Nadien ontvangt men een attest (5 jaar geldig) dat moet voorgelegd worden bij het ontlend van materialen. In het najaar van 2024 en het voorjaar van 2025 worden er opnieuw praktijkgerichte opleidingen georganiseerd voor de West-Vlaamse veehouders. Schrijf je in via www.west-vlaanderen.be/formulier/bescherming-tegen-mestgassen.

Data en locaties

Maandag 18 november: brandweerpost Diksmuide; donderdag 21 november: brandweerpost Kortrijk; dinsdag 21 januari: brandweerpost Oostkamp en donderdag 30 januari: brandweerpost Tielt. Telkens van 9.30 tot 12.30 uur en van 13.30 tot 16.30 uur. ■

Ellen de Jong, sectorconsulent
ellen.de.jong@boerenbond.be

© THOMAS WIESEMANS

Notariële berichten

Bredene

Notariaat Polfiet bv, Kaaistraat 8, 8400 Oostende
Tel: 059/701295
E-mail: notaris@notarispolfiet.be

Openbare verkoop

Online
verkoop
via [biddit.be](https://www.biddit.be)

Diverse percelen landbouwgrond

Het kantoor "Polfiet Carl en Thibauld Geassocieerde Notarissen" te Oostende stelt openbaar te koop via Biddit – Online volgende percelen landbouwgrond te Bredene **vrij van pacht**

KOOP EEN:

35302 GEMEENTE BREDENE, tweede afdeling

1/ Een perceel landbouwgrond gelegen Oost Blauwe Sluishoek, gekadastraerd sectie C, nr. 1038AP0000, met een opp. van 4 ha 58 are 35 ca

Niet-geïndexeerd kadastraal inkomen: tweehonderd vijfenzeventig euro (€ 275,00).

2/ Een perceel landbouwgrond gelegen Oostblauwe Sluishoek, gekadastraerd sectie C, nr. 1092CP0000, met een opp. van 7 are 13 ca Niet-geïndexeerd kadastraal inkomen: één euro (€ 1,00).

3/ Een perceel landbouwgrond gelegen Oostblauwe Sluishoek, gekadastraerd sectie C, nr. 1093CP0000, met een opp. van 88 are 22 ca Niet-geïndexeerd kadastraal inkomen: zesenzestig euro (€ 66,00).

4/ Een perceel landbouwgrond gelegen Oostblauwe Sluishoek, gekadastraerd sectie C, nr. 1095EP0000, met een opp. van 36 are 12 ca Niet-geïndexeerd kadastraal inkomen: vierentwintig euro (€ 24,00).

KOOP TWEE:

35302 GEMEENTE BREDENE, tweede afdeling

1/ Een perceel landbouwgrond gelegen Kerkhoek, gekadastraerd sectie C, nr. 0730AP0000, met een opp. van 45 are 90 ca Niet-geïndexeerd kadastraal inkomen: éénendertig euro (€ 31,00).

2/ Een perceel landbouwgrond gelegen Kerkhoek, gekadastraerd sectie C, nr. 0720BP0000, met een opp. van 1 ha 68 are 85 ca Niet-geïndexeerd kadastraal inkomen: honderdzesentwintig euro (€ 126,00).

KOOP DRIE:

35302 GEMEENTE BREDENE, tweede afdeling

1/ Een perceel landbouwgrond gelegen Kerkhoek, gekadastraerd sectie C, nr. 0690A3P0000, met een opp. van 2 ha 23 a 32 ca Niet-geïndexeerd kadastraal inkomen: honderdvijfenzestig euro

(€ 165,00).

2/ Een perceel landbouwgrond gelegen Kerkhoek, gekadastraerd sectie C, nr. 0715AP0000, met een opp. van 2 ha 97 are 05 ca Niet-geïndexeerd kadastraal inkomen: tweehonderdtweëntwintig euro (€ 222,00).

3/ Een perceel landbouwgrond gelegen Kerkhoek, gekadastraerd sectie C, nr. 0714/03AP0000, met een opp. van 1 ha 59 a 88 ca Niet-geïndexeerd kadastraal inkomen: honderdnegentien euro (€ 119,00).

4/ Een perceel landbouwgrond gelegen Kerkhoek, gekadastraerd sectie C, nr. 0710/02P0000, met een opp. van 45 a Niet-geïndexeerd kadastraal inkomen: drieëndertig euro (€ 33,00).

5/ Een perceel landbouwgrond gelegen Kerkhoek, gekadastraerd sectie C, nummer 0710P0000, met een oppervlakte van 39 a 90 ca Niet-geïndexeerd kadastraal inkomen: negenentwintig euro (€ 29,00).

KOOP VIER:

35302 GEMEENTE BREDENE, tweede afdeling

1/ Een perceel landbouwgrond gelegen Kerkhoek, gekadastraerd sectie C, nr. 0699P0000, met een opp. van 9 a 79 ca Niet-geïndexeerd kadastraal inkomen: zes euro (€ 6,00).

2/ Een perceel landbouwgrond gelegen Kerkhoek, gekadastraerd volgens sectie C, nr. 0700AP0000, met een opp. van 69 a 92 ca Niet-geïndexeerd kadastraal inkomen: éénenveertig euro (€ 41,00).

3/ Een perceel landbouwgrond gelegen Kerkhoek, gekadastraerd sectie C, nr. 0702BP0000, met een opp. van 8 a 20 ca Niet-geïndexeerd kadastraal inkomen: vier euro (€ 4,00).

Alle goederen zijn vrij van gebruik en pacht

Instelprijzen

De instelprijzen zijn als volgt:

KOOP EEN tweehonderdvijfennegentigduizend euro

(€ 295.000,00).

KOOP TWEE vijfenzeventigduizend euro (€ 75.000,00).

KOOP DRIE driehonderdzesentwintigduizend euro (€ 360.000,00).

KOOP VIER veertigduizend euro (€ 40.000,00).

De dag en het uur van de **aanvang van de biedingen** is

DINSDAG 15 OKTOBER 2024 OM 14.00 UUR.

De dag en het uur van de **SLUITING VAN DE BIEDINGEN** IS

WOENSDAG 23 OKTOBER 2024 OM 14.00 UUR, onder

voorbehoud van eventuele verlengingen ingevolge de zandloper en/of een algemene storting op het biedingsplatform zoals bepaald in artikel 9 van de algemene verkoopvoorwaarden.

Dag en uur ondertekening PV van toewijzing

Het proces-verbaal van toewijzing zal in onderlinge afspraak met de hoogste bidders ondertekend worden op het kantoor van ondergetekende notaris uiterlijk binnen de tien dagen na afsluiting van de biedingen.

Verkoopvoorwaarden zie Biddit

Alle inlichtingen op kantoor Notariaat Polfiet.

136591M99576

Vacatures

zoekt Consulente Digitale Innovatie
Bekijk de vacature op p. 51

Commerciële berichten

Quotas

Nerd te koop
en te koop gevraagd:
Tel. 0475-555834 ⁹⁶³

NER-D te koop/gevraagd.
Contacteer 't Boerenhuys
vrijblijvend via
050/70 80 80 of
info@boerenhuys.be ⁹⁶⁷

Serres

Olsthoorn greenhouse projects
serre-afbraak, serrebouw
en onderhoud.
Tel. 0032 495 186 352
www.olsthoorn.eu,
info@olsthoorn.eu ⁹⁶⁴

Onroerend goed te koop

Te koop tuinbouwbedrijf wegens pensioenering. Langgevel boerderij met serres, plastic kappen en 3 paardenstallen in Baarle-Hertog (Zondereigen) met een totale opp van 2,5 ha. 0497504423 - gustaaf.braspenning@edpnet.be ⁹⁹⁴

Te koop wegens pensioenering:
volledig hardfruitbedrijf
te Sint-Truiden
15,5 ha peer + 6,5 ha appel.
Loods, sortering, koeling,
machinepark, grond en
opstand, dubbele woonst.
T. 0498 814 596 ¹⁰⁰²

Verskillende

Te koop: Perceel mais 35a en 2 pauwen
Berkenhoeve te Hamme T. 052 478 476 ⁹⁹⁹

Rollend materiaal

Gezocht:
Tractor klein - groot -
smalspoor, merk gn belang,
mag werk aan zijn
T. 0495 277 174 ⁹⁹⁷

Gezocht:
verreiker - kniklader
minikraan, merk geen belang,
mag werk aan zijn
T. 0495 277 174 ⁹⁹⁸

Voertuigen

DRINGEND GEZOCHT: -
oude vrachtwagens, tractoren,
grondverzetmachines,
electro groepen, bestel- en
personenwagens, 4x4,
bussen enz.
T. 0475 731 859 ook WE ¹⁰⁰⁰

Te huur

Verpachting perceel te Dilsen sectie A
Nr.828, opp. 15 a 9 ca door kerkfabriek
Sint Martinus T. 0495 707 106 ¹⁰⁰¹

Personeel gevraagd

Tracto Center Belgium distributeur van
McCormick en Landini tractoren zoekt
mecaniciërs, voor meer info T. 059 275
012 of karen@mortier.be ¹⁰⁰³

Zoekertje plaatsen?

Mail naar
info@mediaservice.be
of bel 016 28 63 36

**BOSCH
BETON**

MAIS GOED BEWAREN = GELD BESPAREN

Goed ruwvoer is de basis voor alles.

Bel uw persoonlijke adviseur
Tel: +32 (0)470 855832

BUILDING A
SOLID FUTURE

BOSCHBETON.BE

VERVANGERS MET KENNIS VAN ZAKEN

Slechts één telefoontje
en we komen eraan.

Ontdek ons aanbod op
[WERKERS.BE](https://www.werkers.be)

"Gevraagd: chauffeur CE (vervoer van varkens)"

DEKRIJPE DEENSE ZEUGEN
BIGGEN- EN VARKENSHANDEL
BVBA Dewyse & Co.
Molenweg 6 • 8650 Klerken
0495-24 88 99 (Hugo)
0495-24 88 11 (Jo)
jo@varkensdewyse.be
www.varkensdewyse.be

NOTARIËLE AANKONDIGING?
mail naar info@mediaservice.be
of bel 016 28 63 33

Adverteer in dit vakblad met kwaliteitslabel en bereik uw juiste doelgroep.

Dit label waarborgt:

- onafhankelijke redactie
- objectieve informatie
- duidelijk onderscheid reclame en redactie
- vaste verschijningsdata
- correcte, marktconforme tarieven
- jaarlijkse CIM-controle

Met de waarborg van uitgeverfederaties UPP en VUKPP
Info: info@upp.be of info@vukpp.be

Laat je PTx Trimble systemen nu gratis controleren

Uw comfort is onze prioriteit!

Neem nu contact op voor een PTx Trimble technologie check up ter waarde van € 150,- helemaal gratis!

Boer&Tuinder

Weekblad voor leden van Boerenbond

ISSN 0772-7054

REDACTIE

Elisabeth Mertens (directeur)
Lieven Vancoillie (hoofdredacteur),
Liesbet Corthout (adjunct-hoofdredacteur),
Jo Gennez (redactiecoördinator),
Ivan De Clercq, Tom Dewanckele en
Samme Nuyts (journalist),
Agnes Robeyns (redactiesecretariaat).

VORMGEVING

Kris Thielemans en Frank Taillieu (grafisch redacteur)
Basiel Dehasselair, Hans Haegemans en Kim Lemin (vormgeving).

REDACTIEADRES

Diestsevest 40, 3000 Leuven, boer&tuinder@boerenbond.be
T. 016 28 63 01

RECLAMEREGIE MEDIASERVICE

Philippe Persoons, Kathleen Peeters (verkoop),
Eleni Baert (productie en administratie),
Winnie Doms (administratie).

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Frans De Wachter, gedelegeerd bestuurder Boerenbond vzw
Diestsevest 40, 3000 Leuven

Drukkerij

Graphius Group, Oostakker

De oplage van Boer&Tuinder wordt gecontroleerd door CIM.

Gemiddelde oplage per nummer 14.419 ex.

Winnaar BTOB-Award 2019. Lid van WE MEDIA.

Voor het overnemen van artikelen uit Boer&Tuinder is steeds schriftelijke toestemming van de redactie nodig. Bronvermelding is altijd verplicht.

Boer&Tuinder niet ontvangen?

Bel 016 28 60 00 of mail naar tijdschriften@boerenbond.be

Wil je adverteren in Boer&Tuinder?

Neem contact op met Mediaservice
016 28 63 33 of info@mediaservice.be
www.mediaservice.be

Zoek je andere info?

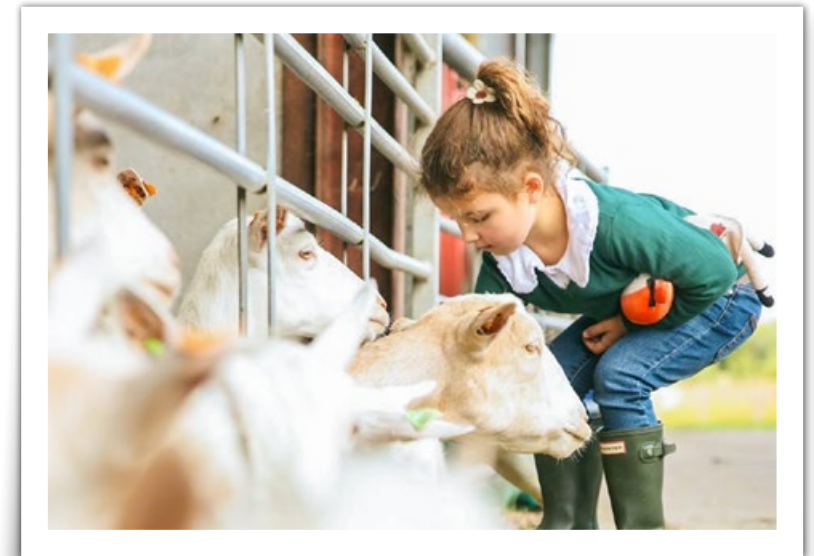
Recente marktberichten, de contactgegevens van je consulent, het startuur van een voordracht ... raadpleeg onze website:

www.boerenbond.be

Volg ons op Facebook,
www.facebook.com/boerenbond

Volg ons op Twitter,
[@boerenbond](https://twitter.com/boerenbond)

200 woorden

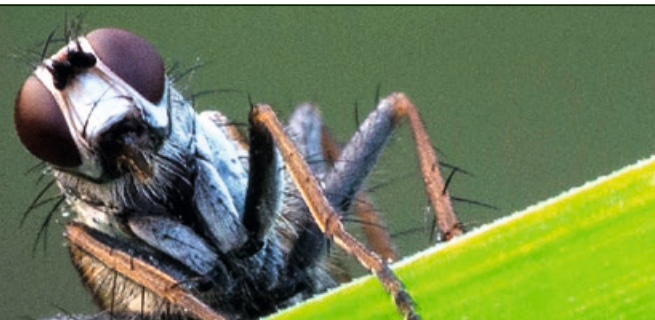

© BOERENBOND

Mediaservice

Laat je opmerken in dit blad

www.mediaservice.be

Renoveer uw boerderijdak met Eternit en bespaar!

Kies voor Eternit en profiteer van een exclusief ledenvoordeel van Boerenbond. Ontvang 35 cent cashback per vierkante meter bij elke dakrenovatie.

Maak vandaag nog een afspraak en start met het verbeteren van uw landbouwbedrijf!

Eternit

Profiteer direct van een cashback!

De mooiste dag

Er zijn dagen die je doen stilstaan bij waar we als samenleving onze welvaart aan te danken hebben. Dag van de Landbouw is zo'n dag. Meer dan 40 land- en tuinbouwbedrijven openen hun serres, stallen, boomgaarden en akkers voor het grote publiek. Maar er werd veel meer getoond dan alleen vakmanschap. Boeren spraken met terechte trots over hun inspanningen om duurzaam te werken, hun strijd om de ecologische voetafdruk te verkleinen, hun pioniersrol in groene energie en klimaatneutrale teelten. Deze dag was niet alleen een feest voor de boeren en tuinders zelf, maar vaak een openbaring voor het grote publiek. Verhalen van innovatie, doorzettingsvermogen en liefde voor het vak klonken luid. Daar werd getoond hoe wij de klimaatvriendelijkste melk produceren en pionieren met klimaatneutrale peren. Landbouw is niet zomaar een sector van akkers en dieren, maar een bron van oplossingen voor de toekomst. Dag van de Landbouw bewees dat boeren en tuinders veel meer zijn dan producenten van voedsel. Ze zijn de drijvende kracht achter een duurzame toekomst, met vakmanschap en passie. Deze dag toonde ons een sector die niet alleen de basis van onze samenleving vormt, maar die ook een cruciale rol speelt in het aanpakken van de klimaatuitdagingen. ■

Lieven Vancoillie
Hoofd Nieuwsdienst
lieven.vancoillie@boerenbond.be

“Landbouw is niet zomaar een sector van akkers en dieren, maar een bron van oplossingen voor de toekomst.”

Willem Derynck, glastuinbouwer uit Ardoeie

Gewasbescherming

Nu de serres een eindje gevuld zijn met planten moeten we ons gewas beschermen tegen ziekten en plagen. Met het huidige plaagweer dat we al kregen, hoorde ik al van veel kwekers dat ze kort op de bal spelen dit jaar ... Wij met onze teelten zien gewasbescherming ook als een noodzaak. Het sproeien op zich vind ik minder plezierig, de rompslomp met die sproeitank en die sproeidarm die je steeds achter je mag meesleuren ... Dat werkje kan ik missen als kiespijn. Wel vind ik het plezierig om uit te zoeken welke producten we gaan gebruiken. Dan zoek ik de actieve stof op en hoe het product werkt. Het is dan heel leuk om een uitgebreid sproeischema te maken om zo doeltreffend en met zo weinig mogelijk kans op resistentie een plaaginsect of ziekte te verwijderen. Maar hiervoor hebben we dan wel een gehele medicijnkast nodig aan actieve stoffen waar we uit kunnen kiezen. En laat dit nu net zijn waar het schoentje knelt! Jaarlijks verdwijnen vele producten.

Het is nu al zo dat bepaalde ziekten in bepaalde teelten niet meer of niet afdoende bestreden kunnen worden. Bijvoorbeeld spint in komkommers. Er zijn weinig goede producten en door de beperking in het aantal toepassingen moet ik deze sparen tot ik niet anders meer kan. Bij bepaalde producten mag ik nog gespoten hebben, als ik de dag erna met mijn vergrootglas naar de planten kijk, dan zie ik dat vele spintmijten nog leven. Ik beticht hen er zelfs van dat ze mij aan het uitlachen zijn: 'Haha, weer gemist ...!'. Maar gelukkig hebben we ook nog biologische bestrijders. Dit zijn dan roofinsecten die we op de plant aanbrengen en die specifiek de plaaginsecten gaan aanvalen. Als je hier als kweker op toelegt, kan je door het jaar zeer goede resultaten halen. Het voordeel van deze biologie is dat ze elke dag werken, dat ze geen residu's veroorzaken en dat de meesten geen schade aanbrengen aan vrucht en plant. Nadeel is wel dat als ze de plaag overwonnen hebben, ze verhongeren en sterven, met als resultaat dat de plant niet meer beschermd is. Periodiek moeten we preventief nieuwe biologie inzetten. Echter, wanneer men in de streek begint met de mais te hakken merken we dat er plots een heel hoge druk aan tripsen komt die de biologie niet aankan. We moeten dan overgaan op chemische producten om de plaag onder controle te krijgen. Dit is noodzakelijk want vanaf augustus gaan veel plaaginsecten over op hun overwinteringsfase (die sterker is tegen de bestrijdingsmiddelen). Hoe meer spint of tripsen er overleven, hoe hoger en sneller ze terugkomen in de volgende teelt.

Er staat dus veel op het spel. Tegenwoordig zou het via uv-licht ook al mogelijk zijn om de planten te beschermen tegen verschillende schimmelziekten. Het wordt nog even wachten tegen dat we deze technologie op ons bedrijf kunnen toepassen. Ik hoop om in de toekomst het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen te kunnen verminderen, waarmee ik niet wil zeggen dat we minder verschillende soorten actieve stoffen mogen hebben. Als het moet, moeten we een plaag kwijt kunnen geraken! Ik hoop dat iedereen er dit en volgende jaren in mag slagen om zijn teelt(en) gezond te kunnen houden! ■

Insecten die je liever niet ziet op je gewassen.

© BOERENBOND

Verplichte nascholing vakbekwaamheid rijbewijs C (code 95)

35 uur
verplichte nascholing in periode van 5 jaar

Theorie & praktijk
door ervaren instructeurs

korting
voor leden Boerenbond, Groene Kring en Ferm

Schrijf je in voor één van onderstaande nascholingen

1 oktober 2024	Gent	EHBO voor chauffeurs
8 oktober 2024	Leuven	Rij- en rusttijden
22 oktober 2024	Roeselare	Ergonomie + fit & gezond
5 november 2024	Hoogstraten	Veilig aan de slag
19 november 2024	Gent	Rij- en rusttijden
26 november 2024	Leuven	BBS veilig onderweg
17 december 2024	Sint-Katelijne-Waver	Wegcode

Agro
Campus
vzw

Info en inschrijven: www.agrocampus.be

Kiezen voor bio, da's kiezen voor de toekomst van je bedrijf én de planeet

AGENTSCHAP
LANDBOUW &
ZEEVISSERIJ

Met steun van de Vlaamse overheid

© Teja De Prins

Het hele bedrijf omschakelen naar bio hoeft je niet in een keer te doen

In de akkerbouw en groenteteelt is het bijvoorbeeld de gewoonte om **perceel per perceel, of teelt per teelt**, om te schakelen. Zo kan je de grond doorheen de omschakeljaren optimaal voorbereiden voor de biologische teelt, terwijl je gangbare percelen met 'cash crops' ervoor zorgen dat het inkomen tijdens omschakeljaren op pijl kan blijven.

Ook in de **dierlijke sectoren** kan je **stapsgewijs** omschakelen. Voor melkvee doe je dat door eerst het land en pas later het vee aan te melden voor omschakeling. Bij pluimvee en varkens schakel je eerst de uitloop om, en pas later de dieren. Of je start met nieuwe, biologische dieren.

Let op met **parallele productie**. Je mag bio en niet-bio enkel combineren op je bedrijf zolang het andere planten- of diersoorten betreft. Voor de percelen of diersoorten die je als 'bio' aanmeldt, dien je 100% het lastenboek te volgen. Niet helemaal duidelijk? We geven graag antwoord op al je vragen.

Bio zoekt boer begeleidt je kosteloos én op maat bij al je vragen omtrent omschakeling naar biologische landbouw. Een bedrijfseconomische doorrekening van jouw strategie rond omschakelen naar bio is bijvoorbeeld een goede voorbereiding die we samen kunnen aanvatten. **Contacteer Bart Thoelen (047 449 61 36) of Sander Van Haver (047 026 66 60) voor een persoonlijk gesprek**, of surf naar www.biozoektboer.be.

 Consumenten willen bio!
De Vlaming spendeert vandaag 31% meer aan bio dan in 2019. Met ons ecologisch bewustzijn groeit dus ook onze aandacht voor bioproducten.

 Bio is ketensterk
Vlaanderen kent wel 900 bereiders van biovoeding en meer dan 440 verkooppunten van bioproducten.

 Omschakelen doe je niet alleen
Financieel helpen premies je de omschakelingsjaren door. Tientallen praktijkprojecten en kundige adviseurs geven je technische steun op maat.

bio **ZOEKT**
BOER

een gezamenlijk initiatief van Boerenbond, ABS en BioForum